petrol-iş
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası

İki aylık dergi ARALIK 2010 SAYI: 37

kadın

PETROL-İŞ'Lİ KADINLAR YAZIYOR

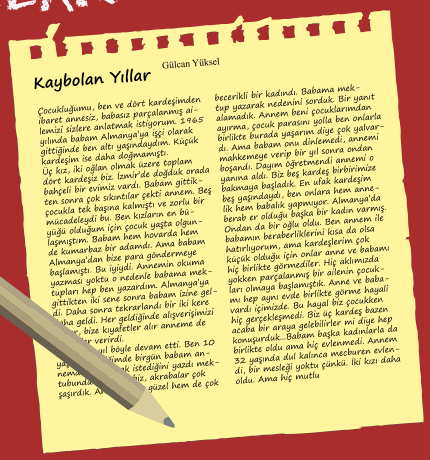

Kaybolan Yıllar

Gülcan Yüksel

Çocukluğumu, ben ve dört kardeşimden ibaret annesiz, babasız parçalanmış ailemizi sizlere anlatmak istiyorum. 1965 yılında babam Almanya'ya işçi olarak gittiğinde ben altı yaşındaydım. Küçük kardeşim ise daha doğmamıştı. Üç kız, iki oğlan olmak üzere toplam dört kardeşiz biz. İzmir'de doğduk orada bahçeli bir evimiz vardı. Babam gittikten sonra çok sıkıntılar çekti annem. Beş çocukla tek başına kalmıştı ve zorlu bir mücadeleydi bu. Ben kızların en büyüğü olduğum için çocuk yaşta olgunlaşmıştım. Babam hem hovarda hem de kumarbaz bir adamdı. Ama babam Almanya'dan bize para göndermeye başlamıştı. Bu iyiydi. Annemin okuma yazması yoktu o nedenle babama mektupları hep ben yazardım. Almanya'ya gittikten iki sene sonra babam izine geldi. Daha sonra tekrarlandı bir iki kere daha geldi. Her geldiğinde alışverişimizi [illegible] biz kıyafetler alır anneme de [illegible] veridi.

[illegible] böyle devam etti. Ben 10 yaş[illegible] birgün babam an[illegible] istediğini yazdı mektubunda [illegible] iz, akrabalar çok şaşırdık. A[illegible] güzel hem de çok becerikli bir kadındı. Babama mektup yazarak nedenini sorduk. Bir yanıt alamadık. Annem beni çocuklarımdan ayırma, çocuk parasını yolla ben onlarla birlikte burada yaşarım diye çok galvardı. Ama babam onu dinlemedi, annemi mahkemeye verip bir yıl sonra onadın boşandı. Dayım öğretmendi annemi o yanına aldı. Biz beş kardeş birbirimize bakmaya başladık. En ufak kardeşim beş yaşındaydı, ben onlara hem anne-lik hem babalık yapmıyor. Almanya'da berab er olduğu başka bir kadın varmış. Ondan da bir oğlu oldu. Ben annem ile babamın beraberliklerini kısa da olsa hatırlıyorum, ama kardeşlerim çok küçük olduğu için onlar anne ve babamı hiç birlikte görmediler. Hiç aklımıza yokken parçalanmış bir ailenin çocukları olmaya başlamıştık. Anne ve babaları olmaya başlamıştık. Anne ve babaları mı hep aynı evde birlikte görme hayali vardı içimizde. Bu hayal biz çocukken hiç gerçekleşmedi. Biz üç kardeş bazen acaba bir araya gelebilirler mi diye hep konuşurduk. Babam başka kadınlarla da birlikte oldu ama hiç evlenmedi. Annem 32 yaşında dul kalınca mecburen evlendi, bir mesleği yoktu çünkü. İki kızı daha oldu. Ama hiç mutlu

60. Yılda Kadın Temsilciler Mikrofon Başındaydı...

Avusturya Sendikalar Konfederasyonu (ÖGB) Kadın Komisyonu Başkanı Brigitte Ruprecht:

Ücret şeffaflığını savunuyoruz

Saya Yokuşu'nun kadınları:

İşçi mahallelerini yıkıyorlar

Bizde doğum izni

İsveç'te ebeveyn izni

Memleket 'Çoğunluğu'nun fotoğrafı

İ ç i n d e k i l e r

MERHABA Sayfa 2

KISA KISA Sayfa 4

60. YILDA KADIN TEMSİLCİLER MİKROFON BAŞINDAYDI Sayfa 5

VERİMLİ BİR TOPLANTI OLDU Sayfa 6

30 EYLÜL 2010 TARİHLİ İCEM KADIN RAPORU'NDAN Sayfa 11

KADIN CİNAYETLERİNE KARŞI İSYANDAYIZ Sayfa 12

DAHA ÇOK KADIN TEMSİLCİ GÖRMEK İSTİYORUM Sayfa 14

İŞÇİ MAHALLELERİNİ YIKIYORLAR Sayfa 17

ÜCRET ŞEFFAFLIĞINI SAVUNUYORUZ Sayfa 20

EVDEKİ KADIN YİNE TEK BAŞINA Sayfa 22

BİZDE DOĞUM İZNİ, İSVEÇ'TE EBEVEYN İZNİ Sayfa 24

SENDİKAL BİLİNÇ Sayfa 26

HAKLARIMIZ Sayfa 29

TARİHTEN KADIN SESLERİ Sayfa 30

PETROL-İŞ'Lİ KADINLAR YAZIYOR Sayfa 32

KÜLTÜR SANAT Sayfa 34

SAĞLIK Sayfa 36

EVET, MUTFAKTA BİRİLERİ VAR! Sayfa 38

SİNEMA Sayfa 40

SİYAH-BEYAZIN ARA TONLARI VE ALİYE BERGER Sayfa 41

OKUMA ODASI Sayfa 42

CEMİLE TEYZE Sayfa 43

MERHABA

Sendikamız bu yıl 60. yaşını kutluyor. Bir örgüt, bir sendika için bu oldukça uzun bir dönem. Hele hele Türkiye şartlarında düşünüldüğünde...

60, Yıl kutlamaları ile 26. Dönem Genel Temsilciler Kurulu 26-27 Kasım 2010 tarihlerinde yapıldı. Kutlamanın ve toplantının ayrıntılarını gündem sayfalarımızda bulmanız mümkün... Toplantıyı ve etkinliği takip eden Sakine Yalçın arkadaşımız kadın temsilcilerin izlenimini sordu. İlgi çekici söyleşi için kendisine teşekkür ederiz.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Günü'ydü, her yıl 25 Kasım'da Türkiye'de kadına yönelik cinayetler ve şiddet kadınlar tarafından gündeme getiriliyor, tartışılıyor. Şiddet protesto ediliyor...

25 Kasım'la ilgili Ankara'da da resmi etkinlikler de düzenlendi. Fakat bu şiddeti, bu cinayetleri durdurmak için ellerinde yetki olanlar, maalesef söz söylemekle yetiniyorlar sadece... Bu konuda lafın ötesine geçmek lazım artık. Zira Adalet Bakanlığı'nın verilerine göre son yedi yılda kadın cinayetlerinde %1400 oranında bir artış yaşanmış... Muhafazakarlık tırmandıkça kadınların sudan bahanelerle şiddete maruz kalması artıyor...

Bizde sendikalarda hâlâ konfederal düzeyde kadın komisyonları yok, fakat Avrupa sendikalarında kadın komisyonları resmi sendikal yapıların ayrılmaz bir parçası... Sendikal hiyerarşiler içinde yer edinme durumu, kadın komisyonlarının çalışmalarını da etkilemişe benziyor. Avusturya Sendikalar Konfederasyonu (ÖGB) Kadın Komisyonu Başkanı Brigitte Ruprecht'le yapılan söyleşiyi Almanca'dan çevirdik. Ufuk açıcı bir görüşme olmuş...

Sendikamızda 12 kadın temsilci var... Bunlardan biri de Arefe Şengül. Şengül, İstanbul 2'Nolu Şubeye bağlı Mehmetçik Vakfı'nda çalışıyor. Geçtiğimiz kış temsilci seçildi... Sendikal mücadele içinde yer almış bir aileden geliyor. Onunla sendikalı kadın olmak, temsilci olmak, Petrol-İş'li olmayı konuştuk, keyifli bir söyleşi oldu, umarız siz de beğenirsiniz.

Doğum izni, ülkemizde hâlâ kadınlara tanınan bir ayrıcalık gibi görülüyor. Avrupa başta olmak üzere, birçok ülkede artık ebeveyn izni geçerli. Belki uç bir örnek olarak görülebilir, ama İsveç'te uygulanan ebeveyn izni ve hakları, aslında bu konuda ne kadar çok alınacak yolumuzun olduğunu hatırlatıyor bize. Konuyu sizler için araştırdık.

UPS işçileri aylardır direniyor... Direniş evlerde de yaşanıyor... Arkadaşımız Rukiye Bakan, UPS'de direnen işçilerin ve işçi yakınlarının evlerine konuk oldu... Bu vesileyle sadece işsizliğin değil Alibeyköy'deki kentsel dönüşüm projesinin de onları vurduğuna tanıklık ettik.

27691 sayılı 'Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik' 3 Eylül 2010 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlandı. Yönetmelik 2005 yılından beri bu konuda çıkan yasaları ve yasalarda yapılan değişiklikleri bir araya getiriyor. Konuyu "Mutfak Cadıları" işlemiş, onlardan aldık. Yazıyı bizlerle paylaşan Filiz Karakuş'a teşekkür ediyoruz...

Sendikal bilinç ve kadın tarihi, hukuk köşelerimiz yine bilgi dolu. Kültür sanat olaylarını da elimizden geldiği ölçüde izlemeye, yetemediğimiz durumlarda izleyenlerin izlenimlerini sizlere aktarmaya devam ediyoruz...

Sağlık, yemek, kitap köşelerimiz umarız beklentilerinizi karşılıyordur...

Doğadan mıdır toplumdan mıdır bilemeyiz, bu sonbahar Petrol-İş Kadın Dergisi bir sağlıksızlık durumuna düştü... Kendimizi bir süre sonra toparladık ama bu sayı epey gecikti. Yaşamın bize yaptığı hoş olmayan sürprizleri hata olarak kabul etmek mümkün olsaydı; suçluyuz derdik. Yine de beklettiğimiz için özür dileriz.

26 yıldır sendikamızla toplu sözleşme imzalayan Deva Holding, yeni yıl arifesinde, kışın en soğuk günlerinde toplu sözleşme imzalamayı reddederek ilaç fabrikasında çalışan kadın-erkek 74 Petrol-İş üyesi işçiyi işten çıkardı. İşverenin sendika tanımayan tutumunu kınıyoruz ve sonuna kadar arkadaşlarımızın yanında olduğumuzu belirtmek istiyoruz. Sendikamız bu hukuk dışı davranışa karşı gerekeni yapacaktır.

Yeni bir yıla giriyoruz. 2011 yılının mutluluk, sıhhat, barış, huzur getirmesi dileğiyle...

Yeni bir sayıda buluşmak üzere...

Aralık 2010 / Sayı 37

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu
Mustafa Öztaşkın / Genel Başkan
Mustafa Çavdar / Genel Sekreter
İbrahim Doğangül / Genel Mali Sekreter
Nimetullah Sözen / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri
Mehmet Güray / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası adına sahibi:
Genel Başkan Mustafa Öztaşkın

Yazışleri Müdürü
Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni
Necla Akgökçe

Editörler
Necla Akgökçe, Selgin Zırhlı Kaplan

Tasarım ve Uygulama
Selgin Zırhlı Kaplan

İdare Yeri:
Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 25
Altunizade 81180 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:
Ezgi Matbaacılık
Sanayi Caddesi, Altay Sokak, No: 14
Yenibosna / İstanbul
Tel: 0212 452 23 02

Web Adresi: *www.petrol-is.org.tr*

***e-posta**: merkez@petrol-is.org.tr*

Yerel Süreli Yayın
(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

Aralık 2010'da basılmıştır.

Direne direne kazandı: *Türkan Albayrak işine kavuştu*

Beykoz'daki Paşabahçe Devlet Hastanesi'nde çalışırken işten atılan ve hastane bahçesinde kurduğu çadırda sürdürdüğü direnişini açlık grevi ile sürdüren temizlik işçisi Türkan Albayrak, işe geri döndü.

Taşeron temizlik işçisi olarak beş yıldır çalıştığı Paşabahçe Devlet Hastanesi'nden "sendikal faaliyetleri" nedeniyle 9 Temmuz'da işten atılan temizlik işçisi Türkan Albayrak, Sağlık Bakanlığı talimatıyla evine yakın bir toplum sağlığı merkezinde sözleşmeli personel olarak işe başladı.

Sendikalı olduğu için işten atılan ve 29 Ekim'de açlık grevine başlayan Albayrak'a, İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü iş teklifinde bulundu. Teklifi kabul eden Albayrak, İl Sağlık Müdürlüğü'ne giderek sözleşmesini imzaladı.

117 gün boyunca hastane bahçesine kurduğu çadırda oturma eylemi yapan Albayrak,yaptığı basın açıklamasının ardından sürdürdüğü açlık grevini de sona erdirerek, 8 Kasım'da iş başı yaptı.

Albayrak, "*Sarıyer'de oturuyorum. Paşabahçe Devlet Hastanesi'ne sürgün gelmiştim. İşe geri dönme talebiyle, Sağlık Bakanlığı'nı hedef alan bir dava açmıştım. Şimdi Sağlık Bakanlığı eliyle, evime yakın bir yerde işe başlayacağım*" diye konuştu. ■

Sığınak için ünlülerin elbiseleri

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Otto Santral'de ünlü sanatçıların bağışladığı kostümlerin açık artırma ile satıldığı bir müzayede gecesi düzenledi. Geceden elde edilen gelir, yeni bir sığınak için kullanılacak.

Şiddet gören kadın ve çocuklara hukuki, sosyal ve psikolojik destek veren Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı kuruluşunun 20. yılında, ünlü sanatçıların bağışladığı kostümlerin açık artırma ile satıldığı bir müzayede gecesi düzenledi.

Ünlü sanatçıların kostümlerinin, bazı tabloların ve ünlülere ait aksesuarların açık artırma ile satışa sunulduğu geceden elde edilen gelir, Mor Çatı'ya yeni bir sığınak kazandırmak için kullanılacak.

Cem Yılmaz, Hülya Küpçüoğlu'nun "Fatma Girik" adlı tablosunu, ünlü iş insanı Numan Ceyhan kendi koleksiyonundan Mustafa Ayaz'a ait altı tabloyu ve heykeltıraş Uğur Çakı da "Renklerin Dansı" adlı tablosunu bağışlayarak katkıda bulundu. Geceye sürpriz bir şeklide katılan Cem Yılmaz, kendi bağışladığı tabloyu 5 bin 250 TL'den satın aldı. Açık artırmayla yapılan satışların yanı sıra bağışlar ve davetiye satışlarıyla da gelir elde edildi.

Mor Çatı Vakfı Gönüllüsü Gülsün Kanat Dinç, "Bizim için bir ilk olan bu projeyi el birliğiyle gerçekleşmekten çok mutluyuz. Kadınların toplumda güçlenmesini destekleyen ve şiddet gören

kadınların yanında olan tüm katılımcılara teşekkür ediyoruz" dedi.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, kurulduğu 1990'dan bu yana şiddet gören kadın ve çocuklara hukuki, sosyal ve psikolojik destek verdi.

Kadınların tanıklıkları aracılığıyla elde ettiği bilgileri yetkililerle ve kamuoyu ile paylaştı, yasaların kadından yana değişmesi, uygulamadaki aksaklıkların giderilmesi konusunda savunuculuk çalışmaları gerçekleştirdi. ■

60. yılda kadın temsilciler mikrofon başındaydı

26. Dönem Genel Temsilciler Kurulu 26-27 Kasım 2010 tarihlerinde Antalya Kemer'de toplandı. Toplantı sendikamızın 60. yıl etkinlikleri ile devam etti. Kadın temsilcilerin ciddi bir varlık gösterdiği temsilciler kurulunun sonuç bildirisinde, her alanda kadın-erkek eşitliğine dair vurgu vardı.

Petrol-İş 26. Dönem Genel Temsilciler Kurulu 26-27 Kasım 2010 tarihlerinde Antalya, Kemer'de toplandı. Sendikanın 60. Kuruluş yıldönümü etkinlikleri ile de taçlandırılan temsilciler kurulunda, örgütün dört bir yanından gelen, temsilciler, şube yöneticileri ve personeli hem işyerlerine ait hem de sendikal gündeme ait sorunları tartıştılar. 60. yıl etkinlikleri kapsamında çekilen Petrol-İş belgeselinin yanı sıra şubelerce sahneye koyulan tiyatro, yöresel halk oyunları ve müzik gösterisi ile keyifli dakikalar da yaşandı.

Genel Temsilciler Kurulu 26 Kasım günü saat 09.00'da Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın'ın açılış konuşması ile başladı. Öztaşkın kriz ve kapitalizm koşullarında dünyadaki işsizlik, gelir dağılımı adaletsizliği, kar hırsı nedeniyle ortaya çıkan gıda krizi, açlık ve iklim krizine değindi. Tüm bu olumsuz koşullara karşı Latin Amerika'da gelişen devrimci muhalefetin bizim mücadelemize de rehber olacağına vurgu yaptı.

Ülkemizdeki durumun dünya genelinden çok farklı olmadığını belirten Öztaşkın sözlerini şöyle sürdürdü: "*Emeğe, emekçiye değer verilen bir ülke istiyoruz. Siyasetin, ekonominin, sosyal ve toplumsal yaşamın emeğin çıkarları doğrultusunda şekillendiği bir ülke istiyoruz. Hukukun üstünlüğünün temel prensip olarak kabul edildiği, demokratik, laik, eşitlikçi, özgürlükçü, sosyal bir Anayasa istiyoruz. Örgütlenmenin önündeki engellerin kaldırılmasını, sendikal hak ve özgürlüklerin uluslararası normlara kavuşturulmasını, onun için Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunlarının değiştirilmesini istiyoruz. Vergi adaletinin sağlanmasını, gelir dağılımındaki eşitsizliğin giderilmesini, işsizliğin ve yoksulluğun ortadan kaldırılmasını istiyoruz. Herkesin eşit ve ücretsiz erişebileceği eğitim ve sağlık sistemi istiyoruz. Güvenli bir yaşam, güvenli çalışma koşulları istiyoruz.Töre, inanç, erkek baskısı olmadan özgürce yaşasın kadınlarımız. Irk, cinsiyet, inanç ayrımı olmaksızın kardeşçe yaşasın insanlarımız.*"

Cinsiyetçi baskılara son

Mustafa Öztaşkın'ın kadına yönelik cinsiyetçi baskılara vurgu yaptığı açılış konuşmasından sonra çeşitli şubelerden gelen temsilciler, genel sendikal sorunlar ve işyeri sorunlarından bahsettiler. Petrol-İş'li kadınlar açısından da oldukça farklı bir temsilciler kurulu yaşandı...

Sendika içinde sayıları 12'yi bulan kadın temsilci arkadaşlarımızdan üçü birer konuşma yaptılar. 26. Dönem Genel Temsilciler Kurulu bu yapısıyla şimdiye kadar izlediğimiz temsilciler kurullarına göre kadınların en fazla konuştuğu kurul oldu...

Konuşma yapan kadın temsilcilerden ilki Novamed işyerinden Özlem Kılınç'tı. Kılınç konuşmasında 448 gün süren Novamed mücadelesine değindikten sonra, üç yıllık toplu sözleşmenin Aralık 31'de sona ereceğini, her şeye rağmen üye sayılarının artması için mücadele verdiklerini söyledikten sonra "*Biz hâlâ direniyoruz, direneceğiz. Bugüne kadar yanımızda olan ve olmaya devam eden herkese teşekkür ediyoruz.*" dedi.

İkinci kadın konuşmacı Adana Şubesi'ne bağlı Ceyhan Botaş Bölge Müdürlüğü işyeri temsilcilerinden Aslı Sağ idi. Sağ AKP hükümeti döneminde emeğe ve emekçilere karşı yürütülen saldırılara dikkat çektikten sonra işyerinde sorunlara değinerek, ortak mücadeleye vurgu yaptı.

Daha sonra konuşan kadın arkadaşımız ise İstanbul 2 No'lu Şubeye bağlı Mehmetçik Vakfı temsilcilerinden Arefe Şengül'dü. Şengül konuşmasında örgütlü olmanın önemine değindikten sonra, AKP iktidarının emekçilere yönelik hiçbir şey yapmadığını, referandum sonuçlarının da emekçinin yaşamına herhangi bir etkisi olamayacağını, çalışanların sendikalaştıkları için hâlâ kapı dışarı edilmeye devam ettiğini söyledi...

26. Dönem Genel Temsilciler Kurulu kadınların kendilerine fırsat verildiğinde sendikal hareket içinde daha aktif olabileceklerini, meramlarını pek de güzel ifade ettiklerini gösterdi bize.

25 Kasım Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele Günü ertesine gelen Genel Temsilciler Kurulu'nun sonuç bildirisinin 14. maddesi ise şöyleydi: "*Genel Temsilciler Kurulu, Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele Günü'nde kadınların uğradığı her türlü ayrımcılığı reddettiğini, kadınların hayatın her alanında erkeklerle eşit haklara sahip olması için örgütümüzün de gereken adımları atacağını beyan etmektedir. ... Kadınların, kız çocuklarının her türden istismardan uzak tutulmaları, eğitimde, iş hayatında, yönetim kademesinde, ücretlendirmede erkeklerle aynı haklara sahip olmaları için elbirliğiyle mücadele etme kararlılığımız devam etmektedir.*"

Sonuç bildirisinde kadın, erkek işçiler şeklinde iki özneye de yer verilmesi sendikamız açısından çok önemli bir gelişmeydi. ►

Verimli bir toplantı oldu

Kadın temsilcilerin 26. Genel Temsilciler Kurulu'nda önemli bir varlık gösterdiklerini belirtmiştik... Novamed'den İstanbul'a oradan da Adana'ya... Umarız cesaretli kadın arkadaşlarımıza yenileri de eklenir. Mikrofonu onlara uzattık. İzlenimlerini ve kadın temsilci olma hallerini, özlemlerini dinliyoruz.

Sakine Yalçın

Sizi tanıyalım önce?

Ben ***Özlem Kılınç***, Antalya Serbest Bölge'de bulunan Novamed işyeri temsilcisiyim.

Genel temsilciler kurulunu ve 60. yıl kutlamalarını nasıl buldunuz?

Toplantı çok iyi geçti güzeldi, herkes işyerinin sorunlarını anlattı. Biz de kendi işyerimizin sorunlarını dile getirdik. Şu anda sözleşme dönemi içindeyiz, elimizden ne geliyorsa sonuna kadar yapacağız. "Oldu oldu, olmadı olmadı" değil. Olacak. Biz olacak yönünde ilerliyoruz. Olmayacağı elimizin tersi ile itiyoruz.

İşverenin fabrikadaki tutumu ne şu anda?

İlk zamanlardaki tutumundan çok farklı değil esasında. Bizimle görüşen, çay içen arkadaşlara açık açık değil de aba altından sopa gösteriliyor. "Bu aralar işten çıkarmalar olabilir, bu sen misin acaba?" diyerek, psikolojik baskılar yapıldığını duyuyoruz.

Sendikayı istemiyorlar hâlâ herhalde, sizce bunun sebebi ne?

Normal işveren tutumu... İşçinin haklarını, eşit işe eşit ücret vermemek gibi tutumlar ortak tutum gibi geliyor bana. Çok çalıştırayım az ödeyeyim. Kendimi yükselteyim ama çalışanlar ne yaparsa yapsın.

Fabrikada şu anda şartlar nasıl, çalışan kadın olarak zorlandığınız noktalar neler?

Biz üç vardiya çalışıyoruz. Eve gittiğimiz zaman uyuyalım, dinlenelim gibi bir lüksümüz yok, çocuklarımız var onların işleriyle uğraşıyoruz. Çalıştığımız ortam zorlayıcı esasında, iki- ikibuçuk saat çalıştıktan sonra 15 dakika mola veriyoruz. Yoksa ayakta duramayız. Bu molada tuvalet ihtiyacımız oluyor, çok fazla kadın olduğu için sıra bekliyorsun. Çocuğun hasta oluyor mesela, arada çay içeceğin zamanda onu

Özlem Kılınç

arayıp, durumunu soruyorsun.

Bir de fiziksel güç de harcıyorsunuz çalışırken, bedenen de yoruluyorsunuz. Çalışma şeklinden kaynaklanan boyun fıtıkları oluyor, kollarda sıkışma oluyor. Bel zorlamaları oluyor. Ben bu işyerine 2002'de girdim, o zaman çalıştığımla şu an çalıştığım bir değil. Bekardım, eve gidiyordum her şeyim hazırdı, yemeğimi yiyip istediğim gibi uyuyordum. Şu anda çocuğum var, uyumak yerine ona zaman harcamam, dersleriyle ilgilenmem gerekiyor. Bazen evde işyerinde çalıştığımdan daha fazlasını çalışmam gerekiyor. Bu beni yıpratıyor. Eşinle ayrı ilgilenmek zorundasın, çocuklarınla ayrı ilgilenmek zorundasın, işe geldin mi verimli olmak zorundasın, verimli olamazsan, evdeki sorunları işe yansıtmış oluyorsun.

Peki kreş olsaydı rahatlar mıydınız?

Tabii. Süt izinleri oluyor mesela. Ama evlerimiz uzak, iki dolmuşa binerek bir şekilde gitmeye çalışıyoruz. Onların aç olduğu saate ulaşamıyoruz pek. Ama kreş olsa kreşe gider onu emzririz. Kontrol de edebiliriz. Bizim en büyük hazinemiz çocuklarımız ve onların geleceği, onların sağlıklı büyümesi yetişmesi.

Yeni bir toplu sözleşme sürecine giriyorsunuz, bir kadın çalışan olarak toplu sözleşmede en çok hangi maddelerin olmasını istersiniz?

İlk başta çocuk bakımının rahatlaması için kreş olsun isteriz. Maddi durumun biraz daha düzeltilmesi, meslek hastalıkları var burada onların belirtilmesi, çocuk yardımlarının artmasını isteriz. Gece vardiyasında bazı düzenlemeler yapılabilir. Bekar arkadaşlarımız mesela belki isteğe bağlı olarak geceye kaydırılabilir. Benim için gece vardiyası iyi bir vardiya değil. İşyerinde genç kadınların çoğunun çocuğu var. Hepsinin yaşları da küçük genellikle. Sendika gelmeden önce burada doğum sırası vardı, sendika geldi doğum sırası kalktı. Herkes bir anda hamile kaldı ve çocuklar doğdu... Bu da zorlaştırdı işimizi. Belki en başta izin olsaydı şimdiye kadar arkadaşlarımızın çoğu çocuğunu büyütmüş olacaktı.

Şartlar bu kadar ağırken iki günlük toplantıya geldiniz çocukları kime bıraktınız?

Benim annem var, o açıdan rahatım. Allah ona zarar vermesin. Aynı evin içindeyiz. Ama bazı arkadaşlarım çocuğu uyurken kapıyı kilitleyip vardiyaya geliyor. Eşi işten üç saat sonra gelecek, o çocuk üç saat içinde uyanırsa ne olacak? Eşi eve gidene kadar "Allahım çocuk uyanmasın" diye dua ediyor. Çünkü dua etmekten başka çaresi yok. Çocuk yalnız bırakılır mı, kalkar bir şey yapar çünkü çocuk, ne yapacağı belli mi olur? Molaya çıkıyor. Koştura, koştura eve gidiyor. Çok zor yani. Sabah 05.45'te ben servise biniyorum. Çocuğu bakıcıya bırakmak zorunda olan arkadaşlarım, o saatte çocuğu uyur halde giydiriyorlar. Kış günü o çocuk soğuk alıyor, hasta oluyor. Kreş olsa bir servisle o çocuğu getirsek, sıcak ortama koysak başlarında bakıcılar öğretmenler olsa biz onları denetlesek, ne kadar iyi olur.

Çocuk bakımı var, çalışıyorsunuz bir de temsilcilik yapıyorsunuz evde nasıl işler, eşiniz yardım ediyor mu destekliyor mu?

Eşim gerçekten de destekliyor. Bir de eşim aşçı benim, o konuda biraz şanslıyım. Ben yemek yaparken, o salata yapabiliyor kolayca. Ama herkesin eşi böyle değil. Vardiyalı çalıştıklarından aynı anda eve giriyorlar. Eşlerimiz destek vermese zaten biz bu işe kalkamazdık.

Anneniz bakıyor, ama çocuklar sizi arıyorlar mı?

İhtiyaçları oluyor. Ödev konusunda ben yardım ediyorum. Bir de onlar bizi özlüyorlar. İşten yorgun geliyorum, belki bir hata yaptım, belki moralim bozuk, onun düşüncesi ile geliyorum, çocuklar bir şeyler istiyorlar. "Dur kızım başım ağırıyor, dur oğlum iyi değilim" demek zorunda kalıyorum. Evi işe yansıtmayacağız ya, işi de eve yansıtmamak için çaba harcamaktan canımız çıkıyor. Bedenen, beynen, ruhen çok yoruluyorum. Kadın olmanın, çalışan kadın olmanın bu tür zorlukları var.

Pek çok kadın arkadaş sizinle aynı görüşleri paylaşıyor, bunların iyileştirilmesi biraz da sendikal örgütlenmeden geçiyor, siz ne diyorsunuz?

En basitinden aldığımız ücret hak ettiğimiz ücret olursa, bizçocuklarımıza daha iyi bir kreş daha iyi bir bakıcı bulabiliriz. Daha iyi eğitim sunabiliriz. Bizim aldığımız maaş kira su elektriğe gidiyor. Çocuğumun bakımı için de ayrı bir bütçem olsa iyi olur.

Bunların hepsi sendikalaşmanın güçlendirilmesi ve toplu sözleşme ile elde edilecek haklar... Bu konuda tartışmaların yapıldığı bir ortamdaydınız. Tartışmaaları nasıl buldunuz?

Her şey işçilerden geçiyor. Biz işçiler, işçi kadınlar birlik olursak, sendika arkamızda olur. Biz önce birlik olmalıyız ki, sendikamızı arkadamıza alalım. Biz birlik olursak aynı şeyi istersek işverenden alırız.

Toplantıyı beğendiniz mi?

Toplantıyı çok verimli buldum. Sadece bizim değil, bütün işçilerin benzer sorunlar yaşadığını gördüm, yalnız olmadığımızı fark ettim. Herkes bizimle merhabalaştı, bizim sorunlarımızı dinledi, nasıl destek olabileceğini sordu. Bu bana umut ve gu-

Neslihan Sipahi

rur verdi. İyi birşey yaptığımı gösterdi, o iyi şeyi yapmaya devam etmem gerektiğini de gösterdi. Kadın işçi arkadaşlarıma, güç vermem gerektiğini öğretti. Konuşma yaptım. Orada şu fıkrayı anlatmak istiyordum, sonradan geldi aklıma. İlyas Salman'ın babasının köyüne erkekleri askere almak için gelmişler. Komutan sormuş, hasta mısınız, diye. Hep bir ağızdan "sağlamız" diye bağırmışlar. İlyas Salman'ın babası "hastayım" demiş ama diğerlerinin sesi onu bastırmış... Bir kaç kere daha sormuş komutan bu soruyu yine "sağlamız" cevabı çıkınca hepsini toplayıp askere almışlar. İlk içtimada dizmişler askerleri sıraya, bir süre sonra İlyas Salman'ın babası yere düşmüş... Komutan "kalk, neyin var" demiş. Adam saymış hastalıklarını, böbreğim çalışmıyor, ciğerim hasta vs... "Seni nasıl almışlar askere söylemedin mi, hasta olduğunu?" diye sormuş. O da "dedim dedim de ben tek başımaydım diğerlerinin hepsi birden bağırıyordu" demiş. İşte biz işçiler, hep bir ağızdan taleplerimizi dile getirmeliyiz ki herkes bizi duysun. Tek tek, orada burada bağırırsak kimse bize el uzatmaz. Birlik olalım sendikayı arkamıza alalım, taleplerimizi ifade edip bunları kazanalım. Çünkü, kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber ya da hiçbirimiz.

Sizi tanıyalım, bu toplantıda diğer işyerlerinden aldığınız izlenimler neler, Novamed'in nasıl bir izlenimi var?

Ben ***Neslihan Sipahi***. Novamed temsilcisiyim. Novamed gerçekten de çok iyi bir izlenim yaratmış. Önemseniyor. Dünya çapında bir grev yaptığımız için gözlerin üzerimizde olduğunu görüyoruz. Burada bulunan arkadaşlarımız da bunu görüyor. Sonuna kadar arkamızda olduklarını söylüyorlar. Güzel bir ortamdı, gerçekten buradan güç aldık. Arkamızda bir ordu varmış dedik. Bu çok iyi bir his. Sendikalı olmanın ne kadar önemli, ne kadar yararlı olduğunun tekrar farkına vardık. Bizi destekleyen bu kadar işçi varken hiçbir zaman yalnız olmayacağımızı da anladık. Hakkımızı alabileceğimize olan güvenimiz arttı.

Yeni toplu sözleşme dönemine girmek üzeresiniz. Şu haliyle fabrikada durumlar nasıl?

Şu anda fabrikadaki durumlar eskisini aratmıyor diyebilirim. Kadınlar üzerinde fazla baskı var. Fazla çalıştırıyorlar, daha çok üretim için insanları daha fazla zorluyorlar. Sağlık sorunları yaşanmaya başlandı, ne yazık ki. İşyerimizdeki sağlık sorunları, meslek hastalığı olmasına rağmen bunların meslek hastalığı olmadığına dair söylentiler dolaşmaya başladı. Ama çalışanların yüzde 60'sı neredeyse felç olma riski ile karşı karşıya.

Bu zorlu çalışma ortamında hem kadın çalışansınız hem de temsilcilik yapıyorsunuz, sizin karşılaştığınız zorluklar neler?

Ben kadınların çalışmasının kendi ayakları üzerinde durmasının çok güzel bir şey olduğunu düşünüyorum. Ama kadın olmanın da farklı yükleri var. Evde yemek yapmak, çocuğa bakmak eşini idare etmek, ev sorumlulukları ile birleşince çalışma, inanılmaz şartlar oluşuyor. Kötü bir işyerine denk gelirsen daha da kötü oluyor. Şu anda Novamed'de sekiz saat çalışılıyor fakat bu süre sonunda tamamen bitmiş oluyoruz. Eve gidince oradaki işlere gömülüyoruz. Gece vardiyası da çok zor. Sağlık üzerine çalışıyoruz, dinlenmemiz, sağlam kafa ile işlerimizi yapmamız gerekiyor. Bu, çeşitli sorunlar doğuruyor. Yeterli verim de alınamıyor. Sağlık ürünleri üreten bir yerde insan sağlığına da yeteri kadar önem verilmeli. Gece vardiyasından çıkan bir insan, bir hasta için ne kadar sağlıklı bir ürün üretebilir ki?

Nasıl buldunuz Genel Temsilciler Kurulu'nu ve 60. yıl kutlamalarını, kendinizi ifade edebildiniz mi?

Tabii kesinlikle. İlk kez katıldığım bir toplantıydı. Gerçekten de önemsendiğimizin farkına vardım...

Sizi tanıyalım, ne zamandan beri temsilcilik yapıyorsunuz?
İsmim ***Aslı Sağ***, Ceyhan Botaş'a 1990 yılında bulaşıkçı olarak girdim, sonra sendikaya üye oldum. Kadro boşalınca Petrol-İş'in uğraşıları sayesinde kadroya geçerek büro elemanı oldum, halen de büro elemanı olarak çalışıyorum. Evliyim, biri 11 diğeri 18 yaşında iki çocuğum var. Kızım ilk okula gidiyor, oğlum ise üniversiteye hazırlanıyor. Altı ay önce de temsilci seçildim.

Siz mi istediniz, önerildi mi?
Uzun süredir sendika üyesiyim ama çocuklar büyümeye başlayınca daha aktif bir biçimde sendikal konularla ilgilenmeye başladım. Beş yıldır İş Sağlığı ve Güvenliği toplantılarına katılıyordum, bu konuda hizmet vermek hoşuma gidiyordu. Temsilci seçimlerine yakın ben önerdim, baştemsilcimiz ve başkanımız da önerimi içten destekledi. Seçimler oldu, arkadaşlar beni seçti. Şu anda yoluma devam ediyorum.

Eşiniz ne dedi bu işe?
Eşimle aynı yerde çalışıyoruz, hem teşvik etti hem destek verdi. Çocuklar da öyle. Böyle bir destek olmasaydı çok zor olurdu zaten. Daha önce taslak çalışmaları için Ankara'ya gittim, çocuklarla eşim ilgilendi, şu anda Antalya'dayım yine çocuklara o bakıyor. Ayrıca Botaş'ta lojmanda oturuyorum, senelerdir birlikte oturduğumuz dostlarımız var, bu da çocuklar için bir avantaj elbette. Üstte, altta, yanımızda, yöremizde herkes tanıdık.

Genel Temsilciler Kurulu'nu ve 60. yıl etkinliklerini nasıl buldunuz?
Toplantıyı çok verimli buldum... Herkes konuşma yaptı, diğer işyerlerinin sorunlarını öğrendik. Novamed'deki arkadaşların sıkıntılarını, uzun grev deneyimlerini, bu süreçte gelişen dayanışmayı dinlemek çok öğreticiydi. Aliağa'dan üye eşi kadınların lösemili çocuklara yardım için başlattıkları girişimi de burada öğrendim. Girişimi önemli buluyor, o arkadaşları desteklemek gerektiğine inanıyorum. Ortak çözüm üretmek, birlik ve dayanışma gücünü hissetmek bana kişisel olarak da iyi geldi. Bu tür toplantılar insanın aidiyet duygusunu güçlendiriyor.

İyi bir konuşma yaptınız, nasıl hazırlandınız, kürsüde heyecanlandınız mı?

Aslı Sağ

Konuşmayı hazırladıktan sonra şube başkanımız Ahmet Kabaca'nın da olduğu bir toplantı yapıldı, orada sundum önce. Tartışıldı, eklemeler yapıldı, son haline getirildi. Burada heyecanımı dile getirdiğimde arkadaşlarım kendilerinin de ilk konuşmada aynı durumda olduklarını, daha sonra heyecanın aşılabileceğini söyleyerek beni yatıştırdılar. Bu teşvik edici oldu. Önce sakindim, sonra bir ara heyecanlandım, sonra geçti... Böyle böyle bitirdim konuşmamı. İyi bir deneyimdi.

Tüm konuşmaları dinlediniz mi, bazı arkadaşlarımız sıkıntı duymuşlar da?
Tüm konuşmaları dinledim, sıkılmadım, sıkılsak da dinlemeliyiz. Çünkü biz bu sendikanın temsilcileriyiz, farklı işyerlerindeki sorunları, olumlulukları öğrenmek ve bunu ortaklaştırmak çok önemli. Ayrıca sadece içeriye yönelik değil, dışarıda da sendikamızı yeteri kadar temsil etmek için bilgili olmamız gerekiyor.

Kadın temsilci olmak nasıl bir şey, kadınlara yönelik özel bir şeyler yapmayı düşünüyor musunuz?
Botaş'ta şimdiye kadar hiç kadın temsilci olmamış, o nedenle deneyimlerinden yararlanacağım biri yok. Ankara'ya gittiğimde orada da ben ve genel merkezden avukat kadın arkadaşlarımız vardı... Gerek işyerimde, gerek şubede, gerekse toplantılarda pek sıkıntı çekmedim esasında. Benim çalıştığım bölümde üç kadın çalışıyor. Botaş'ın genelinde de sanıyorum 23-25 kadın vardır. Esasında lojmanda oturduğumuz için biz kadınlar kendi aramızda çaylı börekli oturmalar yapıyor, bu arada da olanı biteni konuşuyoruz. İletişimimiz iyi yani. Tabii ki çalışan kadın arkadaşlarımıza yönelik, kadın hakları, kadın sağlığı konusunda eğitim vermek iyi olur.

Genel Temsilciler Kurulu sonuç bildirisinde, sendikamız kadına yönelik şiddeti kınıyordu, nasıl buldunuz bu tutumu?
Kadına yönelik şiddet olmaması lazım gelen bir şey. Erkekleri dünyaya getiren kadınlar değil mi, insan kendini veya çocuklarını dünyaya getiren birine nasıl el kaldırır? Bunun bildiride vurgulanmasını çok önemli buldum.

Sizi tanıyalım önce, hangi işyerinde çalışıyorsunuz?
İstanbul 2 No'lu Şubeye bağlı, Osel İlaç'tan geliyorum... Baş temsilcilik yapıyorum ismim ***Dilek İzci***.

Ne zamandan beri sendikalısınız?
2005 yılından beri. 2005 Eylül ayında işi durdurduk. Çünkü maaşlarımızı alamıyorduk. Patronumuz bugün, yarın diyor maaşımızı vermiyordu. Daha sonra "sendikalı olmalıyız" dedik eylemlere başladık. Bir avukat bulduk o bizi yönlendirdi. Tel örgülerin ardında vermiştik vekaleti avukata. Örgütlendik, üye sayımızı çoğaltmaya çalıştık. Sendikalı olduktan sonra maaşlarımız zamanında verilmeye başlandı. Mesailerimizi almaya başladık.

Şu anda nasıl durumlar?
Patronumuz iflas etti; TMSF'deyiz. Devlet ilk kez bir şey yaptı. İşyerini açtı çalıştırıyordu. Daha sonra ama fabrika revizyona girdi. Bir buçuk aydır da ücretsiz izindeyiz.

Hem çalışıyorsunuz hem de annelik görevleriniz var ve temsilcisiniz, bunların nasıl bağdaştırıyorsunuz?
Hayat şartları böyle olmak zorunda hem ev, hem iş olabiliyor. Sabah koştura koştura geliyor, akşam saat 6.30'da çıkıyorduk. 8 saat çalışıyorduk.

Buraya nasıl geldiniz çocuğu kime bıraktınız?
Bu konuda benim sorunum yok. Çünkü annem var. Kızım da büyük. Zaten o nedenle bu görevi aldım ben. Baktım sağımda, solumda ilgilenecek kimse yok. Herkesin küçük çocuğu var, zamanı olmuyor. Ben talip oldum. Arkadaşlarım da destekledi.

Kadın temsilci olmak nasıl bir şey?
Güzel. Arkadaşların sana güvendiği zaman çok daha güzel oluyor tabii. Bir de işler düzelse daha da iyi olacak.

Sendikalaştıktan sonra hayatınız nasıl değişti?
Bu tür yerlere girmeye başladım. Kendime güvenim arttı. Ufkum açıldı.

Petrol-İş'in 60. Yıl etkinliğini ve Genel Temsilciler Kurulu'nu nasıl buldunuz?
Güzel, böyle etkinliklerin şubelerde de üyelerle birlikte yapılması da iyi olurdu. Çünkü, üyelerin bilinçlendirilmesi gerekiyor. Onların da motivasyona ihtiyacı var. Patronla ilgili de sendikayla ilgili de üyelerle aramızda sıkıntılar oluyor. Buraya gelmekle ilgili bile sıkıntı oluştu. "Siz gidiyorsunuz da niye biz gidemiyoruz, böyle etkinlikler niye bize yapılmıyor" dediler.

Konuşmaları nasıl buldunuz?
Ben konuşma yapmadım ama diğer arkadaşlarım yaptı. Konuşmalar güzeldi, olması gerekenler söylendi, eksiklikler aktarıldı. Arkadaşlarımızın dilek ve istekleri de benim isteğim de hep aynı zaten. Ezilmeyelim, yıpranmayalım, emeğimizin karşılığını alalım herkesin ortak talebi. Umarız gerçekleşir.

Sizi tanıyalım, hangi işyerinden geliyorsunuz?
İsmim ***Necla Güneş***, İstanbul 1 No'lu Şubeye bağlı Gripin İlaç Firması'nda baş temsilcilik görevi yürütüyorum.10 yıldır orada çalışıyorum. Evliyim, iki çocuk annesiyim ve 44 yaşındayım.

Necla Güneş

Gripin'de şu anda işler nasıl gidiyor?
Gripin kadın yoğunluklu bir işyeri. Bu durumun iyi yönleri de var, kötü yönleri de... İyi yönü hepimiz kadınız, bu birbirimizle iletişimi kolaylaştırıyor. Daha rahatız. Kötü yönü de yine kadın olmamız galiba. Genelde Türkiye'de zaten kadın olmak çok zor. Ben Bulgaristan'dan geldiğim için burası, kadınlar için daha zormuş gibi geliyor. Ama Gripin kadınları için bunu söylemiyorum. Onlar kadın gibi kadınlar gerçekten de.

Çalışan kadın olmak sizce nasıl bir şey?
Zorluk var. Bizim işyerimizin çalışma saatleri iyi mesela. Cumartesi, pazar evde oluyoruz. Her kadının karşılaştığı sorunları biz de yaşıyoruz.

Evişlerinde eşiniz yardımcı olur mu?
Tabii ki ayrıca ben kayınvalide ile yaşayan biriydim. O çocuklara o baktı. Gripin'de kreş gösterildi bize. Çalışan anneler için bu büyük kolaylık. Ama evde bir yakını olan kadınlar göndermeyebiliyorlar kreşe.

Buraya nasıl geldiniz, çocuklarınızı ne yaptınız, ya da yetişkinler mi?
Çocuklarım yetişkin...

Alışkınlar mı sizin İstanbul dışına çıkmanıza?
İlk defa çıkıyorum. Ama rahatım. Eşim de ilgilenir onlarla.

O nasıl baktı temsilci olmanıza?
İlk önce itiraz etti. "Temsilci olmak zor, birçok insanın sorumluluğunu üstünde taşıyacaksın" dedi. Daha çok ev kadını olmamı, evde oturmamı istiyordu. Genelde bütün erkekler aynı şeyi isterler ya. Artık alıştı ama temsilci olmama. Şu an çok yardımcı oluyor. İstanbul dışındayım, ilk defa ailemden ayrıyım. Eşimden dolayı hiçbir sorun yok.

Siz sendikalı işyerinde çalışan kadınlarsınız, sendikasız işyerlerinde çalışanlar da var, kıyasladığınızda ne gibi farklılıklar buluyorsunuz?
Sendikalı olmak tabii ki çok fark ediyor. Biz 1989'da geldik mesela o zaman çok daha fazla sendikalı çalışan vardı.Şu anda parmakla sayılacak kadar az işyeri kaldı

Dilek İzci

sendikalı olan. Oysa sendikalı olmak her çalışanın hakkı. Petrol-İş bizim her hakkımızı savunuyor, her derdimize derman bulmaya çalışıyor. En ufak sorunumuzu bile iletiyoruz. Geliyorlar ve çözüyorlar. Ama sendikasız işyerlerinde şartlar çok kötü maalesef.

Sendikasızlaştırma, taşeronlaştırma bu toplantıda da ağırlıklı olarak konuşuldu, siz neler diyeceksiniz?
Bu, devlet politikası haline geldi artık. İşverenler de bu yola çok başvuruyorlar. Bana sorarsanız ben bir iş yerinde taşerona bağlı olarak çalışmak istemem. Bazen zorunluluktan insanlar böyle çalışıyorlar. Gelecek için çocuklarım için çok üzülüyorum. Pek çok genç üniversite bitiriyor ama işsiz. Benim oğlum yüksek okul okuduğu halde "anne ne güzel işin var senin" diyor bana.

Petrol-İş'te çok kadın temsilci yok ama hemen hemen hepiniz toplantıda konuştunuz, kadınları dinlerken ne düşündünüz, kendi sorunlarınızla ne tür benzerlik ne tür farklılıklar buldunuz?
Novamed'den konuşan arkadaşımız çok güzel bir konuşma yaptı. Ondan çok etkilendim. Çok genç bir kadın arkadaş. Ben onun ilerde başarılı olacağına eminim, kendine güveniyor. Sektörde kadınlar az ama şöyle bir şey daha var; kendine güvenen kadınlar da çok az. Ben temsilci oldum ama kendime hâlâ yüzde yüz güveniyorum, diyemiyorum.

Sendikal örgütlenme öz güveni artırıyor mu sizce?
Benim arttı. Gripin de çalışmak temsilci

olarak çalışmak, Petrol-İş için çalışmak benim güvenimi artırdı aslında. Eskiden daha kötüydüm.

Ama geçen sene genel merkezde yapılmış kutlama?
Hafta içinde yapıldı, izin alamadık.

Sendikal izinler var, alınabilirdi kadınlar için de?
Ne bileyim... Hafta sonu olması daha iyi. Biz sadece Gripin İlaç'la ilgili demiyoruz, bütün Petrol-İş üyesi kadınları içine alan bir etkinlik olmalı... Tüm çalışan kadınlarla ortak kutlama yapmak istiyoruz. Kadınların 365 günde, bir günleri var. Başka neleri var ki?

Sizce vardiyalı çalışmanın zorlukları neler?
Vardiyalı çalışmak iletişim kopukluğuna da neden oluyor. Öteki vardiyada çalışan Arzu arkadaşım var mesela, insan olarak şimdiye kadar birbirimizi tanımıyorduk. Birbirimizi tanıyınca "Necla ne kadar iyi bir insanmışsın" dedi bana. İşyerimiz artık tek vardiya olarak çalışıyor. İletişimimiz arttı birbirimizle daha çok yakınlaştık. Şu anda Gripi'nde büyük bir birlik var.

Toplantıdaki konuşmaları nasıl buldunuz?
Ben ilk defa katılıyorum. O yüzden iyi buldum. Eskiden daha güzel etkinlikler de oluyormuş. Toplantılardan biraz sıkılıyorum ama etkinlikleri, eğlenceyi seviyorum. Biz 8 Mart'ta güzel bir kutlama istiyoruz. Şöyle eğlencesi olacak, konuşması da olacak. ►

"Evlerinde kendilerinin de uygulamaları lâzım"

60. yıl etkinliklerinde eğlence de vardı. Aliağa Tiyatro Grubu'ndan Ebru Er'e de izlenimlerini sorduk...

Ebru Er

Sizi tanıyalım, hangi işyerinden geliyorsunuz?
İsmim ***Ebru Er***, Petrol-İş Aliğa Şubesi'nden geliyorum. 19 yıldır Petkim sağlık bölümünde görev yapıyorum. 39 yaşındayım iki kızım var. Biri 16 biri 7 yaşında. Boşanmış bir kadınım.

İşyerinde kadınların durumu nasıl?
İlk başladığımda kadın personel çoktu. Zaman içinde bu daha da arttı. Ama son üç yıldır özelleştirmeden sonra işçi çıkarılırken daha ziyade kadınları elediler. Sayımız 600'e yakındı şimdi 35 civarında kadın çalışan var. Toplam sayımız ise 3 bin 200 civarında.

Siz işçi azaltma döneminde neler yaptınız?
Özelleştirmeden önce eylemlerimiz çok yoğundu. Özelleştirmeden sonra da yoğun ve can alıcı eylemlere devam ettik ama sonuçta dayanılabilecek noktaya kadar dayanıldı, ondan sonra yapılacak bir şey yoktu zaten. Çünkü kadın işçileri çıkarırken emekliliğine iki ayı, üç ayı kalmış bir yılı bir buçuk yılı kalmış işçileri seçtiler. Kurtarabildiklerimizi kurtardık, ama bazılarını da kaybettik.

İşyerinde kadın olarak ne tür problemler yaşıyorsunuz, bunlarla nasıl baş ediyorsunuz?
Kendimi her zaman şanslı hissediyorum çünkü benim çalıştığım ortamda arkadaşlarımın hepsi sendikalı o nedenle bir sıkıntımız yok. Ama tabii idareciler, yöneticiler zaman, zaman "artık evinizde oturabilirsiniz" tarzında şeyler söyleyebiliyorlar. Bizse "bunca zamandır çalışıyoruz bundan sonra da devam edeceğiz" diyoruz.

İşler nasıl gidiyor bir işçi kadın olarak?
Ben boşandıktan sonra işçi bir kadın olarak rahat ettim. Evliyken çok daha zordu her şey benim için. Bir yandan çocuk, bir yandan iş, bir yandan eş... Boşandıktan sonra annem ve babam yanıma geldiler, çocukların bakımı ile annem ilgileniyor. Evde temizlikti, yemekti o yapıyor. O nedenle ben sosyal etkinliklere daha fazla katılır hale geldim. Evin erkeği gibi oldum, çalışıp eve para getiren durumundayım.

Çocukları büyütürken zorlandınız mı?
Büyük kızımı büyütürken zorluklarla karşılaştım. Tek başınaydım, yanımda yardımcı yoktu, eşim destek olacağına köstek olan bir insan olduğu için bayağı zor geçti. Küçük kızımı büyütürken annem yanımda olduğu için çok rahattım. Kreşimiz de vardı.

Erkek ağırlıklı bir sektördesiniz, Petrol-İş'in kadın politikasını nasıl buluyorsunuz?
Petrol-İş'in kadınlara yaklaşımı her zaman iyiydi. Şimdi de öyle. Ama ben Aliağa bölgesini düşündüğümde bu konuda hiçbir zaman bir sıkıntı yaşamadım. Kadın konusunda herhalde en iyi şubelerden biri bizim şubedir. Çünkü tüm erkek arkadaşlarımız, şube yöneticilerimiz, temsilcilerimiz hep bizim arkamızda oldular. Şubeme ayrıca teşekkür etmek isterim.

Genel Temsilciler Kurulu ve 60. yıl kutlamaları sizce nasıl geçti?
Tiyatro provalarından dolayı tüm toplantılara katılamadım, biz boş durdukça prova aldık. İzlediğim bölümler bence iyiydi. Zaten biraz önce okunan bildirgeden de belli. Hoşuma gitti ama biraz da dönüp aynı konuları konuşuyoruz gibi geliyor bana. Sonuç bildirisinde yer alan o 16 madde içinde daha önce gündeme gelmemiş olan maddeler de olabilirdi...

Ne gibi mesela?
Kadın erkek eşitliği, seçim, siyaset, özellikle kadınlarla ilgili şeyler. Kadına yönelik şiddetle ilgili hepsi bildirgenin altına imza atıyorlar ama dönüp bakın evlerine bir de bildirgeyi koyun önlerine alacağınız cevap ne olur acaba? Bildirge hazırlıyorlarsa, evlerinde kendilerinin de uygulaması lazım. ►

30 Eylül 2010 Tarihli ICEM Kadın Raporu'ndan:

Çeviren: Gökçe Çataloluk

İspanyada işyerlerinde eşitlik programı

İspanya Genel İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na bağlı Endüstri İşçileri Federasyonu'ndan (FIA-UGT) Monserrat Lopez de la Torre, İspanyol hükümetinin kadın erkek eşitliğine ilişkin taahhütünün içeriğini açıkladı. İspanyol hükümeti, toplumsal cinsiyet eşitliğini desteklemeye niyetli. İspanya'da önce toplumsal cinsiyet temelli şiddete karşı koruma ve farkındalık yaratmayı amaçlanan bir yasa çıkarıldı. Daha önceleri özel bir mesele sayılan aile içi şiddet artık kamusal sayılıyor. Eşitlik programları, 250'nin üzerinde çalışanı olan işverenler açısından yasal bir zorunluluk haline getirildi. İspanyol kadınlar, kamuoyuna kadınlara karşı şiddeti anlatmak için futbol örneğini kullandılar ve şiddetin olduğu işyerlerine kırmızı kart göstereceklerini belirttiler. ►

Kanada'da kadınlar terfi edemiyor

Kanada Ofis Çalışanları ve Profesyonel Çalışanlar Sendikası'ndan (COPE) Gwenne Farrell, toplumsal cinsiyet çeşitliliği üzerine konuştu. Farell, 1963'den beri biri kadınlar diğeri erkekler için iki ücret skalasının olduğundan bahsetti. Şu anki gruplamaya göre en düşük meslek grubu 4. grup, en yükseği 13.
Çalışanların % 76'sı 7. ve daha altındaki gruplarda çalışıyor ve alt gruplarda çalışanların ancak % 22'si erkek. 4. Kategoride çalışanlar arasında erkeğe rastlanmıyor. Sendika üyelerinin yüzde 26' sı en üst grup olan 13. grupta çalışıyor ve bunlar arasında tek kadın var. İşyerinde kadınların yükseltilmemesine dikkat çeken Farrell "Bariyerleri kaldırmamız gerekir" diyor. ►

Avrupa Parlamentosu'ndan Güvencesiz Kadın İşçilere İlişkin Rapor

Toplumsal cinsiyet eşitliği ve emek pazarında eşit fırsatlar konusunda çıkan sonuç bildirilerini dikkate alan Avrupa Parlamentosu Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komitesi 2 Haziran 2010'da güvencesiz kadın işçiler hakkında bir rapor yayınladı.
Güvencesiz çalışma bir süredir gündemde fakat ekonomik kriz yüzünden bu mesele acil bir hal aldı. Kriz, güvencesiz çalışmayı çeşitli yönlerden etkiledi öncelikli olarak krizden etkilenen şirketler, buna düzenli istihdamı azaltarak karşılık verdi. İşler düzeldiğinde ise işçileri daha ziyade güvencesiz olarak işe geri aldılar.
Krizden etkilenenler arasında en zor durumda olanlar ise kadınlar. Ücret eşitsizliğinin altında yatan sebeplerden biri güvencesiz çalışma; bu mesleki gelişmenin önünde önemli bir engel teşkil ederken yaşlıların yoksulluğunun da temel sebebi.
Part- time çalışanlar sadece daha az kazanmakla kalmıyorlar, terfi etme ihtimalleri de çok düşük. Güvencesiz şartlar altında çalışan işçiler kendi işleri üzerinde daha az kontrol sahibiler ayrıca işleri de daha az tatmin edici.
Bu işçilerin sendikalaşma şansı da çok az. Rapor, özellikle güvencesiz çalışan kadınların sendikalılaşması için çağrı yapıyor. Kadınların örgütlendikleri taktirde düzgün maaş alabilecekleri belirtilirken analık izni, düzenli çalışma saatleri ve ayrımcılık karşıtı taleplerini de karşılayabilecekleri vurgulanıyor.
Güvencesiz çalışma ve kadın işçiler arasındaki ilişki konusunda yeterli araştırma yapılmamış olması da bir sorun teşkil ediyor. Rapor bu konuda araştırmaların artırılmasını talep ediyor. Sözleşmeli çalışma ve ajanslık emeğine ilişkin projesi nedeniyle rapor ICEM'i özellikle ilgilendiriyor. ►

Kadın cinayetlerine karşı isyandayız

Kadın cinayetleri son yedi yılda %1400 oranında arttı. Kadın ve erkeğin yaradılış nedeniyle birbirine eşit olamayacağını iddia eden muhafazakar yaklaşım kadına yönelik şiddeti meşrulaştırıyor... 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Günü'nde kadınlar alanlarda isyanlarını dile getirdiler.

1981 yılında, Latin Amerika ve Karayipler'deki kadın örgütleri 25 Kasım'ı "Kadına Karşı Şiddete Son Uluslararası Günü" ilan ettiler. Daha sonra 1999 yılında Birleşmiş Milletler (BM) bu geleneğe sahip çıktı ve 25 Kasım'ın uluslararası düzeyde kadına yönelik şiddetle mücadele günü olmasını sağladı. Bu çerçevede, her 25 Kasım'da tüm ülkelerde çeşitli etkinlikler düzenleniyor, kadına yönelik şiddet tartışılıyor, tepkiler dile getiriliyor.

Kadına yönelik şiddetle mücadele gününün 25 Kasım olmasının nedeni ise 25 Kasım 1960'ta Dominik Cumhuriyeti'nde diktatörlüğe karşı mücadele verdikleri için öldürülen Patria, Minerva ve Maria Teresa Mirabel kardeşleri anmak.

Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi kadınlara yönelik şiddeti; "İster kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma" diye tanımlıyor. Bu tanımın son zamanlarda "kurbanı ekonomik ihtiyaçlardan yoksun bırakmak" da dahil edildi.

Kadınlara Yönelik Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'ne göre, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, "Bir kadına sırf kadın olduğu için yöneltilen ya da oransız bir şekilde kadınları etkileyen şiddet"tir. Bildirge, önsözünde kadınlara yönelik şiddeti, "erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir göstergesi" ve "erkeklerle karşılaştırıldığında kadınları zorla bağımlı bir konuma sokmanın çok önemli toplumsal mekanizmalarından biri" olarak tanımlar. Şiddet bir iktidar gösterisi, kadınları yıldırarak toplumsal hayattan, işten güçten el ayak çekmesini sağlıyor. Onu en sıradan işleri bile yapamaz hale getiriyor.

Haksız tahrik indirimine son

Kadınlara yönelik şiddet, kadınların insan haklarının ihlalidir; maddi ve manevi bütünlük hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, ifade özgürlüğü, eğitim hakkı, çalışma hakkı gibi birçok hak ihlallerini de içine alıyor.

Türkiye'de kadına yönelik şiddetin boyutları her geçen gün büyüyor. Bunda kadını erkeğin eşiti olarak görmeyen muhafazakar iktidarın da önemli katkısı bulunuyor. Başbakan kadın örgütleriyle yaptığı Dolmabahçe toplantısında daha geçtiğimiz günlerde "kadın erkek eşit

değildir" dememiş miydi? Adalet Bakanlığı'nın verilerine göre son yedi yılda kadın cinayetleri yüzde bin 400 oranında artmış... 2009 yılının ilk yedi ayında 953 kadın öldürülürken, 2010'nun ilk yedi ayında 226 kadının cinayete kurban gittiği görülüyor.

Kadın cinayetlerinde "haksız tahrik indirimi" uygulamak neredeyse gelenek haline gelmiş durumda.

Medya ise cinayetleri aşk cinayeti, kıskançlık cinayeti, namus cinayeti olarak tanımlayarak kadınlara yönelik şiddeti adeta meşrulaştırıyor.

Kadınlar gerçekte çok sıradan bahanelerle öldürülüyorlar. "Hep makarna yaptığı için", " annesini ziyarete gittiği için", "tuzluğu uzatmadığı için", "sık banyo yaptığı için", "internet cafeye gittiği için" "boşanmak istediği için" öldürülebiliyor.

Pek çok kadının şiddete uğradığında sığınacağı bir yer yok. Avrupa Birliği standartlarına göre her 7 bin 500 kadına bir sığınmaevi açılması gerekiyor. Buna göre Türkiye'de 5 bin sığınmaevi olması gerekirken sadece 38 sığnma evi bulunuyor...

Kadın örgütleri bu yıl 25 Kasım çalışmalarına üç ay öncesinden bir kampanya ile başladılar.

Amaç artık katliam boyutuna varan kadın cinayetlerini durdurmak...Kadınlar yayımladıkları bildiride şöyle diyorlar: " Başbakan Erdoğan'dan kadınların "yaradılışlarını" "kaç çocuk doğuracaklarını" değil görevi olduğu üzere kadınların şiddet, baskı ve can güvenliklerini garanti altına almak üzere hayata geçireceği politikaları, atacağı adımları duymak istiyoruz. Acilen duymak istiyoruz çünkü tüm bu beyanlarla harcanan her gün üç kadın daha öldürülüyor. Kadın cinayetlerine isyandayız" ►

Kadın cinayetleri politiktir

Geçtiğimiz günlerde Uluslararası İstanbul Kadın Buluşması çerçevesinde konuşan Başbakan Recep Tayyip Erdoğanı bir grup kadın ellerindeki pankartları açarak sesizce protesto ettiler. Pankartlardaki slogan çarpıcıydı "Eşit değilsiniz dendikçe daha çok öldürülüyoruz"... Tabii ki korumalar hemen devreye girdi ve kadınlar salondan uzaklaştırıldı... Bu eylemin örgütleyicisi Feminist Kolektif üyeleriydi... Eylem kadına yönelik şiddetin ve cinayetlerin ortadan kaldırılması için birkaç aydır yürütülen kampanya çerçevesinde gerçekleştirilmişti. Kolektif üyelerinden Sakine Günel'e 25 Kasım nedeniyle mikrofonu uzattık.

Sakine Günel

Bu ülkede kadınlara yönelik erkek şiddeti kadın cinayetleriyle en üst düzeye çıkmış durumda... Kadın cinayetleri feministlerin ve kadınların öncelikli gündemi. 2009 yılında Adalet Bakanlığının TBMM'de verilen bir soru önergesine verdiği yanıtta, kadın cinayetlerinin son 7 yılda yüzde 1400 arttığı açıklandı. Türkiye'nin birçok ilinde çesitli kadın platformları kadın cinayetlerine karşı mücadelesini sürdürüyorlar. Biz de İstanbul'da İstanbul Feminist Kolektif' olarak "Kadın Cinayetlerine İsyandayız" diyoruz. Kampanyayı, bağımsız feministler, Amargi, Filmmor, KADAV, Kadının İnsan Hakları ve Yeni Çözümler Derneği, Mor Çatı ve Sosyalist Feminist Kolektif'ten kadınlar olarak yürütüyoruz. Kampanyanın amacı, kadınların öldürülmesini engellemeye çalışmak. Öncelikli olarak her gün 3 kadın öldürülüyorken başbakanlık, yargı, medya başta olmak üzere kadın cinayetlerine suç ortaklığı yapan herkesi bir yandan uyarırken bir yandan da bu kurumları kadın cinayetleri için önlem almaya ve görevlerini yapmaya çağırıyoruz.

Erkek şiddeti sözde kabul edilmez gözükürken, hâlâ aile içinde şiddetin meşru olduğunu görüyoruz. Bu kampanya boyunca yargı kararlarında katilere "erkeklik indirimi" yapılmasını, şiddet gören kadınların karakol kapılarından geri döndürülmesini, belediyelerin sığınak için bütçe ayırmamalarını teşhir ettik.

Erkekler kadınların emekleri, bedenleri ve kimlikleri üzerinde söz sahibiler. Artan muhafazakarlıkla birlikte kadınların erkeklere itaat etmesi isteniyor. Kadın cinayetleri politiktir. Erkeklikten bağımsız değildir. Kadın ve Aileden Sorumlu Bakan Kavaf "kadın cinayetlerini "kişiye karşı işlenen suçlar" kapsamına aldıklarını "söylüyor. Kadın cinayetlerine "kişiselmiş" gibi yaklaşıldıkça önlem almada yasalar yetersiz kalacak.

Durum böyleyken Başbakan Erdoğan sürekli olarak "kadın ve erkek eşit değildir, yaradılıştan farklıyız "deyip erkekleri cesaretlendiriyor. Oysa kadın erkek eşitliğini sağlayacak önlemleri almak başbakanın görevi. Kadınları doğurmaktan ibaret gören bir anlayışla karşı karşıyayız: Bu anlayışla mücadele etmek, aynı zamanda kadın cinayetleriyle de mücadele etmek anlamına geliyor.

Erkeklere itaat etmeyeceğiz, yakınımızda bizi tehdit eden kocamız, sevgilimiz, kim olursa olsun şikayet etmekten vaz geçmeyelim.

Kadınların kendi tercihlerini yaşaması, özgürlük için kadın cinayetlerine karşı kadınları dayanışmaya, isyana çağrıyoruz. ►

Daha çok kadın temsilci görmek istiyorum

Arefe Şengül, İstanbul 2 No'lu Şube'ye bağlı Mehmetçik Vakfı'nda çalışıyor. Geçtiğimiz kış temsilci seçildi... Daha yeni ama sendikal mücadele içinde yer almış bir aileden geliyor. Onunla kadın işçi olmayı, aktif sendikal mücadele içinde olmayı, temsilci olmayı, kadın temsilci olmayı konuştuk. **(*)**

Söyleşi: Necla Akgökçe

Arefe Şengül

Sizi tanıyalım öncelikle?

İsmim ***Arefe Şengül***, bekârım. Esasında neler sorduğunuzu anlamak için söyleşilerinizi okuyup da geldim. İki yıldır Mehmetçik Vakfı'nda çalışıyorum. Sendikayla bireysel tanışmam burada oldu. Daha önce ailede sendika ile uğraşanlar vardı ama benim hayatıma Mehmetçik Vakfı'nda girdi. 7-8 aydır da temsilci olarak görev yapıyorum. Bu yılın başında bir seçim yaptık, arkadaşlar beni tercih ettiler. Artık sendikal mücadele ile iç içe yaşıyorum.

Kendiniz mi istediniz arkadaşlarınız mı ön ayak oldu?

Ben de istedim. Sendikada aktif çalışmanın bana çok şey katacağını düşündüm. Haksızlığa gelemeyen, işçi haklarına inanan ve bunların peşinde koşulması gerektiğini düşünen, bir yapıya sahibim. Ailem bu konuda tecrübeli. Babam zamanında ekmek fabrikasında işçi olarak çalışmış o da sendikacılıkla uğraştı. Bize "çok zor iş, siz uzak durun" diye nasihat etti ama uzak durmadık tabii. Ağabeyim Kadıköy Belediyesi'nde çalışıyor o da 15 yıldır sendikacılık yapıyor; temsilci. O da zor diyordu, her yapan temsilciliğin zor olduğunu söylüyor. Çünkü işverenle işçi arkadaşları buluşturmak, onlar arasında bir köprü vazifesi görmek, yıpratıcı, yorucu iki tarafı da memnun etmek gerçekten de çok zor.

Temsilcilik ağır iş mi gerçekten de?

Zor iş ama ben seve seve yapıyorum. Hiçbir işi ekstra bir yük olarak görmedim şimdiye kadar. Yaptığım her işin bana çok şeyler kazandıracağını düşünüyorum. Aldığım bilgiler, girdiğim ortamlar, benim için bir artıdır. Şurada konuştuğumuz şeyler de benim için bir artıdır; ilk defa röportaj yapıyorum mesela. Böyle bir deneyime sahip oluyorum. Sendikacılığa da öyle bakıyorum. Nasıl faydalı olabilirim, diye düşünüyorum. Şu an ağırlıklı olarak gözlemliyorum. Eski deneyimli insanlar ne tür adımlar atıyorlar, ne yönde gidiyorlar, kendimce onları tartıyorum, kendi aklımda bunları bir yerlere koymaya çalışıyorum. Devam edersem bir yıl sonra, iki yıl sonra ben bu konuda ayrımları yapabilecek kapasiteye gelirim herhalde; doğru bilgiyi, doğru yere verebilirim. Ya da doğru zamanda doğru konuşmayı yapar, doğru tavır alabilirim. Şu anda sesimi çok çıkaramıyorum. Dinleme, izleme aşamasındayım.

Temkinlisiniz....

Evet, hayatım boyunca böyle yaptım. Girdiğim ortama balıklama atlamak yerine insanları, olayları, ilişkileri gözlemledikten sonra adımımı atmayı tercih ederim. Bilen insanları dinlemeli ve öğrenmeliyim..

Sendikal eğitimlere hiç katıldınız mı?

Hayır, henüz katılamadım. Çok istememe rağmen olmadı. Olursa tabii ki katılırım ben. Bu konuda şunu söylemek istiyorum: Sadece temsilcilerin eğitilmesi yeterli değil, çalışanların çalışan kadınların da eğitilmesi gerekiyor, o nedenle işyeri eğitimleri lazım. Bütün işçiler eğitilmeli. Çünkü siz belki biliyor, anlatıyorsunuz ama karşınızdaki ancak belli bir noktaya kadar alıyor. Çabalarınızın bir sonuç vermesi için karşınızdakinin de anlayacak düzeye gelmesi lazım bence. Çalışanlar sendikayı aidat alan bir kurum olarak görmemeli bence, onunla karşılaşmalı, hakkında bilgi sahibi olmalı. Eğitim işyerine girmeli yani...

İşyerinizde kaç kişi çalışıyor, bunların ne kadarı kadın, kaç temsilci var ?

Sendikasızlarla birlikte 160-170 kişi çalışıyor sanırım. Bunların 97'si yanlış hatırlamıyorsam, sendikalı. Sekreterimiz, çaycımız, 3 muhasebe elemanımız, marketler...

14 kadın var çalışan. Tuvaletlerde çalışan arkadaşlarımız da kadın ama onlar taşeron firmaya bağlı çalışıyorlar, sendikalı değiller. Erkek ağırlıklı işyeri esasında. Ben markette çalışıyorum. Kasada duruyorum. İki temsilcimiz var; bir baş temsilci, bir de ben. Mehmetçik Vakfı erkek ağırlıklı bir iş yeri. Pompada arabalara yakıt vermek, bazı şeyleri kaldırmak güç gerektiren işler. Fakat beş, altı yıl önce pompada kadınlar da çalışmış. Daha sonra kadın arkadaşları marketlere, başka bölümlere geri çekmişler. Pompada kadınlardan verim alınamamış. Soğuktan, kıştan sürekli dışarıda durmaktan yakınıyorlarmış.

İş değiştirmeyi onlar mı istemiş, yoksa başka nedenler mi söz konusuymuş?

Erkek arkadaşlara biraz fazla yük binince, sanıyorum başka bölümlere çekmeyi uygun görmüşler...

Siz ne düşünüyorsunuz peki bu konuda?

Ben her kadının aynı olmadığını düşünüyorum. O dönemde aldıkları elemanların bünyeleri hassas olmuş olabilir. Çok daha ağır işlerde çalışan, hatta kamyonculuk yapan kadınlar var. Ben o işi kadın yapamaz diyemiyorum. Demem de... Böyle bir deney diğer kadın arkadaşlarımızın da yolunu kesmiş. Bu anlamda kötü bir örnek olmuş. Pompacılığın çok güç gerektiren bir yanı yok, en zor tarafı yaz, kış dışarıda olmak, sıkı sıkı giyindiğinizde bir şey olmaz.

Başka türden rahatsızlıklar da olmuş olabilir mi?

Evet, gelen müşterilerin kadınlara bakış açısı nedir, ne değildir, bunu açıkçası bilmiyorum. Gece dışarıda pompada çalışıyorsunuz, biz markette çalışıyoruz, oraya bile içkili insan çok geliyor. İçeride olmamıza rağmen gece çalışan kadın arkadaşlarımız çok rahatsızlar. Ukala, ukala konuşmalar, dokundurmalar, laubalilik ciddi durarak bundan uzaklaşmaya çalışıyorsunuz, ama bazen mümkün olmuyor. Dışarıda pompada çalışırken ne kadar kendinizi koruyabilirsiniz, ne kadar bu tip tacizlerden uzak durabilirsiniz bilemiyorum. Çünkü arabanın yanındasınız, ayrılamıyorsunuz, tek başınasınız, arkadaşlarınız var ama uzaktalar. Sözlü tacize de uğrayabilirler... Gece vardiyalarında kadınlar için bu tür sorunlar çıkabiliyor.

Sizin daha önce çalışma deneyiminiz var mıydı ?

Tabii; ben lise ikiden ayrıldım ve okul biter bitmez çalışma hayatına başladım. Ekonomik koşullarımız öyle gerektiriyordu. 22 yıldır hiç aralıksız sürekli çalışıyorum... Hep aynı yerde çalışmadım ama 17 yaşımdan beri çalışıyorum.

Ne tür işlerde çalıştınız?

Bundan önce kendi işyerimiz vardı. Küçük bir cd dükkanı açmıştık. Orası kapandıktan sonra hastane işkolunda iş buldum. Orada çalıştım. Aşağı yukarı 10 yıla yakın özel bir hastanede çalıştım.

İşe girer girmez sendikalı oldunuz mu?

Mehmetçik Vakfı'nda yazın başında altı aylık sözleşmeli eleman alıyorlar. Sezon sonunda bunlardan kaç kişiyi kadroya alacaklarını tespit ediyor, geri kalanı çıkarıyorlar. Dolayısıyla o altı ay içinde kalıp kalmayacaklarını bilmedikleri için arkadaşlarımız sendikaya üye olamıyor. 2009 Ocak ayında 10 kişiye yakın market elemanı işten çıkarılmış. Ben çıkarılan kişilerin yerine direkt kadrolu olarak girdim. O nedenle çok fazla düşünmeden 1.5 ay içinde sendikaya üye olabildim.

Vardiyalı çalışıyorsunuz, servisiniz var mı?

Var ama bir takım sıkıntılarımız da var.

Ne gibi?

16.00-23.00 servisinde mesela servis 24.00'da servis kalkıyor. 00.01'de evde oluyoruz. Bizi evimize bırakmıyorlar, servis güzergahı var, ona uygun olarak evemize en yakın merkeze bırakıyorlar, eşiniz varsa, aileden bir yakınınız varsa gelip sizi alıyor. Almıyorsa artık başına ne gelirse, geliyor. Şöyle bir sıkıntı yaşadık. Biz bunu gündeme getirip albaylarla konuşuyoruz, ama onlardan önce bizle birlikte çalışan erkek arkadaşlarımız itiraz ediyor. "O arkadaş eve bırakılana kadar 10'ar dakika sarka sarka, ben şu kadar geç kalacağım" diyorlar. Kendi aramızda kabul ettiremezsek başkaları nasıl kabul edecek? Çünkü onlar kadınların eve bırakılmasını ek kilometre olarak görüyorlar.

Ama dayanışma diye bir şey var?

Sizin eşiniz çocuğunuz aynı durumda olsa yine bu kadar duyarsız mı olursunuz, diye soruyorum ama bunun cevabı yok. Bence de biraz bireysel düşünüyoruz. 16.00-23.00 vardiyasında abim sendika işleri ile uğraştığı için beni almaya gelememişti, tek çıkmak zorunda kaldım 15-16 yaşında bir çocuk çantamı alıp kaçmak için önümü kesti. Neyseki önemli bir şey olmadı. Başıma başka türlü kötü bir şey de gelebilirdi. Çocuğun elinde bıçak olabilirdi vs. Bunun sorumlusu kim olacak? Birçoğumuz ana caddede oturmak gibi bir lükse sahip değil ara yollardan giderek varıyoruz evimize... Bu konuda sıkıntılarımız devam ediyor...

Kadınların vardiyalı çalışmada karşılaştıkları sorunlardan biri bu, ikincisi ise az önce bahsettiğim içkili gelen insanlara karşı sıkıntılı durumlarda kalıyorsunuz...

Çalışıyorsunuz, bir de sendikacılıkla uğraşıyorsunuz?

Evet, elbette. Evli değilim ama evli olsam da çalışırdım. Ben hiçbir zaman bir başkasının bana verdiği para ile geçinmek istemiyorum. Kendi emekli paramı almak istiyorum. Kimseye muhtaç olmak istemiyorum bu babam da olabilir, abim de, kardeşim de, eşim de olabilir, hiç kimsenin bana para vermesini istemiyorum, kendi ayaklarım üzerinde durmak istiyorum. Mümkünse ben yardımcı olayım ama kimse bana yardım etmesin istiyorum.

Emekliliğinize kaç sene var?

Benim toplam 4 bin iş günüm var. Ama yaş vurdu bize biliyorsunuz, son değişikliklerle. Kısmet olursa 2017 yılının şubat ayında emekli olacağım. Şu an çalıştığı-

mız iş oldukça ağır, dolapları dolduruyoruz. 12'lik su kolileri var onları depodan çıkarıp dolapların olduğu yere götürüp, getiriyoruz. Rahatsızlıklarımız oluyor, bel fıtıkları çıkmaya başladı. Çoğumuz bulunduğu yerden hayata tutunmaya çalışıyor. Ama bunun yanında sigortamız yüksekten yatıyor, maaşı zamanında alıyoruz bunlar da piyasaya baktığımızda olumlu şeyler. Pendik'ten gelirken bakıyorum İş ve İşçi Bulma Kurumu kapısında binlerce işsiz var. Bir işe sahip olduğum için sükrediyorum. Diğer arkadaşlarım öyle düşünüyor. Evli çocuklu arkadaşlarımız var, bazen kocası da vardiyalı çalıştığı için çocuğu evde bırakmak zorunda kalabiliyor akşamları... Buna rağmen çalışıyorlar çünkü tek kişinin çalışması ile geçinemiyor artık insan.

Annenizin de çalıştığını söylediniz, nerede çalışmış?

Annem bir bankada çaycılık yapmış yedi yıl. Sonra sendikalı olmuşlar ve greve gitmişler. Greve katıldı diye işten çıkarılmış. Annemin de böyle bir mazisi var. Annem de hiçbir zaman kimseye bağımlı olmamızı istemezdi, okumamızı çok isterdi. Kimsenin eline bakmayın, derdi. Bir kadının asla bir erkeğe bağımlı olmaması gerektiğini savunan bir kadındı... Çalışmadığı zamanlarda babamdan para almak onun eline bakmak annemi çok rahatsız etmişti... Bize hep kendini örnek gösterirdi.

Temsilci olmak sizce ne anlama geliyor?

Temsilcilik benim hayatıma yeni giren bir şey. Yeni, yeni öğreniyorum birçok şeyi. Ama temsilciliğe başlamadan önce elbette bu konuda görüşlerim vardı: Bir kere temsilci demek- adı üstünde- birilerini temsil etmek anlamına geliyor. Bu noktada bireysel fikrimden ziyade arkamdaki topluluğun fikri önemli, ben topluluğun düşüncelerini yansıtmalıyım. Temsilciyim aldığımız her karara temsil ettiklerim mutlaka uymalıdır diye bir düşüncem olmadığı gibi işverenin bana söylediği her şeyi "tamam ben onların temsilcisiyim, kabul ediyorum söylediklerinizi" diyemem, dönüp arkadaşlarımla bunları konuşmalıyım. Çalışan tüm arkadaşlarımızın çıkarlarını ve haklarını gözeterek ortak alınan kararları, yukarıya taşımak olarak görüyorum temsilciliği. Bir nevi arabuluculuk yapıyor temsilciler.

Kadın arkadaşlarla ilgili özel çalışmanız oldu mu?

Servis olayını sıklıkla gündeme getirdim. Bize "her kadın kendi evinin kilometresini çıkarsın, getirsin" dediler. Bakalım neler olacak? Vardiya meselesini de gündeme getirdik, taciz olaylarından dolayı. Çözümleyebildiğimiz bir durum yok. Bir de yasalarda da kadınlar gece çalışamaz diye bir kısıtlama yok. Ama bu konuları konuşmaya başladık en azından. Karşılıklı iyi niyetle çözüm bulmaya çalışıyoruz. Servis konusunda çok da uzlaşmaz bir tutum içinde değiller açıkçası... Ama arkadaşlarımızla önce meselemizi halletmemiz lazım.

Kadın arkadaşlarınızla aranız nasıl?

Vardiyalı çalıştığımız için çok sık bir araya gelip konuşamıyoruz. Fikir alışverişi yapamıyoruz. Sıkıntı olduğu zaman bir araya geliyoruz, nasıl çözeriz diye kendi aramızda tartışıyoruz. Sürekli bir diylog hali var ama çok sık değil, daha sık olması lazım.

Petrol-İş tarihine baktığımızda kadınların özellikle ilaç sanayiinde temsilci çıkardıklarını görüyoruz, ama orada tıkanıyor herşey. Siz de temsilcisiniz, sendikanın başka düzeylerinde de görev almak ister misiniz?

Kendimi yeteri kadar eğittiğimde, eksiklerimi tamamladığımda düşünebilirim. Bilgi ve deneyim açısından eksiklerim varsa, kaldığım noktada dururum. Karşımdaki insanda saygı güven uyandırmak, inandırıcı olmak isterim. Yeteri kadar bilgi ve deneyim olmayınca bu olmaz. Dört dörtlük yapmak isterim yaptıklarımı. Bu konuda erkekler daha hırslı. Ayrıca onlarda gruplaşma daha fazla, ortamı kendi lehlerine çevirebiliyorlar. Organize olabiliyorlar.

Sendikal yayınları okuyor musunuz?

Kadın dergisini takip etmeye çalışıyorum. İşyerine fazla gelmiyor. Şubeye geldiğimde alıyor ve dağıtıyorum. Birçok kişi sendikanın ne olduğunu, hayatımızda nasıl rol oynadığını bilmiyor. Sendika bizden aidat alıyor, diyorlar. Başka bir şey yapılmıyormuş gibi. Biraz da daha önceki mücadeleyi bilmedikleri hazır bir yere geldikleri için, elde edilen hakların zaten varolduğunu sanma yanılgısı içindeler. Ben sendikasız yerde de çalıştım. İnsan işine geliyor bir saat sonra çıkışı verilip evine gönderiliyor. Orada savunma hakkınız yok.

Şu anda sözleşme görüşmeleri oluyor. Görüşmelerde ne olmuşsa arkadaşlarımızla tek tek görüşüp anlatıyoruz.

Sizce kadınlar ne tür zorluklarla karşılaşıyorlar çalışma hayatında?

Kadınlar çalışma hayatında daha büyük zorluklarla karşılaşıyorlar. Siz hiçbir erkek çalışanın çocuğunu bırakacak bir yer bulamadığı için işyerine getirdiğini gördünüz mü? Olmuyor ama kadın arkadaş alıp markete getiriyor, çocuk sekiz saat markette duruyor. Erkek izinli gününde gidip ayağını uzatır oturur, arkadaşlarıyla buluşur, içer, oturur kafa dağıtır. Kadın bunları yapamaz çocuğunun üstünü ütüler, eşinin kıyafetlerini ütüler, yemek yapar, cam siler, çamaşırları yıkar; yani kadın hep çalışır. Ama kadınlar nedense hep ikinci sınıf olarak görülürler. Az önce dediğiniz gibi ancak belli bir yere kadar geliyor, gerisi hep erkeklere uygun görülüyor. Kadınlar o birikimi elde ettiklerinde bu türden görevleri erkeklerden kesinlikle daha iyi yapacaklarına inanıyorum ben. Çünkü kadınlar daha mükemmeliyetçidir daha taşları yerlerine oturtarak çalışırlar. Bu anlamda umarım sendikalarda daha fazla kadın olur, daha fazla kadın sendikal konularda çalışmak ister. Onlarla daha çok bir araya geliriz. İlçe seçimlerinde çok az kadın temsilcimiz vardı. Ben isterim ki salonun yarısı kadın temsilci olsun. Daha çok sendikalı kadın daha çok temsilci görmek istiyorum. ►

(*) Söyleşiyi önce yapmıştık. Daha sonra arkadaşımızın istifa ettiğini öğrendik. Söylediklerini önemsediğimiz için yayınlıyoruz. Umarız arkadaşımız kararını tekrar gözden geçirir.

Saya Yokuşu'nun kadınları:

İşçi mahallelerini yıkıyorlar

Bir yandan yanı başlarında aylardır direnen UPS işçilerine destek olurken diğer yandan kentsel dönüşüm çerçevesinde talana maruz kalan mahallelerine, evlerine sahip çıkmanın mücadelesini veriyorlar. İşleri zor ama geri çekilmeye niyetleri yok, direngen kadınlar onlar

Söyleşi: Rukiye Bakan

Kaç yaşındasınız İstanbul'a ne zaman geldiniz, çalışıyor musunuz?

İsmim **Zeynep Bilgin** 26 yaşındayım, Erzurum'dan buraya 10 yaşında geldim, geldiğimden beri Saya Yokuşu'nda oturuyorum. Bu evi aldık, bir daha da hiç taşınmadık. İlköğretimi bitirdim ama sonra okumak istemedim. Sonradan açıköğretime katıldım. Son dersimi verecektim olmadı, parasızlıktan işe girdim. Bitiremedim. Evden para almak istemiyordum, kendim çalışayım demiştim. Ufak tefek işlere girdim ilk başta. İki sene önce uzun süreli bir işe girdim ama sigortasızdı. Aksesuar üzerine çalışıyordum, düğme satıyorduk. Ben işimi seviyordum ama durumu kötüye gidince patron kapatmak zorunda kaldı. İş aradım, bulamayınca çaycılık yapmaya başladım.

Nerede?

Birçok yerde çalıştım. Çok kadın çaycı var, bankalarda çalışıyor bazıları. Ben, ev aletleri yapan bir yerde çalıştım. Büyük bir mağazaydı. Ondan sonra iplik fabrikasına girdim İkitelli'de. Avantajları vardı, asgari ücret alıyordum ama ikramiye de vereceklerini söylemişlerdi. Bir yılım yeni dolacak. Avantajları güzel de vermiyorlar. Herşey var, ama yok... İkramiyeyi vermiyorlardı geçen gün bu konuyla ilgili bir toplantı yaptılar, ben sandım ustabaşları elemanlara bir şeyler anlatacak. Sonradan bizim arkadaşların toplandığını öğrendim. İkramiye ve maaşlarla ilgili tartışmışlar. Biz yeniyiz eskilerle aynı maaşı alıyoruz. Aslında ikramiye olsa bizden çok almaları gerek. Maaşta da kesinti yapıyorlar. Turnike koydular, tuvalette fazla kaldığın zaman maaşta kesinti oluyor. Bir gün gelmediğin zaman izin alıyorsun ama yine de maaşından kesiliyor. Yani izin aldığın zaman iki gün kesiyorlar hem maaştan, hem ikramiyeden, hem de mesaiden kesiyorlar. Ben 9 aydır oradayım daha ilk ikramiyeyi bile alamadım. Tartışma sonunda dört ayda bir zammınız olmayacak, ama ikramiye alacaksınız demişler. Bu bizim için geçerli değil eskiler için geçerli.

Zeynep Bilgin

Sözleşmeniz var mı?

Yok bir sözleşme yapmadım, girdiğim zaman İşkur'la girdim ben işe. Üç ay İşkur'dan maaş aldım 300TL. İşyerleri İşkur'la anlaşıyor. İşkur aracılığıyla eleman alıp üç ay eğitim veriyorlar. Sonra sınava sokuyorlar. Daimi iş yerinde çalışmak için diploma alıyorsun, kazanırsan. Sadece bizim işyeriyle ilgili değil.

Anlaşmanızda başka neler vardı?

Evlendiğin zaman evrağını götürüyorsun oradan tazminatını veriyorlar. Öbür türlü vermiyorlar. Onlar çıkartırlarsa eğer tazminat vermiyorlar. Birçok iş yerinde aynı.

Çalışmadığın dönemde eve iş getirdin mi hiç?

Evet, elektrik vidalarını sıkıyordum. Üçlü prizleri vidalıyordum. Kolay bir işti ama parça başı olunca kurtarmıyordu. Çok zaman alıyordu. Evle de ilgileniyordum. İkisi aynı anda olmadı.

Sendika nedir biliyor musunuz?

Sendikalı bir yerde çalışmadım, ama sendikayı az çok öğrendim. Bizim iş yerinde sendika istemiyorlardı. Hatta sordular "sendikalı mısın?" diye "yok" dedim sendikalı insanlar buraya giremez dediler.

Mahallenizden memnun musunuz?

Herkesle muhabbetim var, çıkıyorum geziyorum bir sorun yok. Buranın dışında bir yerde yaşamadım. Herkes tanır beni. Sitelerde rahat edemiyorsun, çok gürültülü herkes birbirinin alanında. Gecekondularda çocuklar dışarda oynuyor, sen geziyorsun eğleniyorsun.

Mahallenizde yıkımlar olacakmış ne düşünüyorsunuz bu konuda?

Evet, artık gecekondular kalmadı. İşçi mahallelerini yıkıyorlar. Her yer bina olacak, yol olacak, iyi evler yapılması güzel de burayı boşaltıkları zaman biz

Selma Bilgin

mağdur olacağız, ev konusunda bize bir faydası yok. Bizim bölümün yıkılması durduruldu fakat tapumuz yok. Mücadele ettik tapu çıktı ama maddi durumumuz yok bu sefer. Bir ev parası kadar tapu parası istiyorlar, zorluk çekiyoruz. Biz on kardeşiz hepsi evlendi üç kişi kaldık. Ağabeyim de işsizlikten dolayı eşiyle, çocuklarıyla bizim eve geldi. Annemin babamın emekliliği ve benim maaşım var. O kadar boğaz böyle geçiniyoruz. Tapu daha işleme girmedi, verilecek dendi sadece.

Alibeyköy'deki yıkımlara karşı nasıl direndiniz?
Yürüyüş yapıldı, toplantılar falan oldu. Karadolap Derneği düzenledi.

Yürüyüşe katıldınız mı?
Evet, Abıhayat Caddesi'nde başladık, Binevlere kadar yürüyüp, geri döndük.

Yıkım sizi nasıl etkileyecek?
Borçlanacağız öncelikle. Tapu alsak bile ev yapılana kadar nereye gideceğiz? Tapuyu alsak evi düzeltip kat çıkıp kardeşleri almak istiyoruz ama mümkün değil gibi. Binevler'i yıktılar, çoğu kocaman binalar oldu. Şu anda araştırdığımız kadarıyla bizim buradaki evler gitmeyecek, sadece yol geçecek. Yol evimizi engellemiyor. Yanımızdan aşağı bir yol giriyor. Oradan bir yol verecekler büyük ihtimal.

Saya Yokuşu şu anda UPS Direnişi'ndeki birçok işçinin yaşadığı bir yer. Bu süreci biliyor musunuz?
Direniş olması güzel bir şey. Bir hakkımızı alabiliyorsak, bizim meselemizse desteklerim. Ben ağabeyimden, ablamdan böyle gördüm. Akrabalarım da var direnişçiler arasında. Onlardan öğrendiğim kadarıyla güzel bir şey mücadele etmek. Kendi isteğimle gittim yürüyüşe. Cem Evi'nde gençlik komisyonundaydım. Orada Alevilikle ilgili ve zorunlu din dersleri ile ilgili bir direniş oldu, 8 Kasım'da oraya gittim. Bu konuyla ilgili çalışmamız oldu, olumlu bir sonuç verdi. Bizim gençlik grubu iyi çalışıyor. Derslere bile yardımcı oluyoruz. Bu paylaşım güzel.

Kendinizi tanıtabilir misiniz?
Selma Bilgin 35 yaşındayım, ev hanımıyım, boşandım.

Ev dışında hiç çalıştınız mı?
Evyap'ta (sabun fabrikası)13 yıl çalıştım. Emekliliğime beş yıl var.

Siz ne zaman geldiniz İstanbul'a?
18 yaşında geldim, gelir gelmez de çalışmaya başladım. İlkokul mezunuyum Erzurum'da evdeydim, burada girdim işe.

Sendika var mıydı?
Sendika vardı, vardı da bize pek bir faydası yoktu.

Neden böyle söylediniz, yetki meselesi mi?
Yok bizim hakkımızı savunmuyorlardı. Gelip bizimle konuşuyor, şöyle böyle olacak diyorlardı, ama bir şey olmuyordu. Son beş yıl Pazar günleri çalıştırıyorlar, izinlerimizden kesip borç sayıyorlardı.
1999'a kadar haklarımızı veriyorlardı. Epey yüksek zam alıyorduk. Sonradan değişti. Çok karıştı ortalık, ben de 2007-2008 gibi çıktım işten.

Bir daha çalışmadınız mı?
Bunalmıştım biraz dinleneyim, dedim. Şimdi evdeyim. Temizlik işine girdim, bir hafta çalıştım, çok kötüydü onu da bıraktım. Banka temizliğine gidiyorduk. Fındıklı'da birkaç bina temizliyorduk. 13 kişiydik ben gece gidiyordum. İkisi erkek diğerleri kadındı.

Ne kadar süredir bu mahallede yaşıyorsunuz?
Üç yıl Gazi'de yaşadım. Bu mahallede rahatız, huzurluyuz. Yalnız dayanışma yok. Biz bir duvar yaptık bahçeye karşı, komşuyla sorun oldu.

Mahallenin yıkılması meselesini nasıl değerlendiriyorsunuz?
Karadolap Dayanışma Derneği var. Yıkıma karşı düğün salonunda toplantı yapılmıştı. Üç avukat geldi. Ağabeyim de dernekte çalışıyor. Yürüyüş yapıldı, yıkım durduruldu, yoksa yıkacaklardı. Tapular verilecek ama tapuları yüksek tutuyorlar, bunları biz nasıl alalım. İndirmeye çalışıyoruz. Gazi taraflarına kadar geldi siteler, buraları da öyle yapacaklar.

Sizi nasıl etkileyecek peki?
Burada sosyal bir hayat var. Tapu alındıktan sonra evleri daha iyi yaparız. Ama onlar gelirse, bu eve karşı bize ev vermezler, borçlanırız. Borçları kaldıramayız. Sığamayız apartman dairesine. Apartmanlar olsa binalar dikilse insanlar yabani olur, kimse kimseyle görüşmez ne bileyim. Yıkıma karşı derneğin toplantısına ve yürüyüşüne katılıyorum. Mücadele etmek çok önemli bence.

Kendinizi tanıtır mısınız?
İsmim **Halide Atilla** 56 yaşındayım, ev hanımıyım. Erzurum Hınıs'tan 1992 senesinde geldik buraya.

Neden geldiniz peki İstanbul'a?
Valla neden geldik; ben de kendi-

Halide Atilla

Milkinaz Göksu

me soruyorum. Durumumuz iyiydi, çocuklar İstanbul'a geldiler, ben de peşlerine takıldım; burası iyi zannettim, bilmiyordum daha kötü olduğunu.

Evli misiniz?
Ayrıldık, dört tane çocuğum var, biri evli, üçü yanımda. 25 yıl oldu ayrılalı. Dört oğlum var, en küçük işsiz iş arıyor, bulamıyor. Destek veriyorum ben UPS direnişine, hepsi benim oğlum gibi, kardeşlerim gibi. Hepsi kiracı, ev sahibi gelir para ister. Çok zor durumları, çok.

Hiç ev dışında çalıştınız mı?
Evet. İstanbul'da bir-iki sene temizlik işi yaptım, şirket bizi bankalara götürüyordu. Daha sonra çıktım.

Sözleşme ya da sigorta var mıydı?
Yok hiçbirşey yok, şirket bizi götürüyordu. Parayı da elden veriyorlardı.

Sendika nedir biliyor musunuz?
Duydum tabii biraz da biliyorum. Onun içinde destek veriyorum gençler sendikalı olsun diye.

UPS direnişini ne zamandır biliyorsunuz?
İlk zamanlarını bilmiyorum, eylemlerine iki-üç sefer gittim. Zeytinburnu'ndaki direnişe de gittim.

Neden destek veriyorsunuz?
Onları işten çıkattılar. İşe alsınlar geri, insanların hakkını versinler. Benim de çalışan çocuklarım var. Parasızlığın ne zor olduğunu biliyorum.

UPS'liler kazanır mı peki sizce?
Valla bilmiyorum. Çok kazanacaklar gibi görmüyorum. Umarım kazanırlar. İşe geri alınmazlar gibi, zaten iş yok, millet perişan. Herkes bir parça ekmek için çalışıyor.

Sendika ne demek peki?
Sendika, her türlü sosyal hakkı verir. Ücretlerin artmasını ve iş güvencesini sağlar.

Çocuklarınızdan sendikalı olan var mı?
Yok, nerede. Bu direnen çocuklar da genç, içim yandı. Bu kadarı elimden geliyor destek için.

Peki mahallenizdeki yıkım meselelerine nasıl bakıyorsunuz?
Eylem yaptık o dönem ben katılamadım ama yıkılsın istemem. Kiracıyım. Hiç kimsenin evi yıkılmasın herkes para vermiş, can başla çalışmış yıllarca ev yapmışlar, yıkılmasın.

Ama daha iyi ev yapacağız diyorlar...
Ben barınamam ki, şimdi bu gecekondudan çıkıp, daireye nasıl 600 TL kira ödeyeyim. Bu kızım 350 TL'ye çalışıyor. Ben ceryanı veriyorum, telefonu veriyorum, su veriyorum beş boğaza bakıyoruz, nasıl yapayım? Başka yerde ev istemiyorum, şehrin dışına gidemem. Komşularım var burada hayatım var. Burası zenginleşse alışık değiliz, onlar kendilerine göre yaşıyorlar. Onlar yemek yiyor, ben çaya ekmek banıp yiyorum, onlar havuza giriyor ben giremiyorum, gücüm yetmiyor. Yıkılmasın evlerimiz!

Sizi tanıyalım?
Ben **Milkinaz Göksu**, ev hanımıyım, 40 yaşındayım, eşim UPS işçisi şu anda direnişteler.

Çocuklarınız var mı?
Evet, dört çocuğum var. Bir kızım evli, en küçük çocuğum yedi yaşında.

Çalışıyor musunuz?
Evde çalışıyorum.

Daha önce ev dışında çalıştınız mı?
Temizliğe gidiyordum.

Siz nerelisiniz?
Ben de Erzurumluyum.

Ne zaman, İstanbul'a geldiniz?
20 sene oldu geleli. Kayınbabamlarda oturuyorduk sonra bu gecekonduya geçtik. İstanbul'a geldik, ben beş-altı ay sonra işe başladım.

Ne kadar çalıştınız?
Çok uzun çalıştım ama sigortam yoktu, o yüzden tam yılını bilmiyorum. Çocuk olduğu için bir çalışıyordum, bir çalışmıyordum, ara veriyorsun ister istemez. Bu kızım doğduktan sonra bir ara eve temizliğe gidiyordum, bir ara akşam işine gittim. Temizlik şirketlerinde de çalıştım, bankalara gidiyorduk. Hep temizlikte çalıştım.

Sendika nedir biliyor musunuz?
Yok hiç duymamıştım.

UPS direnişini biliyorsunuz ama?
Eşim nedeniyle biliyorum. Çok çile çektik. Tek o çalışıyor, onu da işten çıkarttılar. Sendika biraz veriyor ama bir sürü borç, senet var. Erteledik. Dört aydır telefonumuz kapalı, çocuk okula gidiyor masraf çok.

Direnişe nasıl destek veriyorsunuz?
Ben birkaç sefer gittim. Kocama destek veriyorum.

Neler bekliyorsunuz?
İşe iade istiyoruz. Aylardır güneşin anında o kadar çile çektikten sonra geri dönüş yok. İlk kez bir direniş görüyorum nasıl olacak bilmiyorum.

Mahalledeki yıkım meseleleri ile ilgili ne düşünüyorsunuz?
Yıkımlar durdu şimdi, ben katılmadım toplantılar yaptılar, yürüdüler

Burasının yıkılmasının nasıl etkileri olur size?
Evimiz var, şimdi yıkım olsa bu kadar insan nereye gidecek? Bir de burada bir çevremiz var. Komşular var, yıkılsın istemem. ▶

Avusturya Sendikalar Konfederasyonu (ÖGB) Kadın Komisyonu Başkanı Brigitte Ruprecht:

Ücret şeffaflığını savunuyoruz

Uzun süredir kadın çalışmaları yapılan ÖGB'de, kadınlar yeteri kadar temsil edilebiliyor mu, kadın talepleri sendikanın genel politikalarına yansıtılabiliyor mu? Konuya Avusturya Sendikalar Konfederasyonu (ÖGB) Kadın Komisyonu Başkanı ***Brigitte Ruprecht*** açıklık getiriyor.

Brigitte Ruprecht

Avusturya Sendikalar Konfederasyonu (ÖGB) 1.2 milyon üye ile ülkenin en büyük konfederasyonu. ÖGB kadın işçi konusunu ilk gündeme getirilen üst kuruluşlar arasında yer alıyor. Kadınların farklı çıkarları doğrultusunda örgütlenmesi meselesi 1945 yıllarında konfederasyonun gündemine geldi. 1957'de tüm eyaletlerde kadın komisyonları kuruldu, 1959'dan itibaren ise konfederasyona bağlı sektör sendikalarının yarısında kadın yapıları oluşturulmuştu. Merkezi hiyerarşik örgüt kültürü içinde kadın yapıları erkeklerin kontrolünde çalışıyordu. Kadın araştırmacıların büyük bir bölümü bu kontrolün hâlâ sürdüğünü söylüyorlar. 1979 yılında ikinci feminist dalgayı takiben sendikaların kadın politikalarında da değişiklikler oldu. ÖGB merkez yönetiminde bir kadının bulunması zorunlu hale geldi. Ama sendikanın üç kişilik merkez yönetim kurulu üye sayısı 6'ya çıkarılarak kadınların temsil gücü zayıflatıldı. Konfederasyonda şu anda bir kadın komisyonu mevcut. Kadın komisyonu başkanı aynı zamanda merkez yönetiminde de yer alıyor... Ama sendikada görev yapan bazı kadınlar, kadın komisyonun 1970'li yılların ilk yarısındaki fonksiyonunu yitirerek, sendikal bürokrasinin bir parçası haline geldiğini bunun konfederasyon içindeki kadın çalışmalarını sekteye uğrattığını söyleyip, yeni bir yapı önerisinde bulunuyorlar. Nitekim ÖGB içinde imalat sektöründeki sendikaları bir araya getiren, bir yıl önce kurulan PRO-GE isimli sendikal birlik içinde, birliğin kuruluşundan itibaren sendikal örgütlenmeye paralel, kadınların kadınları seçtiği bir kadın örgütlenmesi deneyimi uygulamaya konuldu.

Avusturya kadın internet gazetelerden dieStandard'dan Sandra Ernst-Kaiser'in bir yıla yakın bir zamandır ÖGB Kadın Komisyonu Başkanlığı görevini yürüten Brigitte Ruprecht'la bir söyleşi yaptı. Aynı zamanda ÖGB Merkez Yönetim Kurulu üyesi olan Ruprecht'in cevaplarından yapılan çalışmaların hangi düzeyde olduğunu, Avrupa sendikalarında hakim sosyal diyalog yönteminin kadın çalışmalarını nasıl etkilediğini, yani kadın çalışmalarının nasıl ehlileştiğini görmek mümkün...

Ücret eşitliği 1945 yılından beri ÖGB'nin temel talepleri arasında yer alıyor. Uzun süreden beri de federasyon içinde bir kadın örgütlenmesi var. Ama ÖGB kadın bölümünün talepleri sendika programlarına çok sonraları yansıdı. Kadınların çalışma yaşamı gerçeklerini yansıtan talepler hep işitilmedi. Bu ebedi sözü özüne uymama hali için bir alternatif mümkün mü?

Müzakare alanımızda bıkmadan taleplerimize dikkat çekmeye çalışıyor ve daima temel çalışma haklarımızı gündeme getiriyoruz. Bize kulak verilmediğini düşünmüyorum. Kadınlar için 1300 Euroluk asgari ücret talebimizin toplu sözleşmelere girmesini sağladık. Sendikaların kolektif sözleşme partnerleriyle pazarlık ederek bu sözlerini yerlerine getirmek için çalışacağını düşünüyorum.

Bu geçmiş yıllardan gelen ücret farklılıklarını kapattı mı?

Şu anda makas kapanmadı. Bu yılın 29 Eylül'ü itibariyle böyle bir çalışma başlattık. Bir şey söylemek için daha çok erken. Aynı şekilde ücret şefaflığını (Ücretlerin kamu oyuna açıklanması. Ücret seffaflığı kadın ve erkek üyeler arasındaki ücret farklılığını gösterdiği için feminist gruplar tarafından ileri sürülür genel olarak) savunuyoruz bu da en

başta gelen taleplerimiz arasında yer alıyor.

Bu durum niye sadece büyük işletmeler için geçerli?

Bizim talebimiz 25'ten fazla işçi çalıştıran tüm işyerleri için ücret şefaflığıydı. Endüstriyel birlikler elbette şefaflığa karşılar. Ama bizim taleplerimiz bunun ötesine de gidiyor. Burada uzlaştığımız başka bir noktayı da söyleyeyim. Kademeli olarak 2014 yılından itibaren 150 kişiden fazla işçi çalıştıran yerlerin kârlarını açıklamasını da istiyoruz.

Pek de onay görmeyen böyle bir tedbir anlamlı mı sizce?

İşletmelerin o kadar kolay yan çizemeyeceklerini düşünüyorum. Kârlarını açıklamadıkları takdirde kendileri hakkında oluşacak negatif imajdan çekineceklerini düşünüyorum. O kadar basit değil. İşletme konseyi üyelerini de hakların takibi konusunda elbette uyaracağız. Biz bir sorun çıktığında onu ortadan kaldırmaya çalışıyoruz. Yani parmağımız daima kanayan yaranın üstünde olacak.

Siz de sosyal diyaloğun temel sloganını atıyorsunuz; uzlaşma. Sendikalar bu kadar uzun zamandır başka strateji geliştiremediler mi?

Biz Avusturya'da grevi, direnişi en son kullanılacak araç olarak görüyoruz. Temel stratejimiz daima masa başında anlaşmaya varmak. Sosyal partnerler olarak anlaşmanın ötesinde hiçbir seçeneğimiz yok bence. Birlikte yaşayabilmenin çözümlerini arıyoruz. Çünkü en iyisi bu. Sorunu işaret edip tekrar ve tekrar konuşup, tartışıyoruz. Bazen iyilikle bazen de o kadar da iyi olmadan.

ÖGB içinde eski erkek egemen yapılar hâlâ varlığını sürdürüyor, bununla nasıl başediyorsunuz?

ÖGB bir erkek birliği olmak zorunda değil. ÖGB'de farklı grupların özgür çıkarları da temsil ediliyor. Biz bütün grupların yeterince temsil edilmesi ve tüm üyelerimiz için en iyi olana ulaşmak için çabalıyoruz. Sendika üyelerinin üçte biri kadın. Kadınların sendikal organlarda temsili için kota düzenlemesini gerçekleştirdik. Şu anda temsiliyet seviyesi açısından çok üst bir seviyede değiliz. Hatta kotanın en alt seviyelerindeyiz. Ama kadınların hakları için çalışıyoruz, eşit temsil bizim temel hedeflerimizden biri.

Sendikada kadın temsilinin artması için neler yapıyorsunuz?

Bir reklam kampanyası hazırladık. Devamlı işyerlerini ziyaret ediyor sokak eylemleri ve kampanyalar düzenliyoruz.

ÖGB içinde toplumsal cinsiyet çalışmalarından bahsediliyor. Ama Tarzan ve Jane isimli bir propaganda materyeline rastladım. Başındaki resimde elinde ok ve yay bulunan yarı çıplak bir kadın vardı. Toplumsal cinsiyet broşüründe kadın bedeni nasıl böyle kullanılabilir?

Evet, bazen biz de yanlış yapıyoruz. Bizim için bu broşürleri yapan sanatçının özgürlüğüne müdahale edemiyoruz... Ben de ikiye bölünüyorum esasında.

Sosyal diyalog anlayışı kadın politikasını sınırlayıp onları görünmez kılmıyor mu?

Yok ben kendimi sınırlanmış gibi hissetmiyorum. Tam tersi, MYK üyesiyim ve orada devamlı açık açık tartışıyorum. Kendimi bütünün bir parçası olarak görüyorum. ÖGB içindeçok temel bir çalışmayı gündeme getirdiğimizi düşünüyorum. Diğer taraftan bizim kadın uzmanlarımız da var onlardan yararlanıyoruz.

Erkekler kulübü ÖGB'de siz bir aydınlanmacı olarak yer alıyorsunuz yani?

Elbette her gün belli sorunlarla karşı karşıya kalmasam daha sonra belli şeylere karşı bir bakış açısı geliştiremem. Ben bunu bizim güçlü yanımız olarak değerlendiriyorum. Farklı alanlardan olanlar yan yana geliyor ve kendi çalışma yaşamlarını anlatıyor.

Ama kolektif pazarlık süreçlerinde kadınlar hâlâ temsil edilmiyorlar. Buradan hareketle kadınların çalışma ilişkilerini nasıl takip edebiliyorsunuz?

Her toplu sözleşmede orada bulunmuyorum. Ama geçenlerde toplu iş sözleşmelerinde olası ayrımcılıkları tespit edecek bir proje başlattık. Bu amaçla bir çalışma grubu kurduk. Kadın çıkarlarının toplu sözleşmelere yansımamasında iki tarafın da suçu var. ► (Çeviren: N.A.)

EVDEKİ KADIN YİNE TEK BAŞINA

27691 sayılı '**Özürlülerin [i] Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik**' 3 Eylül 2010 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlandı. Yönetmelik 2005 yılından beri bu konuda çıkan yasaları ve yasalarda yapılan değişiklikleri bir araya getiriyor. Aile güçlendiriliyor. Evdeki kadını merkeze alan bir bakım anlayışı devam ediyor. (*)

2005 yılından beri sakat hakları ile ilgili en önemli gelişme olan ağır sakatların bakımı ile ilgili düzenlemelerde 'bakıma muhtaç özürlü'nün ailesi önemli yer tutuyor. Burada aile kavramı ile işaret edilen kişi ailedeki bakıcı kadınlar. Yani başta anneler olmak üzere, eşler, kız çocukları, kız kardeşler.

Rehabilitasyon ve danışma hizmetleri aileye yani ailedeki bakıcı kadınlara da veriliyor. Evde bakım hizmeti geliştirilerek, tamamına yakını kadın olan bakıcılardan, 2828 sayılı *Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu*'nun 01/02/2007 tarihinde kabul edilen ek 7. maddesinde belirtilen koşullara sahip olan bir bölümüne evde bakım maaşı veriliyor.

Kabul edilen tüm yasa ve yönetmeliklerdeki ortak nokta 'özürlülerin ailesi yanında ve evde bakılmasına öncelik' **[ii]** veriliyor olması. Aile rehabilitasyonu öncelikle aileyi güçlendirmeyi ve kadınların bakıma muhtaç ağır sakat kişinin bakımını huzurla ve iyi bir şekilde yapmasını hedefliyor. Bütün sistem, kendi işini kendi yapamayan ve başkasının bedenine ihtiyaç duyan bakıma muhtaç durumda sakatların bakımını evde yapma-yaptırma üzerine kurulmuş.

Gündüzlü ve yatılı bakım merkezlerine kabulde annenin konumu çok ama çok önemli. Eğer bakıma muhtaç sakat birinin evinde annesi varsa bakımevine kabul edilmesi imkânsız. Bakım merkezlerinde 'özürlü kabulünde öncelik gerektiren durumlar'la **[iii]** ilgili bir puanlama sistemi oluşturulmuş ve en yüksek puanı toplayana merkeze alımda öncelik tanınmakta. Bu sisteme göre 'aile içinde istismara uğrayan özürlüler' en yüksek puan olan 9 puanı alıyorlar; 'annenin özürlü olması' 8 puan kazandırıyor; 'annenin vefat etmesi' 7 puanlık bir koşul anlamına geliyor. Babanın vefat etmesi ise 5 puanlık bir yer kaplıyor. Ebeveynlerin hastalık ve yaşlılık nedeniyle özürlüye bakmakta zorlanması ise 5 puan demek.

Aile danışma ve rehabilitasyon merkezlerine kabulde ise öncelik, bakıma muhtaç kişinin yaşına göre belirleniyor. Okul öncesi çocuklara bakanlar birinci sırada. Evde bakılan ağır sakat durumdaki yaşlılara bakanlar için bu merkezlerden yararlanmak pek mümkün değil.

Evlerin mimari yapısı uygun değil

Kadınlar ev işleri, çocuk, hasta bakımı dışında ailedeki sakatların bakımından da birinci derecede sorumlular. Bazen çocukları, bazen eşleri; bazen de anne baba ya da eşlerinin anne babaları olabilir bu yakınlar. Kadınlar bu bakım sorumluluklarını hemen hemen tek başlarına yerine getiriyorlar. Bu konudaki düzenlemelerde, tuvaletine kendisi gidemeyen, yemesini, içmesini, giyinmesini başka biri olmadan yapamayan, yine tek başına dışarı çıkamayan sakatlara bakım için ailedeki kadınlar tek seçenek olarak gösteriliyor ve her yeni yasayla bu güçlendiriliyor. Kadınların zaten tam zamanlı ev kadınlığı dolayısıyla üzerlerinde biriken yüklere ek olarak gelen bu yükümlülük dolayısıyla yıpranmaları ikiye katlanıyor. Ağır hasta bakımı, kadınlarda bel/boyun fıtıkları, kas zedelenmeleri oluşmasını arttırıyor. Evlerin mimari yapıları da sakatların yaşamına uygun olmadığından ve bu ortamı rahatlatacak kimi teknik imkânlara ulaşmak da zor olduğundan kadınların yaşamı bu koşullar altında iyiden iyiye zorlaşıyor. Ayrıca evde bakım yapan kadınlar başlarına bir şey geldiğinde bakımından sorumlu oldukları kişinin ortada kalacağı endişesini sürekli olarak taşıyorlar. Genellikle de bu endişe gerçek oluyor.

Rehabilitasyon ve danışma merkezlerinde kadınlara verilen eğitim, tavsiye ve psikolojik destek, kadınların bu bakım hizmetini huzur içinde yapmaları ve bakım işinin kesintiye uğramaması üzerine kurulmuş. Özellikle doğuştan sakat çocuğu olan kadınlar, çevrenin de etkisiyle sakat çocuk doğurmanın suçluluğunu kolay kolay atamıyor, çocuğa kendisini perişan ederek bakmayı bir vicdan sorunu yapabiliyorlar. Sosyal Hizmetler Merkezlerinde kadınlara, 'özürlü' bir çocuğu olduğu gerçeğiyle barışmaları, yalnızlık ve suçluluk duygularından kurtularak sakat ve yaşlı bakımı konusundaki sorunların üstesinden gelebilecek gücü kendilerinde bulabilmeleri, bu enerjiyi kendilerine ve baktıkları bireylere yansıtabilmeleri için terapi hizmeti veriliyor. Bütün sistem kadınların evde bakımı üzerine kurulduğu ve başka çıkış yoluna olanak tanınmadığı için kadınlar bu merkezlerde evde bakım görevleriyle barıştırılmaya çalışılıyor.

2005 yılında, sosyal güvenlik kapsamı dışında kalan ve sosyal güvenlik kapsamında olduğu halde yoksul olan, bakıma muhtaç sakatlara yönelik bakım güvence sistemi ile ilgili bir adım atıldı ve evde bakım aylığı gündeme getirildi.**[iv]** 'Bakıma muhtaç ağır özürlü'lerin, yani yerinden kalkamayan, tek başına banyo yapamayan, yemek yiyemeyen ya da zihni yerinde olmayan sakatların bakımını yapan akrabalarına bakım aylığı bağlanıyor artık. Ancak bakım aylığı alabilmek için, hanenin kişi başına gelirinin asgari ücretin 2/3'ünü geçmemesi gerekiyor. Yani mesela anne kız yaşıyor ve 'ağır özürlü' raporu olan annemize bakıyorsak bakım maaşı alabilmemiz için eve giren paranın 347.92 x 2= 695,84 TL'den az olması gerekiyor. Eğer eve 700 TL giriyorsa o zaman bakım aylığı alınamıyor. Bakım aylığı alabilmek için bakıma muhtaç kişinin akrabası ya da vasisi olmak ve aynı adreste ikamet etmek zorunlu. Öte yandan bu hizmet dışarıdan satın alınamıyor.

Merkez aracılığıyla 'özürlü bireye ikametgâhında verilen bakım hizmeti' ise bir bakıcı personelin bir günde en fazla üç özürlüye evde bakım destek hizmeti yapmasıyla sınırlandırılıyor. Evde bakım başvurularının kabulü için çok fazla koşul aranıyor ve personel yetersizliği dolayısıyla talepler karşılanamıyor.

Sonuç yerine

Hasta, yaşlı, çocuk bakımının yanı sıra, sakatların bakımında da aile içindeki kadınları merkeze yerleştiren çözüm arayışının dışına çıkılmalı ve ağır sakatların bakımı için ücretsiz yatılı ve gündüzlü bakım evleri açılmalı. Bakım hizmetleri yasalarda sakatlar dışında yaşlı ve hasta bakımını da kapsayacak şekilde genişletilmeli ve sosyal güvenlik kapsamına dâhil edilmeli. Evde bakım ücreti ödenmesi için yoksulluk sınırı altında gelire sahip olma koşulu kaldırılmalı. Bu ücret evde yaşlı, hasta ve sakat bakanlara koşulsuz verilmeli. Bakım hizmeti sadece akraba ve vasiler tarafından yapılmamalı, ücreti devlet tarafından ödenme koşuluyla dışarıdan da sağlanabilmeli. ►

(*) Sosyalist feministlerin aylık bülteni *Mutfak Cadıları*'ndan alınmıştır

NOTLAR

[i] Bugün Türkiye'de resmi belgelerde kullanılan 'özürlü' kelimesini, topluma karşı bir özrü ifade etmesi dolayısıyla kullanmıyoruz. Nazmiye Güçlü 'özürlü' ifadesine itirazını şöyle dile getiriyor: "İnsanların seçtiği kelime, onların düşüncelerinin dışa vurumu değil midir? Mağazalarda özürlü ürünler rafları olması, sözlüklerde özürlünün karşısında defolu yazması asla o kelimeyi kullanmamak için yeterli. Neden benim bir bacağım sizden kısa diye daha az değerli olayım. Biliyorsunuz özürlü ürünler daha ucuzdur, yani daha az değerlidir." (Araba Aldım Kadın Oldum. Nokta Kitap-Denemeler Dizisi, İstanbul, Kasım 2004,)

[ii] 27691 sayılı yönetmelik Md 7-(1)/a.

[iii] 27691 sayılı yönetmelik Ek 2.

[iv] 2010 yılı rakamlarına göre aylık evde bakım ücreti, ilk 6 aylık dönem için engelli yakınlarına 522.33 TL, ikinci 6 aylık dönemde ise 544.90 TL.

Bizde doğum izni, İsveç'te ebeveyn izni

Biz hâlâ doğum izni, süt izni, adet izni vs. kadınlara (sırf kadın oldukları için) tanınan "ayrıcalıklar"ın kadını işyerinde gerilettiğini, kariyeri önünde engel oluşturduğunu tartışırken, çok da örnek göstermek istemediğimiz Avrupa ülkelerinden bazılarında doğumun sadece kadına ait bir süreç olmadığı, kadınla erkeğin bu konuda eşit yükümlülükleri olduğu gerçeğinden hareket ediliyor.

Selgin Zırhlı Kaplan

Her ne kadar, ülkemizde de Avrupa Birliği'ne uyum süreci kapsamında bazı değişikliklere gidilse de, çalışan kadınların pekçok hakkı hâlâ yasa tasarısı haline gelmiş değil.
Türkiye'de, 4857 Sayılı İş Kanunu'na göre doğum izni doğumdan önce 8 hafta ve doğumdan sonra 8 hafta olmak üzere toplam 16 hafta. Çoğul gebelik halinde doğumdan sonraki süreye 2 hafta daha eklenince 18 haftaya çıkıyor.
Bu izin sadece annelere ait ve babalarla paylaşılamıyor. Ücretsiz izin ise hâlâ yasalarda 6 ay olarak geçiyor. Türkiye'de de ebeveyn izninin uygulanacağı söylentileri var, ama yasa haline gelmesi için daha epey yol alınması gerekiyor sanırım.

Dünyada ebeveynlik hakları en çok merkez Avrupa ülkelerinde veriliyor. Örneğin Çek Cumhuriyeti'nde anneler, her çocuk için 3 yıl evde kalma hakkına sahip. Doğum (annelik) iznini 2, 3 veya 4 yıl olarak kullanmaya karar vermek onlara bırakılmış. Ayrıca bu izni anne yerine babanın kullanması imkanı da var. Tüm bu süre boyunca anneler devlet güvencesi altında. Benzer bir model, Avusturya'da da geçerli, anneler 1 ila 3 yıl evde kalmaya karar verebilirler. Slovakya'da ebeveynlik izni 3 yıl, engelli çocuklar için bu süre 6 yıla çıkıyor. Çocuk doğduktan sonraki iki yıl için ayda 256 Euro, iki yıldan sonra ayda 165 Euro devlet yardımı ödeniyor.
Ebeveynlik haklarının en fazla sağlandığı ülke İsveç. Çalışan tüm ebeveynler, dünyaya getirdikleri her çocuk için -en az iki ayı baba tarafından (veya İsveç'te kullanıldığı tabirle azınlık ebeveyni tarafından) kullanılmak üzere, bazı durumlarda anne ve babaya eşit bölüşülmesi şartıyla- 16 ay ücretli izin hakkına sahip, masraflar devlet ve çalışan arasında eşit olarak paylaşılıyor. Norveç'teki uygulama da İsveç'tekine çok benziyor. Estonya'da anneler 18 ay ücretli izin hakkına sahip. Bu süre, doğumdan 70 gün önce başlıyor. Doğumdan sonraki üçüncü aydan itibaren babalara da ücretli izin verilebiliyor ancak bu hakkı bir kerede ebeveynlerden sadece biri kullanabiliyor).
İngiltere'de kadın çalışanlara 52 hafta doğum (veya evlat edinme) izni veriliyor. Bunun 39 haftası ücretliyken bu miktar Nisan 2010'da 52 haftaya çıkartılmıştır. Bunun ilk 6 haftasında günlük ücretin % 90'ı ödenirken, kalan süre için günlük sabit bir ücret ödenir.

İsveç'te Ebeveyn İzni'nin Tarihsel Gelişimi

1974 yılından önce annelere çocuk başına belirli bir ücret ödemesi sözkonusuyken, 1974 yılında 480 günlük ebeveyn izni getiriliyor ve eşit olarak bölüştürülüyor. 1995

yılında bunun 30 gününü erkeğin zorunlu kullanması (babalık izni) söz konusuyken, 2001 yılında bu zorunlu süre 60 güne çıkartılıyor. 1974 yılında hasta çocukların bakım izni, 1986 yılında geçici ebeveyn izni olarak düzenleniyor. 1980 yılında geçerli olan babalık iznini 2001 yılından itibaren baba dışında bir ebeveynin kullanması da mümkün.

Ebeveyn İzni'nin İşleyişi

İsveç'te ebeveyn izni ve geçici ebeveyn izni uygulamaları var. Ebeveyn olanlar, 390 + 90 gün olmak üzere toplamda 480 gün izin kullanabiliyorlar. Bu, anne ve baba arasında eşit olarak paylaşılıyor. 60 günü hariç olmak üzere, ebeveynler izin haklarını diğerine devredebiliyor. İzin hakkı, çocuğun sekiz yaşına gelmesine veya birinci sınıf eğitimini tamamlamasına kadar kullanılabiliyor. Anneler, ebeveyn iznini doğumdan 60 gün öncesi başlatma hakkına sahip.
Babanın (veya baba dışında ebeveynin) -doğumdan sonra çocuğun hastaneden eve dönüşünden itibaren 60 gün içerisinde kullanılmak şartıyla- "fazladan" 10 günlük izin kullanma hakkı da bulunuyor.

Çocuğun veya Bakıcının Hastalanması Durumu ve Geçici Ebeveyn İzni

Bu durumda, geçici ebeveyn izni devreye giriyor. Geçici ebeveyn izni,
- 12 yaşın altındaki çocukların bakımı veya hekime götürülmesi sözkonusu olduğunda,
- 12 yaşından büyük çocukların (özel durumlarında)
- 18 yaşın altındaki çocuğun çok hasta olması durumunda veya
- 12 yaş altı çocuk bakıcısı hasta olduğunda kullanılır.

Bu süre her bir çocuk için yılda 60 gün, her hasta çocuk için her yıl fazladan 60 gündür.

Ebeveyn İzninde Uygulanan Ücret Politikası

Ebeveyn izninde, ilk 390 gün için (üst limit olmak üzere) günlük ücretin % 80'i ödenir. Kalan 90 günlük süre için her gün 20 Euro ödenir.
Babaya verilen ekstra 10 günlük izin için ödeme miktarı yine üst sınır olmak üzere günlük ücretin % 80'idir.
Geçici ebeveyn izninde uygulanan ücret ise, her gün için (üst sınır olmak üzere) günlük ücretin yüzde 80'idir.
1974 yılında İsveç'te ebeveyn izni getirildikten sonra iznin yüzde yüzü kadınlar tarafından kullanılırken, 2007'ye gelindiğinde bu oranlar "yüzde 79 kadınlar, yüzde 21 erkekler" şeklinde değişmiş.

Toplu Sözleşmelerde Ebeveynlere Sağlanan Haklar

İsveç'te uygulanan toplu sözleşmelerin çoğu, 4 ay boyunca alınan günlük toplam yardım, günlük ücretin yüzde 90'ı düzeyine varmasını sağlayacak hükümler içerir.
Bu hak, ebeveyn izni alan anne ve baba için de geçerlidir.
Ebeveyn izni sırasındaki sözkonusu bu ücret artırımları, çocuklarına baktıkları için izin kullanan çalışanlar için de geçerlidir.

İsveç'te ebeveynlere sağlanan haklar, elbette ki birçok ülkenin çok çok üzerinde. Bu örneği vermemizin amacı, öncelikle kadınları "çocuk mu, kariyer mi?" ikilemiyle karşı karşıya bırakan Türkiye gibi ülkelerde atılması gereken adımları hatırlatmak; ayrıca, çocuk bakımının sadece kadınlara ait bir sorumluluk olmadığını, gerekli koşullar sağlandığında anne ve babanın bu sorumluluğu eşit olarak paylaşabileceğine örnek göstermektir.

Kaynaklar:
Parental Leave in Sweden 2008 - History, Rights and Problems: Anna-Lena Börgö Etaat'ın sunumu, İFMETALL / Petrol-İş, Kristal-İş, Deri-İş, Tekstil, Öziplik-İş, Birleşik Metal-İş 12-13-14 Ekim 2010, İstanbul Semineri,

http://en.wikipedia.org/wiki/Parental_leave

Bazı Ülkelerde Ücretli İzin Süreleri

Afganistan	90 gün (% 100)
Cezayir	14 hafta (% 100)
Arjantin	90 gün (% 100)
Avusturya	16 hafta
Bahrain	45 gün
Bangladeş	12 hafta
Belçika	15 hafta
Bolivya	60 gün
Brezilya	120 gür
Bulgaristan	120-180 gün
Kamboçya	90 gün
Kanada	15 hafta anneye + 35 hafta ebeveylere)
Şili	18 hafta
Çin	90 gün
Kolombiya	12 hafta
Küba	18 hafta
Kıbrıs	16 hafta
Danimarka	18 hafta
Dominik Cum.	12 hafta
Mısır	50 gün
El Salvador	12 hafta
Estonya	455 takvim günü
Etiyopya	90 gün
Finlandiya	105 gün
Fransa	16 hafta (üç çocukta 26 hafta)
Almanya	14 hafta (doğum öncesi 6 hafta)
Yunanistan	16 hafta
Macaristan	24 hafta
İran	90 gün
Irak	62 gün
İrlanda	26 hafta
İsrail	12 hafta
İtalya	22 hafta
Japonya	14 hafta
Ürdün	10 hafta
Kenya	2 ay
Güney Kore	60 gün
Kuveyt	70 gün
Lübnan	40 gün
Libya	50 gün
Meksika	12 hafta
Mozambik	60 gün
Hollanda	16 hafta
Yeni Zelanda	14 hafta
Nikaragua	12 hafta
Nijerya	12 hafta
Norveç	54 hafta % 80 / 44 hafta % 100
Pakistan	12 hafta
Peru	90 gün
Polonya	16-18 hafta
Portekiz	120 gün
Romanya	112 gün
Rusya	140 gün
Ruanda	12 hafta
Suudi Arabistan	10 hafta
Senegal	14 hafta
Singapur	12 hafta
Somali	14 hafta
Güney Afrika	12 hafta
İspanya	16 hafta
İsveç	480 gün (390'ı % 80, 90'ı sabit)
İsviçre	16 hafta
Suriye	75 gün
Tunus	30 gün
Türkiye	12 hafta
Ukrayna	126 gün
İngiltere	6 hafta % 90, 20 hafta sabit
ABD	0 hafta
Venezuela	18 hafta
Vietnam	4-6 ay
Yemen	60 gün
Zambia	12 hafta
Zimbabve	90 gün

Yard. Doç. Dr. Betül Urhan
Kocaeli Üniversitesi İ.İ.B.F.
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

KADIN İSTİHDAMI VE HÜKÜMET POLİTİKALARI:

Üç çocuğa kim bakacak?

Başbakan her fırsatta "üç çocuk yapın" tavsiyesini tekrar ederken, kadın istihdamını artırmaya yönelik hiçbir resmi belgede çocuk yuvaları ve kreşlerin açılmasına dair somut bir öneri yer almıyor. Bu durumda kadınlara cinsiyetçi rol dağılımı çerçevesinde bakım hizmetlerini de yerine getirebilecekleri kısa süreli ve güvencesiz istihdam öngörülüyor.

Kriz ve kadın emeği konusunu daha önce ele almıştık. 2009-2010 yılları krizin kadın istihdamında meydan getirdiği değişimlerin ve sonuçlarının da orta çıktığı yıllar oldu. Daha önce de ifade etmiştik; kriz dönemlerinde kadınların çalışmasının şekli ve koşulları da değişiyor. İşsizlik, güvencesizlik, kayıt dışı çalışma, düşük ücret gibi sorunlar daha da ağırlaşarak kadınları etkiliyor. Maliye Bakanı'nı bir konuşmasında ''İşsizlik oranı niye artıyor biliyor musunuz ? Çünkü kriz dönemlerinde daha çok iş aranıyor. Özellikle kadınlar arasında kriz döneminde iş gücüne katılım oranı daha artıyor" diyerek kriz döneminde işsizliğin Türkiye tarihinin en yüksek düzeylerine çıkmasını yapısal nedenlerden çok "kadınların evlerinden çıkıp iş aramasına bağlamıştı." Bakanın bu tespitinde doğruluk payı var. Gerçekten araştırmalar kriz dönemlerinde düşen hane gelirlerini telafi etmek amacıyla kadınların işgücü

piyasasına dahil olduklarını ve gelir getirici bir iş aramaya yöneldiklerini gösteriyor. Nitekim Krizin hissedildiği 2008 yılında kadınlar arasındaki işsizlik oranı %11'den, krizin sonuçlarının çıkmaya başladığı 2009 yılında %13'e yükselmiştir. Kentlerde ise bu oranlar sırasıyla %16,6'da %20 ,6'ya yükselmiştir. Oranlara ümidi kırıldığı için iş aramayanlar dahil değildir. Ancak bakanın bu açıklaması, hem Türkiye sanayisinin ve politikalarının öteden beri istihdam yaratmayan özelliğinin üstü örtülüyor hem de topluma "korkmayın, aslında evi geçindirmek sorumluluğunu esas olarak üstelenen erkekler değil, çalışması en son tercih edilen ve aslında yeri evi olan kadınlar işsiz kalıyor" denmektedir. Böylece toplumun gözünde erkeğin işsiz kalmasındansa kadınların işsiz kalması" daha kabul edilebilir olduğundan işsizlik de meşrulaşmış oluyor.

Güvencesiz işler kadınlara

Ancak bu söylem kadınların işgücüne katılım oranın çok düşük olduğunun üstünü örtmüyor. Bunun üstünün örtülmesi gerektiği dahi kabul edilmiyor Çünkü yine AKP'li bir milletvekilinin iş talep eden bir kadına "evinizdeki işler yetmiyor mu?" şeklindeki cevabı aslında "kadının yeri evidir ve iş yapacaksa kendi evindeki işleri yapsın" şeklindeki topluma egemen olan cinsiyete ilişkin önyargının somut bir ifadesinden başka bir şey değildir.

Ama bütün bu söylemlere rağmen türbanlı-türbansız daha fazla kadın ister bağımsız bir gelir kazanma isteği isterse hane gelirinin düşük olmasından kaynaklı olsun daha fazla iş talep ediyor. Peki bu talebi karşılayacak politikalar gündemde mi? Öyle görünüyor. Yani işveren çevrelerinden ve devlet yetkililerinin demeçlerine bakılırsa kadınların işgücüne katılma oranı üyesi olmaya çalıştığımız AB üyelerine göre oldukça düşük. Dünya ölçeğinde kadınların işgücüne katılma oranı

2009 yılı verilerine göre %51,6, iken Türkiye'de bu oran %27 civarındadır. Bu nedenle kadın istihdamının artırılması gerekir. Söz konusu çevrelerden bu sorunu çözmeye yönelik olarak gündeme getirilen yegane çalışma şekli esnek çalışma modelidir. Esnek çalışmanın ise geç kapitalistleşen bir ülkede daha düşük ücret, uzun çalışma saatleri ve örgütsüz bir çalışma şekli olduğu biliniyor. Kadınların kendi hesabına çalışması ise resmi politikanın bir parçası olarak duruyor. Kadınlar için ön görülen bu istihdam modelinin yeni dönemde kadınların güvencesiz işlerde çalışmasını artıracak bir etkiye sahip olduğu-olacağı söylenebilir. Nitekim kriz dönemi olan 2008 yılından krizin etkilerinin hissedildiği 2009 yılına gelindiğinde ücretli ve yevmiyeli çalışan kadınların istihdamında 28 binlik bir artış olmasına karşın, kendi adına bağımsız çalışan kadınların sayısında 146 binlik, ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların sayısında ise 124 binlik bir artış olmuştur. Her hangi bir sosyal güvenlik kuruşunda kayıtlı olmayan bağımsız çalışan kadınların sayısındaki artış ise 135 bin olarak gerçekleşmiştir. Bu durumda bağımsız çalışan kadınların %91'i kayıt dışı çalışmaktadır. Ücretsiz aile işçilerinin %94'ü kayıt dışı çalışmaktadır. Bağımsız çalışan kadınların ev içinde gelir getirici bir faaliyette bulundukları düşünülürse, kadınların evin dışında çıkmadan ve beklenen sorumluklarını aksatmadan işgücü piyasasına katılmasının sağlanmış olduğu görülebilir.

Hükümet istihdamı artırmaya yönelik olarak 2008 yılında bir teşvik paketini gündem getirerek uygulamaya koydu. Bu teşvik paketinde işgücü piyasasının dezavantajlı grupları arasında yer alan kadın ve gençlerin istihdamını teşvik etmeye yönelik bir düzenleme getirmiştir. Bu düzenlemeye göre yasanın yürürlüğe girişini izleyen bir yıl boyunca 18-29 yaş arasındaki gençlere ait işveren, sigorta primi 5 yıl boyunca kademeli olarak İşsizlik Fonu'ndan karşılanacaktır. Bu teşviğin kadın istihdamına olan etkisini gözlemlemenin zorluğu bir yana, gençlerin ve kadınların aynı düzenleme içinde yer alması ayrı bir sorun olarak görülmelidir. Pek çok gözlem genç işgücünün çok yoğun olduğu bir işgücü piyasasında orta yaşlı işçilerin tasfiye etmeye yönelik çabaların olduğunu gösteriyor. Bu olgu ile birlikte Türkiye'de işverenlerin erkek işçi çalıştırma eğiliminin yüksek olduğu düşünülürse bu teşviğin genç işçilerin lehine ağırlık basacağı söylenebilecektir. Aynı teşvik paketinde işverenlerin kreş ve emzirme odası açma yükümlülüğünü gevşeterek bu yükümlülüğün yerine getirilmesinde, işverenlere hizmet satın alma imkanı tanınmıştır. Bu güne kadar kamu işverenleri dışında bu hizmeti yerine getiren işveren sayısının çok düşük olduğu biliniyor. Hükümetin böyle bir düzenlemeyi yaparken herhalde çalışan kadınların bu çok can yakıcı sorununu çöz-

menin değil, işveren maliyetlerinin azaltılması niyetinin olduğu açıkça görülmektedir.

Çocuk bakma yükümlülüğü kadında

Devlet ve hükümet hâlâ yerleşik toplumsal cinsiyet yargıları derinleştirir bir tarzda "çocuk bakma yükümlüğünün" sadece kadınlara ait olduğu konusunda ısrar etmektedir. Nitekim Türkiye'de yasaya göre 150 çalışandan fazla "kadın çalışanı" olan işyerlerine kreş açma yükümlülüğü getirilmiştir. Başka bir ifade ile bu 150 sayısı belirlenirken sadece kadın çalışanlar göz önünde bulundurulacaktır. Bu düzenlemenin devletin çocuk bakım yükümlüğüne ilişkin toplumsal yargıyı derinleştirme işlevinin yanında bu hizmetten yararlanacak kadın sayısının da çok düşük olmasına neden olduğunu söylememiz gerekiyor. Türkiye'de bu büyüklükte işyerlerinin oranının çok düşük olmasının yanı sıra, bu sayıda kadın işçi çalıştıran işyerlerinin daha da sınırlı olduğu biliniyor. Bu büyüklükte işyerlerinde dahi işverenlerin, maliyet yükleyen bu hükümden kaçınabilmek için kadınları kayıt dışı çalıştırmak veya kadın istihdamından kaçınmak yoluna gidebileceği kolayca tahmin edilebilir. Bu düzenleme ile kadın istihdamının daha yoğun olduğu tahmin edilen küçük işyerleri dışarıda tutulması kadın istihdamı üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Çünkü Türkiye'de yapılan araştırmalar ve saha çalışmaları göstermektedir ki, kadınların düşük istihdam oranının arkasındaki en önemli nedenlerden birisi çocuk bakım yükünün kadınların üzerinde olmasıdır. Oysa çocuk bakımına yönelik yeterli bir kurumsallaşmadan söz etmek mümkün değildir. Hatta okul öncesi yaş grubunda bulunan çocukların bakımı, bir kamu sorumluluğu olarak ele alınmaktan ziyade aile ve akrabalar ve özellikle de kadınlar tarafından üstlenilen bir yükümlülük olarak görülmektedir. Kamu tarafından sağlanan çocuk bakım hizmetlerinin son derece yetersiz, özel sektör tarafından sağlanan hizmetlerin ise sosyo-ekonomik anlamda çok sınırlı bir kesimin erişebileceği niteliktedir. 2006 tarihli aile yapısı araştırmasına göre 0-5 yaş arası çocuk bakımlarının anneler tarafından yapıldığını göstermiştir. 0-5 yaş arası çocukların bakımında ana okulu ve kreş % 0,9 gibi çok düşük bir orana sahiptir.

Fırsat eşitliği genelgesi

Başbakanlık "Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması Genelgesi"ni 2010 yılında yayınladı. Bu genelgenin kamunun kadın politikaları konusunda bütüncül bir yaklaşım getirmesi bakımından önemli olduğu ifade edilmektedir. Ancak kadınların işgücüne katılımının önündeki en önemli engel olan çocuk bakımı konusunda 4857 Sayılı İş Kanunu'nun ilgili hükümleri gereği kamu ve özel iş yerlerinde kreş ve gündüz bakımevi yükümlülüğünün yerine getirilmesi sağlanacak ve denetlenecek" şeklindeki ifade, sorunu çözmek bir yana kanunda sınırlı bir şekilde düzenlenen ve sunulan hizmetlerin dahi sağlanmadığının ve denetlenmediğini bir itirafından başka bir anlam taşımamaktadır. Ayrıca genellikle kadınların sorumluluğunda olan yaşlı, engelli ve hasta bakımı gibi alanlarda da toplumsal hizmetlerin yaygınlaşmasına yönelik hiçbir ifade yer almamaktadır.

Dolaysıyla kriz dönemlerinde azalan hane gelirlerini telafi etmek amacıyla işgücü piyasasına girerek iş arayan ve çalışan kadınların omuzlarındaki ev işlerinin yanı sıra bakım hizmetlerinin de ağırlaşarak arttığı-artacağı söylenebilir. Çünkü hiçbir resmi belgede bakım hizmetlerinin toplumsallaştırılması, çocuk yuvaları ve kreşlerin açılması somut olarak yer almamaktadır. Bu süreçte kadınların toplumsal rollerin yanı sıra bu bakım hizmetlerini yerine getirmesi ile uyumlu, kısa zamanlı çalışma alanlarına sıkışıp kalacakları görülmektedir.

Son olarak hükümetin işsizliğin azaltılması konusunda bir ilerleme sağlayamamışken, çocuk bakım hizmetlerine ilişkin somut bir öneri ve program geliştirmemişken, Başbakan'ın, "genç nüfusumuzun azalmaması için en az üç çocuk yapın" tavsiyesinde bulunması da, diğer söylemlerle birlikte değerlendirildiğinde hükümetin kriz dönemlerinde kadın istihdamını artırmaya ilişkin söylem ve politikalarının sorgulanması gereğini ortaya koymaktadır. ►

Av. Serap Özdemir
Petrol-İş Sendikası Hukuk Müşaviri

DOĞUM BORÇLANMASINDA SON DURUM

16 Eylül'de SGK tarafından çıkarılan genelgede, yasada ve 1 Temmuz 2010 tarihli tebliğde olmayan şartlar getirildi; sigortalılık başlangıcından önce yapılan doğumlar için borçlanma olanağı bulunmuyor. Genelge, yasaya aykırı olduğu için borçlanma talebi ancak mahkeme kararı ile kabul edilecek. Bu nedenle, dava etmekte yarar var.

Doğum borçlanması, 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasası ile sigortalı kadınlara iki defaya mahsus olmak üzere doğum tarihinden sonra iki yıllık süreyi geçmemek üzere işyerinde çalışmaması ve çocuğunun yaşaması şartıyla getirilen bir borçlanma hakkıdır.

Sigortalı kadının veya hak sahiplerinin yazılı talepte bulunmaları ve talep tarihindeki prime esas günlük kazancın alt ve üst sınırları arasında olmak üzere, kendilerince belirlenecek günlük kazancın Yüzde 32'si üzerinden, kurumca hesaplanacak. Primlerini borcun tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde Sosyal Güvenlik Kurumu'na ödemeleri halinde borçlandırılan süreler sigortalılıklarına sayılacak.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), bu yasa hükmünün uygulanmasıyla ilgili ilk olarak 28 Eylül 2008 yılında 2008/111 sayılı bir genelge yayınlamış idi. Bu genelgeye göre, doğum borçlanması yapabilmek için;

- Kadının doğumdan önce mutlaka SSK'lı (4/a'lı) olarak çalışmış olması,
- Doğum borçlanması yapılacak dönemde prim ödenmemesi,
- Doğumun çalıştığı işinden ayrıldıktan sonra 300 gün içinde meydana gelmesi,
- Çocuğun yaşıyor olması

şartları getirilmişti.

SGK'nın doğum borçlanmasıyla ilgili bu genelgesindeki hükümler, yasaya aykırı olduğu için dava konusu yapılması ve açılan davalarında SGK aleyhine sonuçlanması üzerine, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı 01 Temmuz 2010 tarihinde yasaya uygun olan *Hizmet Borçlanma İşlemlerinin Usul ve Esasları Hakkında Tebliği* yayınlamıştır.

Bu tebliğde, kadınların doğum borçlanması kolaylaştırılmış, doğum için işten ayrıldığını belgeleme şartı aranmadığı gibi çalışmaya başladıktan sonra doğum yapmış olma şartı da aranmamıştır. Sigortalı olduğu tarihten önce doğum yapan kadınların, erkeklerin askerlik borçlanmasında olduğu gibi sigorta başlangıç tarihini geriye götüreceği düzenlemesi yapılmıştır. Yani kadının doğum borçlanması hakkı genişletilmiştir. Ancak SGK tarafından, bu tebliğe göre işlem yapılmamış, konuyla ilgili genelge çıktıktan sonra başvuruların değerlendirebileceği açıklanmıştır.

İş Mahkemesi'nde dava açmak

Yine, kurumun çıkardığı 16 Eylül 2010 tarih ve 2009/106 sayılı genelge, hem 5510 sayılı yasaya hem de 01 Temmuz 2010 tarihli tebliğe aykırıdır. Genelgede doğum borçlanmasıyla ilgili şartlardan yalnızca "doğumun çalıştığı işinden ayrıldıktan sonra 300 gün içinde meydana gelmesi" koşulu kaldırılmıştır. Doğum borçlanmasıyla ilgili diğer hususlar eski genelgedeki (2008/111) gibi aynen korunmuştur. Böylece, çalışmaya başlamadan önce doğum yapmış kadınlar yine hak kaybına uğramıştır.

Son değişiklikle SGK'ya doğum borçlanması yapabilmenin şartları ise şöyledir:

- Kadının doğumdan önce SSK'lı (4/a'lı) olarak çalışmış olması gerekmektedir. Doğumdan önce Bağ-Kur ya da Emekli Sandığı iştirakçisi olunması kadına borçlanma yapma hakkı vermemektedir.
- Doğum borçlanması yapılacak dönemde kadın adına 4/a, 4/b ve 4/c (isteğe bağlı sigortalılık primi de dahil) prim ödenmemesi gerekmektedir. Prim ödenmiş süreler için borçlanma yapma olanağı bulunmamaktadır.
- Bağ-Kur (4/b) sigortalısı iken ya da memur iken yapılan doğumlar için borçlanma yapılamaz.
- 01 Ekim 2008'den önce SSK isteğe bağlı sigortalısı iken yapılan doğumlar borçlanılabilir. Ancak, 01 Ekim 2008'den sonra SSK isteğe bağlı sigortalılık 4/b sigortalılığı gibi değerlendirildiği için, 1 Ekim 2008'den sonra isteğe bağlı sigortalı iken yapılan doğumlar için borçlanma yapılamaz.
- Doğum borçlanması yapabilmek için borçlanma talep tarihinde 4/a sigortalısı olma şartı bulunmamaktadır.

Bu son genelgede, yasada ve 01 Temmuz 2010 tarihli tebliğde olmayan şartlar getirilmiş olup sigortalılık başlangıcından önce yapılan doğumlar için borçlanma olanağı bulunmamaktadır. Ancak sigortalı olduktan sonra yapılan doğumlar için borçlanma yapılabilecektir. Bu genelgeye göre doğum borçlanması yapıp sigortalılık başlangıcının öne çekilmesi şu anda mümkün değildir.

Çalışmaya başlamadan önce doğum yapmış kadınların, borçlanma talepleri bu genelge nedeniyle SGK tarafından kabul edilmediği takdirde, kurum aleyhine İş Mahkemesi'nde dava açmaları halinde dava lehlerine sonuçlanabilir. Son Genelge, yasaya aykırı olduğu için borçlanma talebi ancak mahkeme kararı ile kabul edilecektir. Bu nedenle, dava etmekte yarar vardır.

Esenlikler dileğiyle...

Doç. Dr. Serpil Çakır
İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi

İlk matematikçi bilim kadını: Hypatia

İskenderiye'de doğdu, matematik, astronomi ve yıldızların konumu üzerine eserler yazdı. İskenderiye Üniversitesi'nde felsefe ve astronomi üzerine dersler verdi. 45 yaşındayken, inançsız olduğu gerekçesiyle işkenceyle öldürüldü. Geriye arkadaşlarına yazdığı mektuplar kaldı...

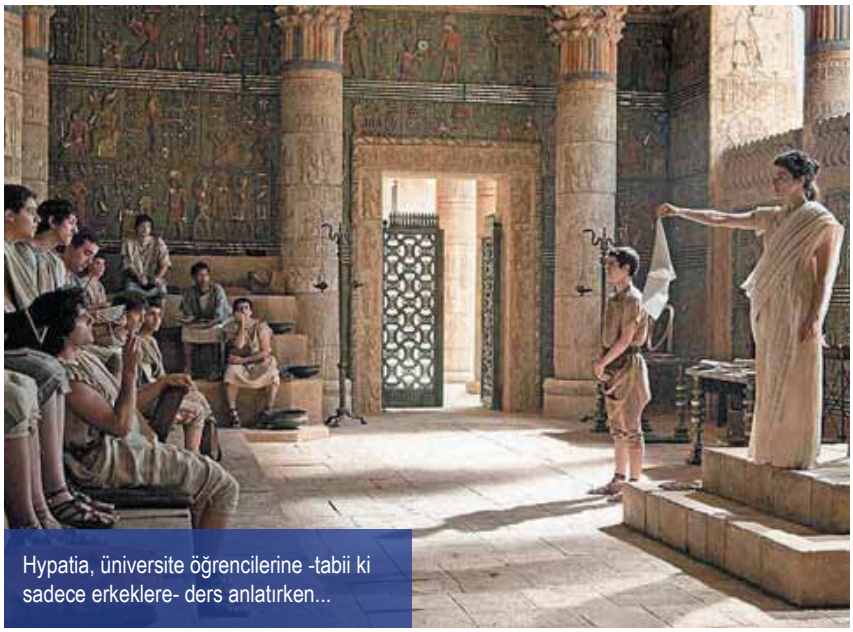

Hypatia, üniversite öğrencilerine -tabii ki sadece erkeklere- ders anlatırken...

Hypatia, (370-415) kadın düşmanlığı ile sarmalanmış Aristotelesci felsefenin geçerli olduğu bir dönemde doğdu. Kadınların erkeklerle aynı zihinsel yeteneğe sahip olmadığı, hatta olamayacağını söyleyen Aristo'ya inat, babasının da desteğiyle ünü imparatorluğunun sınırlarını aşan bir matematikçi ve felsefeci olabildi. Öklid ve Batlamyus da dahil olmak üzere çeşitli popüler eserler üzerine yorumlar da yazdı. Gök cisimlerinin konumu tablolarını derledi, matematik ve astronomi üzerine kitaplar yazdı.

Tarihte matematikle uğraşan ilk bilim kadını olan Hypatia, o zamanların üniversitesi olarak kabul edilen İskenderiye'deki (Alexandria) üniversitede felsefe ve astronomi dersleri verdi. Aritmetik alanında 13 ciltlik eser yazdı. Galileo'dan yüzyıllar önce astronomi aleti usturlabı da keşfetti. Ancak ne felsefede ne de bilim tarihinde 1500 yıl boyunca adı geçmedi.

45 yaşındayken, dini otoriteye karşı geldiği, inançsız olduğu gerekçesiyle, hristiyan din adamı Crillo'nun emriyle bağnaz bir dinci grubun saldırısı sonucu vahşice öldürüldü, vücudu caddeler boyunca sürüklendi, işkenceyle derisi yüzüldü, parçalanarak yakıldı. Hınç o kadar büyüktür ki, cesedinin parçaları Caesareum Kütüphanesi'ne serpiştirilmeye kadar gitti.

Hypatia 370 yılında, Romalıların hükmünün sürdüğü bir yer olan bugünkü Mısır'ın sınırları dahilindeki İskenderiye'de doğdu. İskenderiye, dönemin entelektüel ve kültür hayatının merkeziydi. Burada birçok bağımsız okul ve büyük bir kütüphane de vardı: İskenderiye Kütüphanesi bunlardan en önemlisiydi.

Hypatia, filozof babası Theon'un izinden gitti. O da filozof oldu. Platon'un kurduğu okulda felsefe, matematik ve astronomi derslerini verdi. Pisagor felsefesini benimsedi. Babasının eserlerine katkıda bulundu. Hypatia, babasıyla ve Platon'un görüşlerini izleyen birçok kişiyle birlikte çalıştı. 400'de bu okulun maaşlı yöneticisi oldu.

Sayı teorisi ve gezegenlerin hareketleri hakkında, konik kesitleri de kapsayan konular başta olmak üzere, matematik, astronomi ve felsefe alanlarında eserleri yayınlandı. Roma İmparatorluğu'nun çeşitli yerlerinden çizimleri aranan bir hoca oldu. Dönemindeki kadınların giysilerinden ziyade, bir felsefeci gibi giyindi.

Kadınlara kapalı kapıları açtı

Kadınlara kapalı olan kapıları engin hitabet gücü ve bilgisiyle açmasını bildi. Olağanüstü zekası ve sağlam karakteri herkesin kendine saygı duymasına ve hayran olmasına yol açtı. Erkeklerin toplantılarına katılmaktan ve yöneticileri eleştirmekten çekinmedi.

Cebirde rafine denklemleri ve keşfettiği usturlabla, astronomide yıldızların yükseklik açılarının ölçülmesini ve özellikle çeşitli problemlerin grafik yöntemlerle gösterilmesini sağladı.

Hypatia'nın hunharca katledildiği dönem, pagan felsefenin sona erdiği, hıristiyanlaşmanın güçlendiği bir dönemdi. İmparator Konstantin,

312 yılında hristiyanlığı resmi din olarak kabul etmişti. Ancak diğer dini olmayan gruplar uzunca bir süre varlığını sürdürmeye devam edecekti. Daha sonra dini sekterlik artınca neoplatonizm olarak bilinen Pisagor felsefesi güçlenmişti. İşte bu durum özellikle din adamlarınca pek istenmedi. Bu felsefe, İsa'nın öğretilerinin rakibi olarak görüldü. Gezegenlerin konumlarını önceden haber vermek tanrının tabiyatına karşı bir duruş olarak görüldü, eleştirildi. Sürekli değişen ortamda matematikçiler dışlanıldı. Hristiyanlığın bu bağnaz dönemi İskenderiye kentini de etkiledi.

Hypatia, matematik hocasıydı, felsefe ve astronomi üzerine dersler veriyor, bu konularda eserler yayınlıyordu. Üstelik tüm bunları bir kadın olarak yapıyordu. Yaşadığı şehirde kamusal bir aktör olarak söz sahibiydi. Dönemin yöneticileri ve din adamları üzerinde etkisi büyüktü. Ancak hristiyanlığı kabul etmemişti. Bir pagandı. Yeni Platonculuk akımına dahildi. Deneysel bilim hakkındaki görüşleri bazı din adamlarınca onaylanmıyordu. Din adamı, başpiskopos Theophilus, Hypatia'yı onaylamamakla birlikte, ona tahammmül etmeyi bilen birisiydi, öldüğünde yerine geçen yeğeni Cyril, amcasından çok farklıydı. Hypatia aynı zamanda vali Orestes'in yakın arkadaşıydı. Hypatia'nın vali üzerindeki etkisi ortadan kaldırılmalıydı.

Rafeal'in Atina Okulu tablosunda erkekler arasında Hypatia dikkat çekiyor.

Hunharca öldürüldüğü tarihten itibaren doğa bilimleri ve matematik İskenderiye'de gerilemeye başlayacaktı. Bu dönem, karanlık çağların başlangıcı olarak sayıldı. Hypatia'nın öğrencileri İskenderiye'den matematiğin bu tarihten sonra gelişeceği şehir olan Atina'ya kaçtılar.

İskenderiye'de onun yönettiği okul, ondan sonra da Arapların kenti işgal edeceği 642'ye değin devam etti. İskenderiye Kütüphanesi Araplar tarafından yakıldığında Hypatia'nın eserleri de kül oldu, yok edildi. Ondan geriye sadece bazı arkadaşlarına yazdığı bir iki mektup kaldı. ►

İskenderiye Kütüphanesi

İskenderiye Kütüphanesi insanlık tarihinin önemli eserlerinden biridir. Eski kaynaklar, burada 150 bin cilt el yazması eserin toplandığını kaydeder.

Kütüphane, M.Ö. 3. yüzyılda, Mekedonyalı Büyük İskender'in kurduğu İskenderiye kentinde, İskender'in komutanlarından Lagos'un oğlu Ptolemaios tarafından inşa ettirilmiştir. Ptolemaios, burada kendi krallığını ilan ettikten, 300 yıl sürecek olan Ptolemaios hanedanını kurduktan sonra, Mısır'ın eski kurallarını, gelenekleri benimsemiş hatta Mısır hükümdarlarının lakabı olan firavun unvanını da almıştır. İskenderiye kenti bu hanedanlığın en önemli merkezi olmuştur. Burası baştan başa onarılıp genişleterek o devrin en meşhur hem siyasi hem de kültürel başkenti haline getirilmiştir. İşte bu nedenle, burada saray civarında bir müze ve buna bağlı olan bir kütüphane açılmıştır. Müzede o devirde bilinen bütün ülkelerdeki hayvan ve bitkilerin bir örneği yer almıştır. Ayrıca botanik bahçesi ve bir de rasathanesi vardı. Otopsi yoluyla insan vücudunun incelenmesi için bir anotomi salonu da açılmıştı. Bir araştırma merkezi gibi hizmet veren çeşitli binalara sahiptir. Kimya, fizik, astronomi, matematik, felsefe, edebiyat, fizyoloji dallarında çeşitli okullar açılmıştı. Hypatia işte bu okullarda matematik, felsefe ve astronomi konularında ders vermiş, hatta bu okullardan birinin yöneticiliğini de yapmıştır.

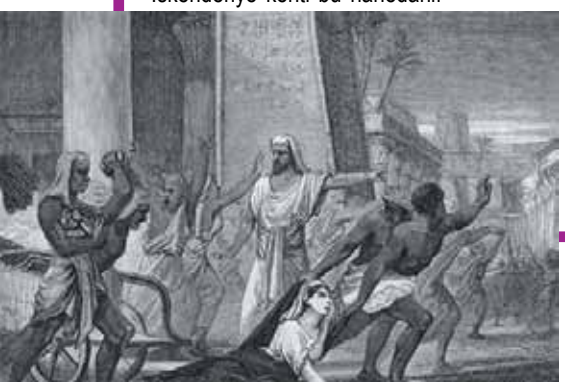

Müzenin en önemli bölümü kütüphanesiydi. Kütüphanenin müdürü, bulabileceği her yazılı eseri alma yetkisine sahipti. Mısır'a giren her kitabın burada bir nüshası çıkarılıp sahibine verilir, kitabın aslı ise kütüphanede kalırdı. Bir taraftan da yurt dışına gönderilen memurlar, başka ülkelerde buldukları kitapları satın alıp, getirirlerdi. Böylece, o zamana kadar birçok bilime ait dağınık halde ve kaybolmaya mahkûm durumda olan eserler emin bir yerde toplanmış oldu.

Yerle bir edildi

Kütüphanenin yıkılışı hakkında çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bir kanı kütüphanenin, fanatik görüşler nedeniyle, antik pagan tapınakları ve yapıların imhası sırasında Hristiyanlar tarafından yakıldığı yönündedir. Bu görüşe göre 391 yılında Bizans'ın Mısır Valisi Theophilos, İskenderiye'de Mısır'ın eski din mensuplarına ait Osiris tapınağının yeri olan bir arsayı, kilise inşa edilmesi için Hrıstiyanlara verdi. Burada yapılacak kilisenin temel kazıları sırasında üzerinde eski dine ait yazılar bulunan bir taş çıktı. Hristiyanlar bunu bir alay konusu yaptılar. Bu olay şehirde oldukça kalabalık bulunan putperestleri kızdırdı ve sonunda İskenderiye'de dini bir ayaklanma çıktı. İki taraf çarpıştı, insanlar kitle halinde kılıçtan geçirildi. İskenderiye Kütüphanesi'nin olduğu bölge yerle bir edildi. İmparator I. Theodosius, valiye başka büyük şehirlere göre eski dinin İskenderiye'de hâlâ neden bu kadar canlı olarak devam ettiğini sorunca, buna sebep olarak İskenderiye Kütüphanesi'nin eski putperestlik kültürünü devam ettiren kitaplarını ileri sürdü. İmparator, bunun üzerine hepsinin yok edilmesini emretti. İskenderiye Kütüphanesi'ndeki tüm eserler şehrin hamamlarına dağıtılarak yaktırıldı ve böylece insanlık tarihinin bu bilim ve kültür hazinesi yok oldu. Diğer bir görüş ise kütüphanenin Araplar tarafından yıkıldığını iddia eder. ►

PETROL-İŞ'Lİ KADINLAR YAZIYOR

Geçtiğimiz sayılardan birinde Aliağa Şubesi Ev Kadınları Komisyonu'ndan bahsetmiş, oradaki kadın arkadaşlarımızla yaptığımız söyleşiyi yayımlamıştık... Aradan epey zaman geçti...Komisyon çalışmaları devam ediyor... Arkadaşlarımız bu arada bir yazım atelyesi oluşturmuşlar... Atelyenin ilk ürünlerini Petrol-İş Kadın dergisine yolladılar. Yazı yoluyla kadınların kendilerini ifade etmesinin onları güçlendireceği aşikar... Postadan epey yazı çıktı, arkadaşlarımız resimlerini de iliştirmişler sayfaların başına, hikayelerden ancak biri bilgisayarla yazılmış, diğerleri elle kaleme alınmış...Bu sayımızda iki düz yazı, bir şiiri sizlerle paylaşıyoruz... Devam edeceğiz ama...

Gülcan Yüksel

Kaybolan Yıllar

Çocukluğumu, ben ve dört kardeşimden ibaret annesiz, babasız parçalanmış ailemizi sizlere anlatmak istiyorum. 1965 yılında babam Almanya'ya işçi olarak gittiğinde ben altı yaşındaydım. Küçük kardeşim ise daha doğmamıştı.

Üç kız, iki oğlan olmak üzere toplam dört kardeşiz biz. İzmir'de doğduk orada bahçeli bir evimiz vardı. Babam gittikten sonra çok sıkıntılar çekti annem. Beş çocukla tek başına kalmıştı ve zorlu bir mücadeleydi bu. Ben kızların en büyüğü olduğum için çocuk yaşta olgunlaşmıştım. Babam hem hovarda hem de kumarbaz bir adamdı. Ama babam Almanya'dan bize para göndermeye başlamıştı. Bu iyiydi. Annemin okuma yazması yoktu o nedenle babama mektupları hep ben yazardım. Almanya'ya gittikten iki sene sonra babam izine geldi. Daha sonra bir-iki kere daha geldi. Her geldiğinde alışverişimizi yapar, bize kıyafetler alır anneme de hediyeler verirdi.

Bu birkaç yıl böyle devam etti. Ben 10 yaşıma geldiğimde birgün babam annemden ayrılmak istediğini yazdı mektubunda. Annem, biz, akrabalar çok şaşırdık. Annem hem güzel hem de çok becerikli bir kadındı. Babama mektup yazarak nedenini sorduk. Bir yanıt alamadık. Annem "beni çocuklarımdan ayırma, çocuk parasını yolla ben onlarla birlikte burada yaşarım" diye çok yalvardı. Ama babam onu dinlemedi, annemi mahkemeye verip bir yıl sonra ondan boşandı. Dayım öğretmendi, annemi o yanına aldı. Biz beş kardeş birbirimize bakmaya başladık. En ufak kardeşim beş yaşındaydı, ben onlara hem annelik hem babalık yapıyordum. Almanya'da beraber olduğu başka bir kadın varmış. Ondan da bir oğlu oldu. Ben annem ile babamın beraberliklerini kısa da olsa hatırlıyorum, ama kardeşlerim çok küçük olduğu için onlar anne ve babamı hiç birlikte görmediler. Hiç aklımızda yokken parçalanmış bir ailenin çocukları olduk. Anne ve babamı hep aynı evde birlikte görme hayali vardı içimizde. Bu hayal biz çocukken gerçekleşmedi. Biz üç kardeş bazen acaba bir araya gelebilirler mi diye hep konuşurduk... Babam başka kadınlarla da birlikte oldu ama hiç evlenmedi. Annem 32 yaşında dul kalınca mecburen evlendi, bir mesleği yoktu çünkü. İki kızı daha oldu. Ama hiç mutlu olmadı. Keşkelerle

dolu bir hayatı oldu. Biz büyüdük, evlendik. Evlenene kadar çok büyük zorluklarla başetmek zorunda kaldık.

Büyüdük ama...

Bizim de çocuklarımız oldu. Oğlumun düğününe annemi çağırdık. Geldi. Bende kalıyordu.
Babam altı ay Almanya'da altı ay memlekette kalır. Bir gece kız kardeşimle oturuyorduk. Babam abimle kapıya geldi. Annem de bizdeydi. Abim bana, "babam kapıda, ne yapacağız?" diye sordu. Ben çok heyecanlandım, 40 yıl sonra annem, babam bir araya gelecekti. Anneme "babam gelmiş ne yapsak, çağırayım mı senin için bir mahsuru var mı?" dedim. Annem düşündü; burası senin evin o da senin baban gelsin, benim için bir sakıncası yok, dedi. Babamı yukarıya çağırdık, birbirlerine hoş geldin dediler. O anı dondurmak, ölümsüzleştirmek isterdim... Kalbimiz nasıl çarpıyordu anlatamam. Çocukluk hayalimiz gerçekleşmiş, annem ve babam bir araya gelmişti. Üç kız kardeş mutfakta toplandık, keşke küçük kardeşimiz de burada olsaydı bu anı görebilseydi,diyorduk. Bir ara oğlum geldi yanımıza; "neler kaçırdınız, neler" dedi. Hemen neler kaçırdık diye atladık. "Dedem ilaç içmek için su istedi, annem ona su vermek için hemen harekete geçti, suyunu verdi" dedi. Eşler ayrılıyor, olanlar çocuklara oluyordu.
Ben 50 yaşındayım ama annesiz, babasız büyümenin verdiği acıyı hâlâ içimde taşıyorum. Oysa eşim ve çocuklarımla iyi bir hayatım oldu ve çok memnunum bu hayattan. Oğlumun birisi yeni evlendi birisi de askerden yeni geldi.
Ama hâlâ çocukluğumda ve gençliğimle ilgili pek çok pişmanlıklar yaşıyorum. Şimdi geriye dönüp baktığımda, anlaşmayan eşlerin çocuk yapmaması gerektiğini düşünüyorum.
Zalim Almanya diye türküler yakılmıştı seneler önce. Evet Almanya 1965 ile 1970 yılları arasında pek çok yuvanın yıkılmasına sebep oldu. Bunlardan biri de bizim yuvamızdı.
40 yıl sonra annemle, babamı aynı karede görmek bizleri çok, çok ötelere götürdü. Hiçbir çocuk annesiz babasız büyümesin diliyorum...

Sigarayı nasıl bıraktım

Hacer Cingöz

Merhaba, ben 42 yaşında, evli ve üç çocuk annesi bir kadınım. Kendimi sigara denen meretle zehirlemeye çok küçük yaşlarda başladım. Annem ve babam TEKEL'de çalıştığı için evimizden sigara eksik olmuyordu. Arkadaşlarımla evde oturduğumuzda nasıl bir şey olduğunu merak ettik birgün ve sigara içmeye başladık. İlk içtiğimde çok fazla öksürmüş, fakat tek, tek içmeye devam etmiştim. Zaman geçtikçe ben hiç farketmeden, vücudum sigarayı arar hale geldi. Bir süre sonra sigara tiryakisi olmuştum. Sigara içtiğim zaman kendimi büyümüş hissediyordum. Sigara ve çay içmek günlük keyfim haline geldi.

Evlendiğim zaman eşim de sigara içtiği için bir kısıtlama görmedim. Üç hamileliğimde de hiç istemediğim halde sigara içmeye devam ettim.

1998 yılında kafeterya açtık, işletmeciliğini ben yaptım. Sigaranın sürekli kullanıldığı bir ortamdı, günde bir paket içtiğim sigarayı, iki pakete çıkarmıştım. Bu arada kızlarım büyümeye başlamıştı, ben kendimi zehirlemiştim ama onların göz göre göre sağlıklarıyla oynamasını istemiyordum. Sorumluluklarım vardı, örnek bir anne olmak istiyordum. Kararımı verdim, sigara içmeyi bıraktığım üçüncü gün kafeteryada düşüp bayıldım. Yılmadım, devam ettim...

ACI MİRAS

Deniz Çekikol

Yine gün doğuyor bomboş ve anlamsız
Her gün doğuşu gibi boş.
İnsanlar duyarsız, umarsız
Bir yerlere yetişecekmiş
gibi telaş içinde...
Herkes çıkar, herkes para peşinde
Bilmezler mi bunun sonu yok
Bilmezler mi kefenin cebi yok.
Gün gelecek bir bakacaksın ardına
Yıllar da koşturmuş, kovalamış peşinden
O zaman anlayacaksın ve diyeceksin ki
Benden kalan iz ne geride?
Sana kalan bu acı mirası
Bırakacaksın mirasyedine belki de.....

 Hazırlayan: Behice Çağlar

Ev işlerine hapsolmayalım, İstanbul'a çıkalım

FİLMMOR Kadın Kooperatifinin, "Ev işlerine hapsolmayalım, İstanbul'a çıkalım" sloganı ile sunduğu dizi etkinlikler, 20 Eylül'de Bakırköy Özgürlük Meydanı, Kadın Meclisi Sokağında başladı. Taksim faslı, Cihangir Parkı'nda açılan sergi ve film gösterimi ile devam etti. Taksim Meydanı'nda da açılması planlanan sergiye, "yoğun" gerekçesiyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından izin verilmedi.

Etkinlikler, 2009 yılının aralık ayında fotoğraf, sinema ve tasarım atölyelerinde bir araya gelen kadınların üretimlerinden oluşuyordu. Kadınlar, atölyelerinde hazırladıkları; İstanbul'da yaşam deneyimlerine, İstanbul'un cinsiyetine dair ürünleriyle, geçmişini ve bugününü anlattıkları şehirle ilgili düşlerini de paylaştılar.

İşte şöyle söylüyorlar basın bültenlerinde:

"Otuzu aşkın kadın, Aralık 2009'da fotoğraf, sinema, tasarım atölyelerinde, Filmmor'da buluştuk. Evin işi, şehrin hengâmesi, hayat gailesi içinde fotoğraflarımız, filmlerimiz, tasarımlarımızla bu şehirde nasıl yaşadığımızı, yaşamak istediğimizi sizlerle paylaşmak istedik… Evin işi, şehrin hengâmesi, hayat gailesi demeden, eşiğin, komşunun, pazarın ötesindeki sokaklar, sahiller, sinemalar, köprüler, meydanlarda kadınlarla buluşalım, İstanbul'a çıkalım istedik…"

Sergide, dev prangalı rende ve ütü tasarımları, kadının ev içi emeğinin hacmini ve eve bağlayıcılığını, çarpıcı biçimde yansıtıyor. Dünyanın birçok ülkesinde değiştirilen ancak Türkiye'de hâlâ erkek figürlerin kullanıldığı trafik lambalarının kadın figürlerle süslendiği fotoğraflar ve trafik tabelalarında neden sadece erkek figürlerinin yer aldığını sorgulayan kadın figürlü şehir tabelaları, toplumsal cinsiyet eşitliğine işaret ediyordu. İstanbul'dan kadın fotoğrafları, atölye ve kamera arkası fotoğrafları da yer aldı sergide.

Etek boylarımız ve biz

Sinema atölyesinin ürünleri olan filmler, açık havada gösterildi. Çocukluğumuzda, yazlık sinemalara giderken, üşümemek için yanımıza, hırka, şal vb eşyalar alırdık. Yazlık sinema alışkanlığımızı yitireli çok oldu, onun için tedbirsizdik, üşüdük biraz izlerken filmleri, ama değdi doğrusu.

Üç etek; Erguvan, Lila ve Mor filmlerinden oluşan, İstanbul'a çıkmak için uyulması gereken "kılık kıyafet", "etek boyu" kaidelerinin dünü, bugünü,

geleceğine dair bir üçleme.

Erguvan' da, yüzyılda değişen ve değişmeyenlere tanıklık eden dört kadın söz alır: İstanbul' da, şehir ve toplumsal yaşam hızla değişirken, kadınların kılık-kıyafet, hal-hareket, derdi-tasasının hep baki kaldığını anlatırlar bize. " O zamanlar, kadınların nasıl giyinmesi gerektiği, pek mühim mesele addedilirdi" der bir kadın. Her yıl etek boylarının değiştiğini, savaşa doğru diz üstüne çıktığını dinleriz, moda ile ekonomi arasındaki ilişkinin bir örneği olarak. Bir zamanlar, giyim talimatlarının müslüman ve gayrimüslim kadınlar için farklı olduğunu da anlatırlar. 100 yılda, etek boyları değiştiği gibi, şehir ve pek çok şey değişmiş ama kadınların sokağa çıktıklarında, başlarına gelen şey değişmemiştir. Onun için,1981`de, "Dayağa karşı kampanya" da bir araya gelmiştir kadınlar. Daha sonra, anne ve ninelerinin, elektrikli tramvayda, savunma aracı olarak, yaka altında taşıdıkları iğneler, büyüyerek, tacize karşı kampanyanın simgesi olmuştur. "68" de, "6. filo Defol" yürüyüşüne katıldığını anlatır bir kadın: "Kadınlar vardır, kadınlar her yerde" sözünü doğrularcasına.

Lila'da, dolmuşta, metroda, ya dolaşan ya da çekiştirilen etekleri izleriz. Hayatta da, kadınların, her konuda "Doğru" boyu tutturmak için ne kadar uğraştıklarını düşündürür izleyenlere. Etek, ya kısadır, ya uzun. Zaten erkek dünyasının söylemminde ve yazınında da kadın ya gevezedir ya suskun. Ya çok öne çıkmıştır, ya da çok geride kalmıştır. Ya öyleyizdir, ya böyleyizdir. Erkekler hep kadınların ölçüsüzlüğünden şikayet ederler, zira ölçüsüzlük yalnız onların hakkıdır. İş dönüşü, adamın biri, dolmuşta bacaklarını 120 derece açtığı için, dolmuştan inip, yürüyerek geldiğini anlatır bir kadın, kadın arkadaşına.

"Evde boncuk dizmekle nereye kadar, sigortalı bir işim olsun" der kadın. Şehrin hengâmesinden korkan arkadaşını yüreklendirir: "Hengâme senden korksun". Yaşadığımız tüm korkular ortaya dökülür. Birbirlerini ve tüm kadınları güçlendirmek için, "Dök" derler "eteğindeki taşları". "Kendini çekiştirmenin sonu yok". Elbette, yaşam sevinci; neşe de eksik değildir filmde, etekleri zil çalan kadınlar hep birlikte kendilerini sokağa atarlar.

Mor' da, kadınlar "Bir gün dilediğim gibi sokaklara çıksam… Sokak kılığım, sokak tedirginliğim, yok sayıldığımın işaretleri olmaksızın…Şirin Tekeli sokağı`ndan sapıp Arzu Okay Açık Hava Sineması' na varsam…Bir İstanbul düşlesem ve gerçek olsa…" derler.

İç Etek' de, tasarım, fotoğraf ve film atölyelerine dair görüntülerden oluşan bir belgesel izledik, bir ortaklaşa çalışma deneyimine tanıklık ettik.

Sağlık

Kalbinizin sesini dinleyin

Kalp hastalıkları ve kalp krizi kadınlarda farklı seyrediyor... Bedeninizi dinleyip belirtilere kulak verir, doğru beslenip, tedbirini zamanında alırsanız riski düşürebilirsiniz.

Kadınlardaki kalp hastalıkları ve kalp krizi ile ilgili yapılan çalışmalar pek çok kadının kalple ilgili hastalıkların erken bulgularına çok önceleri maruz kalmış olabileceğini gösteriyor. Ama bu belirtilerin çoğu zaman farkına varılmıyor. Halsizlik ve uyku bozuklukları, erken bulgu olarak değerlendirilebilir.

Halsizlik çok sık olarak rastladığımız bir durumdur. Bu durum, yetersiz uykudan, viral bir enfeksiyonla mücadele etmekten veya uygulanmakta olan bir tedavinin yan etkilerinden kaynaklanabilir. Ama geçtiğimiz günlerde yapılan bir araştırma, kalp krizi sonrası hayatta kalan kadınların yüzde 70'inde krizden günler hatta haftalar öncesinde belirgin bir halsizlik olduğunu gösteriyor.

Kadınların uyku alışkanlıklarının değişmesi de önemlidir. Uyku alışkanlıklarındaki sıra dışı veya normale dönmeyen değişiklikler konusunda özellikle dikkatli olmalıdırlar. Çünkü yakın tarihli bir başka çalışma da, kalp krizi geçirmiş kadınların neredeyse yarısının bu krize doğru giden günler veya haftalar içersinde uyku bozuklukları yaşadıklarını ortaya koyuyor.

Günlük aktiviteler sırasında yaşanan nefes darlığı, hazımsızlık ve ansiyete'nin yanı sıra kardiyak hastalığın bir diğer erken bulgusu olarak görülmektedir.

Durumun ciddiyeti nasıl anlaşılır?

Tipik sızı ve ağrılarla besin ve aktivitelere gösterilen normal tepkileri not almak, sıra dışı bazı şeyler olduğunda bunları yanılmadan tanıyabilmenize yardımcı olur. Kalp hastalığı ile ilgili risk taşıyan kişilerin kendilerini nasıl hissettikleri ile ilgili olarak daha dikkatli gözlem yapmaları gerekiyor. Enerji veya rahatlık düzeyinde veya uyku alışkanlıklarında sıra dışı ya da kaygı verici bir değişim yaşayan bir kadın mutlaka hekime başvurmalıdır. Bunun dışında yüksek tansiyon, yüksek kolesterol, obezite, diyabet, sigara alışkanlığı veya hareketsiz yaşam gibi risk faktörlerine sahip bir kadının kalp hastalığı olasılığını elimine edebilmek için kendini nasıl hissettiğini doktoru ile konuşmaya özel bir önem vermesi gerekir.

Kadınların birçoğu bir kalp krizi esnasında şiddetli göğüs ağrısı ve kasılmaları yaşamayabilir. Araştırmalar, bu tür belirtilere erkeklerde kadınlardan daha sık rastlandığını gösteriyor. Bir kadında söz konusu olan ağrı erkeklerin genellikle yaşadığı ağrıya göre oldukça farklıdır.

Kadınlar tipik olarak bir kalp krizi öncesinde veya esnasında vücudun başka bölümlerinde uyarıcı nitelikte olabilen veya olmayabilen ağrı veya rahatsızlıklar olduğunu bildirirler. Basınç, darlık hissi, sırt, omuz boyun ve kollarda hatta boğaz ve çenede ağrı veya yanma kalp hastalığının belirtisi olabilir. Kadınlar aynı zamanda sınıra gelmiş olma, doluluk, karıncalanma gibi hisler de tanımlamışlardır.

Bir kalp krizinin akut fazında nefes darlığı, halsizlik, karın ağrısı, soğuk terleme, baş dönmesi, hazımsızlık veya bulantı gibi rahatsızlık belirtileri de görülebilir. Son yapılan çalışmalardan birinde kadınlarda en sık bildirilen kalp krizi bulgularının nefes darlığı, zayıflık ve halsizlik olduğu ortaya konulmuş.

40 yaşından kadın vücudu östrojen üretmeyi durdurduğunda kolesterol düzeyleriniz yükselmeye ve koroner kalp hastalığı riski yükselmeye başlar. Başlangıçta hormon replasman tedavisi yoluyla dışarıdan östrojen almanın kalp krizine karşı korunma sağlayabileceği düşünülmüşse de klinik çalışmalar bunun kalple ilgili bir koruma sağlamadığını, kalp hastalığı, yumurtalık ve meme kanseri riskini artırabileceğini gösteriyor.

Kriz riskini azaltmak için ne yapmalısınız?

Öncelikle kolesterolünüzü, kan basıncınızı ve kilonuzu kontrol etmek, kalp krizi riskinizi önemli ölçüde azaltabilir. Bu hedeflere ulaşmak için doktorunuzdan diyet ve egzersiz önerilerini alabilirsiniz.

Araştırmalar kadınların hastalık işaretlerini sıklıkla göz ardı ettiklerini veya kardiyak hastalık bulgularını başka rahatsızlıklara

bağladıklarını gösteriyor. Eğer sıra dışı bir yorgunluk, ağrı ya da rahatsızlık hissediyorsanız bunu atlamayın. Bu uyarı işaretlerinin herhangi bir krizin bir ay kadar öncesinde ortaya çıkabileceği gerçeği size sıkıntılarınızın nedenini belirlemek için tıbbi bir yardım alabilecek zamanı kazandırır.

Kontrol, doğru beslenme, egzersiz....

▶ Kan basıncınızı düzenli olarak kontrol ettirin. Tansiyonunuz yüksekse ve sizin için bir ilaç tedavisi önerilmişse bunu düzenli olarak uygulayın.

▶ Eğer içiyorsanız sigarayı bırakın.

▶ Yeterli miktarda kalsiyum, potasyum ve magnezyum alabilmek için günlük beslenme programınıza taze sebze ve meyveler, tam tahıllar, düşük yağlı süt ürünleri ekleyin.

▶ Katı yağlar yerine sıvı yağları tercih edin.

▶ Kendinize kısa nefes alma molaları vererek evde ve işyerinde stres düzeyini düşürün.

▶ Alkol alıyorsanız bunu günde bir kadehle sınırlayın.

▶ Her gün 30 dakika egzersiz yapın, vücut ağırlığınızı sağlıklı sınırlar iç inde tutun.

Grip aşısı: Yaptıralım mı yaptırmayalım mı?

Hava soğudu, vücut direnci düştü, güneş ışınları azaldı, fiziksel stres yükselişe geçiyor.
Grip ve ona bağlı olarak gelişen enfeksiyonlar geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi ölümcül hale gelebiliyor.
Enfeksiyonlar en sık çocuklarda görülüyor. Yaşlılar, diyabet, astım gibi kronik hastalığı olanlar diğer risk grubunu oluşturuyorlar. Erişkinlerde ise vücudu dirençsiz kılan aşırı yorgunluk, stres, beslenme düzensizliği, soğuğa maruz kalma gibi durumlarda hastalıkların görülme sıklığı artar.
Gribin toplumda yayılmasını önlemek ve risk grubu olarak adlandırılan insanları korumak için her yıl grip aşısı yapılması öneriliyor.

Kimler yaptırmalı:

- Altı ay-18 yaş arası çocuklar ve gençler.
- Kronik bronşit ve astım gibi akciğer hastalığı olanlar.
- Bütün kalp, damar hastaları (sadece hipertansiyonu olan hastalarda zorunlu değildir).
- Kronik böbrek, karaciğer hastalığı ve diyabet gibi metabolik hastalığı olanlar.
- Vücudun savunma sistemini zayıflatan kortizon veya bağışıklık sistemini baskılayan ilaçları kullananlar.
- AIDS, kanser gibi vücut direncini düşüren hastalığı olanlar.
- Solunum sistemi çalışmasını bozan akciğer dışı hastalığı olanlar (Omurilik felçlileri, kas ve sinir sistemi hastalığı olanlar.)
- Huzurevi ve bakımevinde kalanlar.
- Hamileliğinde üçüncü ayı tamamlayan kadınlar.
- Sonbahar ve kış mevsiminde hamile kalma olasılığı olanlar.
- 50 yaş üstü erişkinler.
- Sağlık personeli, itfaiye ve polis gibi yaygın kamu hizmeti yapanlar.

Kimler yaptırmamalı

Grip aşısı bazı kişilere yapılmaz. Bu gruplar şu şekilde sıralanabilir:

- Yumurtaya karşı ciddi alerjisi olanlar.
- Daha önce grip aşısına alerjik reaksiyon gösterenler.
- Grip aşısından altı ay sonraya kadar olan dönemde Guillan Barre denilen kas hastalığı geçirmiş olanlar.
- Altı aydan küçük çocuklar.
- Ateşli hastalık geçirenler (ateşli hastalık tamamen düzelene kadar aşı yapılmaz).

Kadınların hafızası daha iyi

50 yaşındaki kadınların hafıza testlerinde aynı yaştaki erkeklerden daha iyi performans gösterdikleri, kelimeleri daha hızlı ve daha doğru hatırladıkları ortaya çıktı.

Londra Üniversitesi'nden bir grup bilim insanı 9 bin 600 kadın ve erkeğe hafıza testi yaptı. Deneklerden önce 10 kelimeyi hatırlamaları, 2 dakika sonra bu kelimeleri tekrar anımsamaları ve 5 dakika sonra da 10 kelimeden 5'ini saymaları istendi. Kadınlar, her üç testte de erkeklerden daha başarılı çıktı.

Araştırmacılardan Matthew Brown ve Brian Dodgeon, erkeklerin sözlü hafıza testlerinde, özellikle de ertelenen hafıza testinde kadınlardan önemli ölçüde daha başarısız olduklarını söyledi.

Hafıza testlerinin ilkinde kadınların erkeklerden ortalama olarak yüzde 5, ikinci testte yaklaşık yüzde 8 daha başarılı, üçüncü testte de erkeklerden daha hızlı oldukları görüldü. Yapılan dördüncü testte deneklerden bir dakika içinde hatırlayabildikleri kadar çok hayvan ismi söylemeleri istendi. Bu testte ortalama 22 hayvan ismiyle kadın ve erkekler aynı sonucu elde ettiler. ◘

Evet, mutfakta birileri var!

Hazırlayan: Selgin Zırhlı Kaplan

Kış aylarında beslenmeye dikkat

Kış aylarında sıcaklığın düşmesi nedeniyle, vücudumuz daha fazla enerjiye ihtiyaç duyar. Artan enerji ihtiyacını karşılamak için kışın diğer aylardan farklı bir beslenme alışkanlığı edinmemiz, sağlığımızı korumamız açısından çok önemli. Karbonhidrat değeri düşük, bol lifli ve protein bakımından zengin, vitamin deposu besinleri, sık aralıklarla az miktarda tüketmek, hem metabolizma hızını arttıracak, hem de kilo vermemizi sağlayacaktır.... İşte size kışa özel birkaç tarif...

Tavuklu Kış Çorbası

Malzemeler:
- 2 adet orta boy havuç
- 1 adet küçük boy kereviz
- 1 adet kırmızı biber
- 1 adet büyük boy tavuk butu
- 2 adet domates
- 2 yemek kaşığı pirinç
- 1 tatlı kaşığı domates salçası
- 1 tatlı kaşığı kuru nane
- Zeytinyağı, karabiber, tuz

Yapılışı: Tavuk butunun derisini çıkarttıktan sonra yıkayın ve küçük bir tencerede bol su ile haşlayın, haşlandıktan sonra suyunu çorbada kullanmak üzere ayırın.

Havuçları ve kerevizi soyup yıkadıktan sonra rendeleyin. Biberleri küçük küçük doğrayın. Derin bir tencerede biberleri bir iki kaşık zeytinyağı ile kavurun, hafif ölmeye başlayınca havuç ve kereviz rendesini ekleyin, kavurmaya devam edin. Dipinin tutmaması için biraz su ekleyin. Pişirmeye devam ederken domatesleri kabuklarını soyup yıkadıktan sonra küp küp doğrayın ve tenceredeki karışıma ekleyin. Kapağını kapatıp bir iki taşım kaynatın.

Daha sonra ayırdığınız tavuğu küçük parçalara ayırıp tavuk suyuyla birlikte pişen karışıma ekleyin, ayıklanıp yıkanmış pirinci de ekleyerek kaynatmaya devam edin. Pirinçler piştiğinde çorbanız hazır, son olarak karabiber, kuru nane ve tuz ekleyip yanında limon ile sıcak sıcak serviz yapın. Afiyet olsun...

Fırında Sebzeli Mücver

Malzemeler:
- 1 adet orta boy soğan
- 1 sap pırasa
- 2 adet havuç
- 1 kereviz
- 1 adet patates
- 3 adet yumurta
- 2 tepeleme yemek kaşığı un
- 3 yemek kaşığı yoğurt
- Zeytinyağı, karabiber, tuz

Yapılışı: Soğanlarla pırasaları ince ince doğrayın bir tavada zeytinyağı ile ölünceye kadar kavurun. Kereviz, havuç ve patatesleri kabuklarını soyup iyice yıkadıktan sonra rendeleyin ve tavadaki karışıma ekleyin, sotelemeye devam edin. Sebzeler hafif sotelenince ocaktan alın ve soğumaya bırakın.

Derin bir kapta soğumuş sebze karışımına yumurta, un, yoğurt, karabiber ve tuz ekleyip iyice karıştırın.

Karışımı, yağlı kağıt serilmiş fırın tepsisine iyice yayın ve 180 derecede önceden ısıtılmış fırında, mücverin üzeri kızarıncaya kadar pişirin.

Mücver pişince fırından çıkarın, biraz soğuduktan sonra küçük karelere bölerek servis yapabilirsiniz. Afiyet olsun...

Vücudumuzdaki Madenler

Bu sayıda, beslenme köşemizi vücudumuzda bulunan, genelde farkında olmadan tükettiğimiz, eksikliğinde ise çok büyük rahatsızlıklara yol açabilecek minerallere ayırdık.

Sodyum: Yemeklerde kullandığımız tuzda bulunur. Eksikliği de fazlası da zararlıdır. Terleme, ishal vs. ile kaybedilen tuzun yerine konmaması, ağız kuruluğu, halsizlik yanında tansiyon düşmesine, çarpıntıya yol açar. Tuzun fazlası ise böbreklere zarar verir, ayrıca tansiyonu aşırı yükselterek kalp ve damar hastalıklarına yol açar. Aslında tükettiğimiz bütün gıdalarda, etin içinde, sebzede, peynir vs. gıdalarda yeterince tuz bulunur, ayrıca tuz kullanmaya gerek yoktur.

Potasyum: Kanda potasyum azalması kas güçsüzlüğüne yol açar. Aşırı yokluğunda bağırsak ve solunum kasları kısıtlı hareket etmeye başlar ve bu da başka hastalıklara yol açar. Genelde böbrek hastalığında veya kanama gibi ciddi durumlarda idrar miktarının azalmasıyla ortaya çıkar. Yüksekliğinde kalbe zarar verir.
Potasyum içeren gıdalar portakal, patates, et, kuruyemiş, kuru meyveler, muz, yeşil sebzeler, baklagiller, tahıllar, karnabahar, domates, elma, pekmez, susam vs.

Kalsiyum: Kemik ve kaslar için gerekli ana maddelerden birisidir. Eksikliğinde kaslarda ağrı, kramplar, parmaklarda duyu değişiklikleri oluşur, kalbin ve kemiklerin zayıflamasına yol açar. Fazlalığı ise böbrek taşı oluşumu, kas güçsüzlüğü, böbrek ve kemik kireçlenmesine yol açar. Kalsiyumun doğal kaynakları ise başta süt ve süt ürünleri olmak üzere, soya fasülyesi, fıstık, ceviz, lahana, brokoli, alabalık, koyu yeşil yapraklı sebzeler, kuru meyveler, tatlı badem, baklagiller vs. şeklinde sayılabilir.

Fosfor: Kalsiyumla birlikte çalışan bir mineraldir. Fosfor miktarının yüzde 80'i kemiklerde kalsiyum fosfat biçiminde bulunuyor. Uzun süreli açlıklar, bağırsakta emilim bozuklukları, alkol kullanımı gibi faktörler fosfor düzeyinin düşmesine yol açar. Fosfor eksikliği ise sinir ve kas aksaklıklarına, kas güçsüzlüğüne, beyin işlevlerinde bozulmaya, ciddi durumlarda komaya ve ölüme bile yol açabilir. Cok fazla gazlı (karbonatlı) içecek içilmesi veya etin fazla tüketilmesi fosfor artışına yol açabilir. Bu da kalsiyum emilimini olumsuz etkileyeceğinden kemik erimesine, kırılmalara ve demir emiliminin azalmasına da yol açabilir. Fosfor içeren başlıca besinler: Et, süt, yoğurt, dana eti, tavuk, kuruyemişler, badem, susam, yumurta, bakliyat, mercimek, buğday kepeği, tam buğday ekmeği.

Magnezyum: Eksikliği iştahsızlık, bulantı, kusma, uyku hali, güçsüzlük, titreme, seyirme ve kasılma gibi sorunlara yol açar. Magnezyum yüksekliği, genelde böbrek yetmezliği olan hastalarda veya sindirim sistemi hastalıklarında verilen Magnezyumlu ilaçların kullanılması sonucu görülür. Bu durumda kas refleksleri yitirilir, solunum ve dolaşım aksaklıkları sonucu ciddi rahatsızlıklar meydana gelebilir. Magnezyum yönünden zengin gıdalar: Kaynak suyu, yeşil bitkiler, ıspanak, kuruyemişler, tohumlar, bakliyat, muz, avokado, dil balığı...

ESER ELEMENTLER

Bir de vücudumuzda az miktarda bulunan ama büyük işlevi olan eser elementler vardır.

Demir: Kanda bulunur ve az alınması halinde demir eksikliğine bağlı kansızlığa yol açar. Et, karaciğer, dalak gibi gıdalarda bol miktarda demir bulunur. Fazlalığı karaciğer sirozu, şeker hastalıağı, kalpte büyüme ve hasar oluşumu gibi ciddi sorunlara yol açabilir.

İyot: Yüzde sekseni tiroid bezlerimizde bulunur. Deniz ürünlerinde bol miktarda bulunur. İyot azlığı guatr ve tiroid yetersizliğine yol açar. Fazlalığı ise tiroid bezinin çalışmasını durdurabilir.

Çinko: İnsan vücudunda kemik, diş, saç, deri, kas ve karaciğerde depolanmış halde bulunur. Lifli besinleri fazla tüketenlerde ve bağırsak paraziti bulunanlarda çinko eksikliği oluşur. Eksikliği, (özellikle çocuklarda) gelişme geriliğine, saç, deri ve tırnak sorunlarına yol açabilir.

Flor: Kemik ve diş yapısında önemli yer tutar. Çayda, deniz balıklarında ve kaynak sularında bulunur. Eksikliği kemik ve diş zayıflamasına yol açar. Fazlalığı ise dişlerde sarı lekelere ve diş minesi tahribatına, kemiklerde anormal gelişmelere ve eklemlerde çarpılmalara yol açabilir.

Bakır: Vücuttaki bakırın yüzde 90'ı kas, kemik ve karaciğerdedir. Beslenme ve bağırsak bozukluklarında eksilir, bu da kansızlık, cilt ve kemik bozukluklarına yol açar, zekayı olumsuz etkiler. Fazlası ise zehirlenmeye yol açar, bu da bulantı, kusma, ishal, karın ağrısı gibi belirtilerle ortaya çıkar. Zeytin, fındık, badem, kuru üzüm, arpa, tam buğday ekmeği, bal, portakal, pekmez, fasülye ve bezelye gibi besinler bakır bakımından zengindir.

Kobalt: Eksikliği kansızlığa, aşırı alımı ise (başta çocuklarda) tiroid eksikliği ve kalp yetersizliğine yol açar.

Krom: Bira mayasında bulunur, bunu içeren gıdaları tüketenlerde kolesterol ve trigliserit düşer, şeker toleransı düzelir. Şeker hastalarında insülin ihtiyacı azalır. Bu yüzden şeker toleransı bozukluğu veya sinir ucu tahribatı olanlarda krom kullanılır. Uzun süreli eksikliğinde kalp kası hastalıkları ve kaslarda ağrı, hassasiyet oluşur. Aşırı kullanımı halinde ise zehirlenme, saç ve tırnak dökülmesi, polinevrit sinir rahatsızlığı ortaya çıkabilir.

Manganez: Kepekli tahıllar, yeşil yapraklı sebzeler ve çayda bulunur. Eksikliği kilo kaybı, bulantı, kusma, deri tahrişi ve saç bozulması, fazlalığı ise Parkinson ve benzeri sinir sistemi hastalıklarına yol açabilir.

Memleket 'Çoğunluğu'nun fotoğrafı

Bu yıl 47. Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde en iyi film, en iyi yönetmen (Seren Yüce), en iyi erkek oyuncu (Bartu Küçükçağlayan) ödüllerini kazanan "Çoğunluk" içiçe geçmiş birçok örnekle memleket çoğunluğunun fotoğrafını çekiyor. Ne yazık ki çekilen fotoğraf bakınca insanın içini daraltan, bu çoğunluktan kurtulmak lazım dedirten, hastalıklı bir fotoğraf.

Konu çok da enteresan değil. Hatta o kadar bildik ki. Hepimiz şu ana kadar kimbilir kaç tane Mertkan görmüşüzdür.

Çoğunluk'la ilgili konuşmadan önce aileyi kısaca tanımakta/tanıtmakta fayda var. Aile üç kişiden oluşuyor. Ana karakter **Mertkan**. Kendisi daha küçücükken eve gelen temizlikçi kadına tekme savurmayı babasından hak olarak öğrenmiş, askerliği sallamak için açık öğretimde okur gibi yapan, ezik, büzük, duygularını ifade etmekten aciz, kişiliğini tamamlayamamış, olduğu kadarını da ortaya koyamayan, boş bakışlı; duygusuz, anlayacağınız insanı sinir eden bir genç adam.

Baba figürü, Mertkan'ın nasıl olup da bu kadar kişiliksiz olabileceğini açıklamakta şahane bir oyunculuk ortaya koyan Settar Tanrıöğen'e ait. Yakın zamanda izlediğimiz Ayrılık filmindeki baba karakterinden sonra bir kez daha döktürüyor. Nasıl duygusuz, nasıl otoriter, nasıl da vatansever. Ve tabii ki nasıl da nefret ediyor yoksullardan. Fakiri, fukrayı görmeye bile tahammül edemediğini hemen hissettiriyor. Gördüğünde de "verin parasını gitsin" hissiyatında hep. Kendisi müteahhit. Ailesini kurmuş, toparlamış, veliahtını yetiştiriyor. Sadece aile işletmesinin ya da erkekliğinin değil, sınıfının çıkarlarını da devredebileceği bir oğul yaratmak istiyor. "Ağaç yaşken eğilir" atasözünü haklı çıkaran bir eğitim anlayışı var, öyle başarılı bir eğitim ki, oğlu Mertkan askerlik çağına geldiğinde gerçek bir kalasa dönüşmüş oluyor.

Ailenin üçüncü ve en görünmez karakteri tabii ki **anne**!

Nasıl görünsün? İki oğlu ve kocasına adanmış, yokolup gitmiş bir hayat. Oğullarından biri evlenip evden ayrılınca, hayatının kalanını evdeki iki duygusuz adamla geçiren bu kadınla empati kurmamak, haline üzülmemek imkansız. İki erkek insanı öyle umutsuzluğa sevkediyor ki anne'den asla evi terkedip gitmesini bekleyemiyoruz. Uyuşturucu almış gibi hayatına devam ediyor kadın. Oğlunun ve kocasının eve girerken ardı ardına ayakkabılarını çıkarıp terliklerini giymesiyle başlayan her akşamının ve ikisini evden yolladığı her sabahının tekrar edip durduğu monoton bir yaşam.... Mutsuz evliliğinde kendine ait bir faaliyet olarak sadece yerli dizi izliyor ve gece uyanıp sigara içiyor.

Buyurun, işte Çoğunluk!

Filme dahil olan bir diğer kadın **Gül**. Mertkan'ın sevgilisi. Hayatı basit bir düzlem içinde süren Mertkan'ın yaşadığı en değişik şey. Pek çok açıdan. Kız üniversite öğrencisi, ailesinden ayrı ve yoksul bir semtte yaşıyor. Bir kafede çalışıyor. Evinde akrabası olmayan küçük bir kızın kalmasına izin veriyor, kızla ilgileniyor. Mertkan bütün bu olaylara şaşırmaktan bile aciz. Bir iki soru sorsa bile anında ilgisizleşiyor her konuya. Gül'ün **çoğunluk** içinde **azınlık** olduğunu Mertkan'la babasının diyaloğundan kavrıyoruz. Baba Mertkan'a soruyor. "Nereliydi bu kız?" Mertkan sevgilisinin nereli olduğuyla bile o kadar ilgisiz ki, "Vanlı'ydı galiba" diye cevap veriyor. Babanın cevabı net: "Oğlum bırak sen o kızı"

Ayaklar baş olsaydı ne olurdu

Filmin bundan sonrası Mertkan'ın dümdüz edilmiş, kendisinden beklenenin belli olduğu, yapabileceklerinin ve yapması gerekenlerin sınırlarının çizildiği bir hayata dair olaylardan oluşuyor. Babasının inşaatlarının getir götür işlerini yapan, kendisi gibi arkadaşlarıyla alışveriş merkezlerinde "takılan" babasının arabasıyla turlayan, arada bir sarhoş olan, hiçbir şeye üzülmeyen aynı şekilde hiçbir şeye de sevinmeyen bir boşluk ve basitlik içinde uzayıp giden bir hayat... Gül, bu boşluğu ve basitliği kırabilecek bir etken olabilecekken Mertkan hayatına almıyor onu. Kendisi isteyince gidiyor Gül'e. İstemeyince de kovuyor kızı. Gül'ün Vanlı olmasından (yani Kürt) dolayı yasaklanan ilişkisini savunamıyor bir iki kez daha gördükten sonra Gül'ü hemen uyuyor çoğunluğa ve babasının kendisi için çizdiği hayatına daha bir inanarak devam ediyor.

Seren Yüce, 'askerlik', 'evlilik', 'adam olmak', 'töre' ve 'Kürt sorunu' 'cinsel kimlik' gibi bir arada işlenmesi zor konuları filmin içinde ustaca işliyor. Bütün bu meseleler Mertkan'ın hayatının akışı gibi hikâyenin doğal bir parçası haline geliyor.

Filmde kısa bir rolle de olsa Erkan Can, Gül rolünde Esme Madra, anne rolünde Nihal Koldaş muhteşemler. Söylemeden geçmeyelim. Seren Yüce Venedik Film Festivali'nde genç yönetmenlere verilen **Geleceğin Aslanı** ödülünü aldı.

Çoğunluk gösterimden kalktı ama DVD'sini muhakkak izleyin.

Radikal Gazetesi'nden Uğur Vardan yönetmen Özcan Alper'in ilk filmi olan ***Sonbahar*** için "*O kadar mükemmel ki ikinci filminde ne yapacağını çok merak ediyorum*" demişti, aynı şeyi ben de Çoğunluk filminin yönetmeni Seren Yüce için düşünüyorum. Tek kelimeyle mükemmel olan bu filmi izledikten sonra azınlık-çoğunluk meselesi üzerine başka açılardan da düşünüyor insan. Yönetmen Seren Yüce'nin "mesela işçiler bu ülkede çoğunluk ama azınlık gibi muamele görüyor" cümlesi geliyor aklıma... Beyin durmuyor düşünmeden, misal ayaklar baş olsaydı, kadınlar da sadece eş olmasaydı "çoğunluk" nasıl bir şey olurdu diye.... ▶

Siyah-beyazın ara tonları ve ALİYE BERGER

Kadın sanatçıların parmakla sayıldığı bir dönemde haklı bir ün edinebilmiş birinden: Aliye Berger'den bahsedeceğiz. O farklı, naif ve coşkulu bir sanatçı.

Cemile Bulut

Hüzünle sevincin coşkusunun bir arada hissedildiği özel bir ressam ve gravür sanatçısı...

Berger, Sanatçı bir aileden geliyor. Şakir Paşa'nın kızı, Sadrazam Cevat Paşa'nın yeğeni, Cevat Şakir (Halikarnas Balıkçısı) ve ressam Fahrünnisa Zeyd'in ise kız kardeşi. Füreya Koral ile Nejat Devrim'in de teyzesi.

Şakir Paşa Konağı'nın tavan arasında tanışmış resim sanatıyla Aliye Berger. Erkek kardeşi Cevat Şakir'in yaptığı ve çocukların gözlerinden uzak olsun diye tavan arasına kaldırılan nü'ler, hiç aklından çıkmamış. Dört yaşından itibaren resim sanatına hayran.

1903'te İstanbul'da doğdu, buradaki Fransız okullarında öğrenim gördü, resim ve piyano dersleri aldı. 1924'te Türkiye'de bulunan Macar keman virtiözü ve pedagog Karl Berger'den ders alan sanatçı 1935'ten 1939'a kadar Berlin ve Paris'te kardeşi Fahrünnisa Zeyd'in yanında kalarak sanat hareketlerini izledi.

Zaman ve mekan algısı

Resim sanatına genç yaşta başlamış Aliye Berger. Ancak gravür sanatıyla tanışıklığı oldukça geç bir yaşta olmuş. Berger'in çoğu gravürü hocası Wright'ınkiler gibi kompozisyonun içine doğru çeken ve derinlere doğru götüren bir anlayışı sergiler. Berger'in bazı gravürleri kullanılan kuru kafalar, grotesk figürler, karanlık boşluklar ile açıkça ölümü, acıyı, iç sıkıntısını ve sonsuzluğu anlatır. Bunlarda zaman ve mekan algısı yoktur. Bazı gravürler ise İstanbul'un sessiz suskun görüntüleridir. Orada da derin bir yalnızlık göze çarpar. Yağlıboyalar ise sanatçının Avrupa'da bulunmuş olmasının etkisiyle bitmemişlik hissi veren lirik soyut üsluba yaklaşan bir serbestlik içindedir. Renkler ile oluşan kompozisyonlarda kadın siluetleri bulunmaktadır.

1947'de Karl Berger ile evlenen Aliye Berger, altı ay sonra eşi ölünce Londra'ya giderek John Buckland Wright'ın atölyesinde heykel ve gravür çalıştı, 1951'de Türkiye'ye döndüğünde ilk kişisel sergisini açtı. Bu dönemdeki atölyesi Beyoğlu Narmanlı Hanı'ndaydı.

Adını geniş sanat çevrelerine ilk kez Yapı Kredi Bankası'nın düzenlediği yarışmada aldığı birincilik ödülüyle duyurdu.

Uluslararası Sanat Eleştirmenleri Derneği'nin (AICA) 1954'te İstanbul'da toplanan kongre nedeniyle Yapı Kredi Bankası'nın düzenlediği yarışmada ilk yağlıboya çalışmasıyla birincilik ödülünü, bir yıl sonra İkinci Tahran Bienali'nde ikincilik ödülünü aldı.

Aliye Berger desen ve yağlıboya resimler yaptıysa da çoğunlukla oyma baskı tekniğinde, siyah-beyazın ara tonlarında yapıtlar verdi. Zımpara kağıdı, kasap kağıdı ve tülbenti malzeme olarak kullanan sanatçı günlük yaşamın kalıplarını, İstanbul'un çeşitli köşelerini bazen gerçekçi, bazen de fantastik biçimde, özgün bir lirizm ve dışavurumculukla yansıttı.

Aliye Berger 9 Ağustos 1974'te İstanbul Büyükada'da yaşama gözlerini yumdu. ►

Geçmişten Geleceğe 60 Yıl

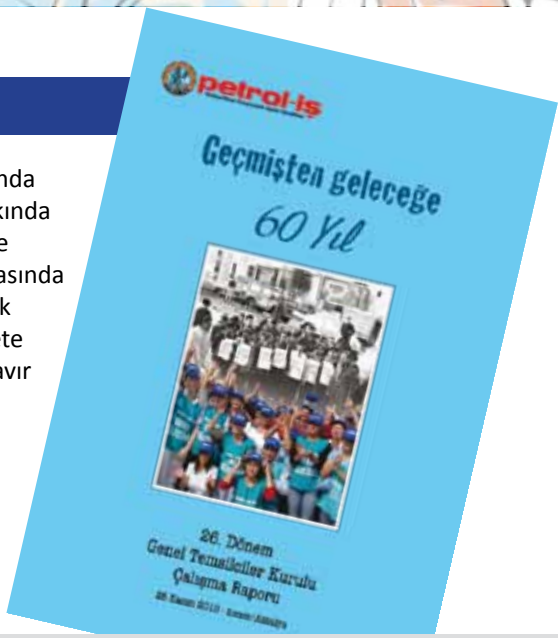

Bu yıl, 6 Eylül 1950 yılında kurulan sendikamız Petrol-İş'in 60. yılı. Sendikamızın 60. yılı ve 26 Dönem Temsilciler Kurulu'nun çakışması nedeniyle servis raporlarından oluşan temsilciler kurulu kitabı bu kez, 60 yıllık geçmişi de içine alarak hazırlandı. "Geçmişten Geleceğe 60 yıl" kitabında örgütlenmeden, basın-yayına, toplu sözleşmeden eğitime, dışilişkilerden kadınlara kadar pek çok alanda Petrol-İş Sendikası'nın mücadele tarihine ilişkin veriler bulmanız mümkün.

Kitabın başlangıç sayfalarında dünya bölümünde küresel kriz ve sonrasında sektörde yaşanılan gelişmeler hakkında bir araştırma da yer alırken, Türkiye bölümünde 2006-2010 tarihleri arasında ülkede yaşanan politik ve ekonomik gelişmeler ışığında sendikal harekete ve sendikamızın politik tutum ve tavır alışlarına rastlamanız mümkün...

Kitabın Zeynep Altun tarafından yapılan tasarım ve düzenlemesi de gerçekten okunurluğunu önemli ölçüde artırıyor. Emeği geçenlerin eline sağlık diyoruz. ►

"İşçi sınıfı kahramanı olunmalı" ya da İstanbul'da Rock Kültürü

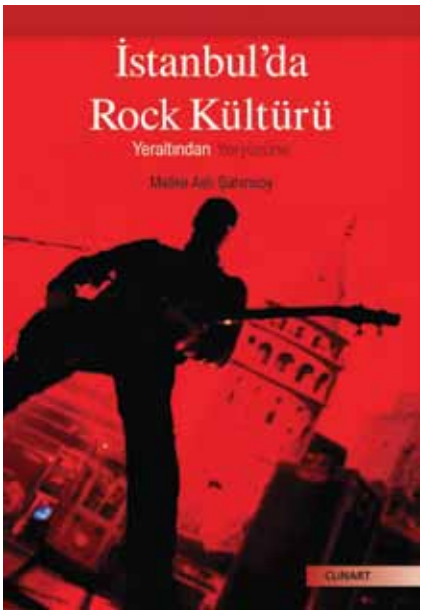

"Bir milyon işçi hiç uğruna çalışıyor

Onlara, gerçekte onların olanı verseniz iyi edersiniz

Biz kasabaya geldiğimizde

Sizi alaşağı edeceğiz" bu satırlar ünlü rock grubu The Beatles'ın solistlerinden John Lennon'un Türkçe'ye "İşçi Sınıfı Kahramanı" olarak çevirebileceğimiz şarkısından alındı... Bir suikasta kurban giden Lennon'un anne babası da işçi sınıfından geliyordu. Daha sonra "Sen de devrim istediğini söylüyorsun, hadi davranalım" diyen Lennon, işçi sınıfından yanaydı, Vietnam Savaşı'na karşıydı, anti militaristti...

Esasında rock müziği çıkışı itibariyle İngiltere'de de Amerika'da da bir isyanı temsil ediyordu ve düzen karşıtlarının müziğiydi...

Türkiye'de de 70'lerdeki Cem Karaca şarkılarına baktığımızda aynı eğilimi görürüz... Daha sonra genel olarak orta sınıf çocuklarının isyanına denk gelen bir düzen içi başkaldırı haraketine dönüştü rock ve rockerler... Clinart Yayınları geçtiğimiz günlerde Melike Aslı Şahinsoy tarafından yapılan ciddi bir araştırmayı kitap olarak yayımladı: İstanbul'da Rock Kültürü- Yeraltından Yeryüzüne- .

Kitap Şahinsoy'un Budapeşte Central European University Sosyoloji ve Sosyal Antropoloji bölümünde yaptığı tez çalışması aslında.

Melike Aslı Şahinsoy kitabı yazarken bir teorik zemin araştırması yapmasının yanı sıra rockerlerle konuşarak ciddi bir alan araştırması yapmış...

Bizim açımızdan kitabın en ilginç yanı ise rock müziğinin cinsiyetçi yönüne de vurgu yapması... ►

Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu II Bildiriler

Geçen yıl 22-23 Ekim tarihleri arasında Akdeniz Üniversitesi öncülüğünde Antalya'da yapılan Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu'ndan sonra bu yıl da Pamukkale Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nün gayretleriyle 4-5-6 Kasım 2010 tarihleri arasında Pamukkale'de *Ulusal Sosyal Haklar Sempozyumu* yapıldı... Destekçileri arasında Petrol-İş ve Tekgıda- İş gibi sendikalarla, İş Müfettişleri Derneği'nin de bulunduğu sempozyumun bildiriler kitabı da Petrol-İş Yayınları arasından geçtiğimiz günlerde okuyucuya sunuldu...

Bireysel ve kimliğe yönelik hakların fazlaca rağbet gördüğü kolektif hakların ikinci plana itildiği neoliberal koşullarda, çok temel kolektif haklardan olan sosyal hakların tartışılması elbette önemli...

İşsizlik ve sosyal haklardan, bir sosyal hak olarak sağlık hakkına, göçmen ev hizmetlisi işçilerin sağlık haklarından, Tekel Direnişi örneğinden hareketle sosyal haklara kadar, bildiriler kitabı içinde çok değerli makaleler var. Makalelerin büyük bir bölümü döneme ilişkin sosyal hakların çerçevesi ve sınırları üzerine yapılmış alan araştırmalarına dayanıyor.

Ama sempozyum konuları arasında "Kadınlar ve Türkiye'de Sosyal Haklar" başlığı altında bir bölüm olmasına rağmen bu konuda bildiri yok... Bu bir eksiklik elbette. Çünkü tüm eşitlik iddialarına rağmen, Türkiye'de sosyal haklardan yararlanma ya da hak ihlâlleri açısından kadınlar gerçekten de en dikkat edilmesi lazım gelen cinsiyeti oluşturuyor... Umarız sempozyumların üçüncüsünde bu alandaki eksiklik tamamlanır... Sendikalarda çalışan uzmanların, seçilmişlerin mutlaka elinde bulunması lazım gelen bir kitap. Öneriyoruz... ►

Cemile Teyze

Memleketin gidişatı ve Kürk Mantolu Madonna

Bugün hava kasvetli. Salondaki ışıkların tümünü yaktım ama gün ışığının yerini tutmuyor hiçbir şey. Çayımı yudumlarken gazeteleri karıştırıyorum... Referandum sonrası yargıya da gereken ders verildikten sonra, "ileri demokrasimizin" nimetlerinden herkes payına düşeni almaya başladı.

Üniversite öğrencileri başbakanı protesto ettikleri için öğrenim haklarından mahrum kalıyorlar. Öğretmenler öğretmenler gününde yargı önüne çıkarılıyorlar, darbeciler elini kolunu sallayarak ortalıkta dolaşırken gazeteciler hapiste olma hallerini sürdürüyorlar...

İktidarla arası ciddi bozuk olan solcular da uyduruk bir dava ile tutuklanıyorlar, çoğu hâlâ hapiste...Tutuklama en geri burjuva hukuku çerçevesinde bile bir tedbirken, şimdi bir uygulamaya dönüşmüş vaziyette... İş yasasında değişiklikler gündemde ve bu yasa ile geçici ve taşerona bağlı çalışma neredeyse kural haline getirilirken, bölgesel asgari ücret de açık açık telafuz ediliyor...

Ama işçi sınıfı ve demokrat insanlara yönelik tehditler dışında tüm ülkeyi savaş haline getirecek olan Füze kalkanı projesi de cabası. Tabii asla İran'a yönelik olmayan bu proje, bizi NATO'nun ileri karakolu durumuna sokacak...

Şu NATO'ya niye itiraz etmeyiz acaba? Niye ses seda çıkmıyor. Çıkaranlar var, ama örgütlü bir biçimde hareket edemiyoruz bir türlü...

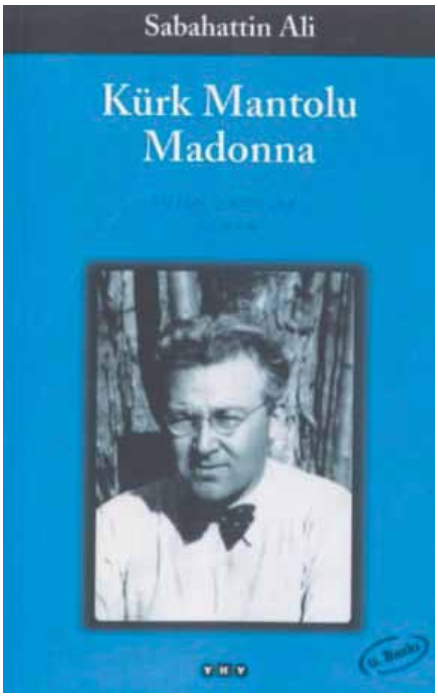

Portekiz'e özendim doğrusu bakınız bir genel grev oluyor hayat duruyor... Böyle şeyler yapmak lazım...

****

Sabahattin Ali'yi tanırsınız herhalde, Türkiye'nin en iyi düşünen en iyi yazan romancı, hikâyeci şairlerindendi, iktidarla arası hep bozuk oldu, sırf yazdığı ve düşündüğü için önce hapislerde çürüdü sonra da yurtdışına çıkmak isterken 2 Nisan 1948 tarihinde Bulgaristan sınırında siyasi bir cinayete kurban gitti... Katili tam bulunamadı, katil denilen tetikçi bir adam tutuklandı, ama sonra serbest bırakıldı.

Geçtiğimiz günlerde Türkiye'nin yurtdışı imajını güçlendirmek için yapılacak bir filmde senaryo olarak Sabahattin Ali'nin "Kürk Mantolu Madonna"sı seçilmiş... Film için isimler belirlenmiş ama Sabahattin Ali'nin kızı Filiz Ali'den izin bile alınmamış, bu konuda...

Kürk Mantolu Madonna, Sabahattin Ali'nin en sevdiğim eseridir... Haberi görünce içim titredi... Hiçbir şeyi saf ve olduğu biçimde kalmaya bırakmıyor, bu tuttuğu altın olan zihniyet... Filmin bütçesi şu kadar, yok Hollywood ayarında bir film olacak...

Kürk Mantolu Madonna'dan Hollywood ayarında bir film çekme düşüncesi bile Sabahttin Ali'nin eserinin ne kadar anlaşılmadığının bir göstergesi.

Sabahattin Ali Türkiye'de toplumsal gerçekçi romanın en iyi temsilcilerinden biridir... Sizin sandığınız gibi bu eseri de Alman kadın, Türk erkek arasındaki tutkulu aşkı anlatmasının ötesinde bir anlama sahiptir aşkta ve insani ilişkilerdeki yabancılaşmaya yönelik sağlam toplumsal eleştiriler içerir.

Romanın kadın kahramanı Alman Maria Puder, ressamdır ve resme alınıp satılan bir şey gözüyle bakmaz, sanat ona göre kâr-zarar hesapları yapılmadığı ölçüde manalıdır...

Büyük bütçeli olunca iyi olur şeklinde bir mantık taşıyanların eline kalmamalı bu eser... ►

4 Kasım 2010 Günü Dolmabahçe'de, 15 Aralık 2010'da ODTÜ'de gazlı, coplu, postallı saldırıya uğrayan öğrencilerin yanındayız.

"İşkence, kötü ve insanlık dışı muamele ya da cezalandırma, hiçbir biçimde haklı çıkarılamaz ya da hukuken veya ahlaken savunulamaz. "Emir almış olmak" da mazeret olarak kabul edilemez. İşkence görmeme hakkı, hiç bir koşulda askıya alınamayacak, istisnası ve sınırlaması olmayan mutlak bir haktır..."

BAKINIZ: Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı web sitesi: www.ihb.gov.tr